٢١

١

(شرح قصيدهٔ تائيه)

(تصوف)

المقاصد العلية في شرح التائية

HACI MAHMUD EFENDİ
BEŞİKTAŞ
Vakıf Kütüphanesi

T.C. Süleymaniye Kütüphanesi
1923

٢٢٤٨

Süleymaniye Kütüphanesi
Kısmı Hacı Mahmud ef.
Yeni Kayıt No 3348
Eski Kayıt No

٢٢٤٨

٢٢٤٨

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي هدانا لهذا وما كنا لنهتدي لولا ان هدانا الله واهدانا القد جاءت
رسل ربنا ٭ واوليا، خالقنا بالحق وارشدنا الى الجنة الحقيقة وحديقة
المعرفة التي اورثنا في هذه الدنيا من الاوليا، والانبيا، ٭ والشكر لله الذي
اذهب عنا العنا ٭ وازال منا الحزن والبلا، ٭ بايصالنا الى اسرار العرفا
والاصفيا، ٭ واحلنا دار المشاهدة ، ورياض المعاينة ، من فضله لا يمسنا
فيها نصب ولا يمسنا فيها لغوب وغنا ٭ فسبحان الذي حارت في
سبحات جلاله عقول العلما، والحلما، ٭ وحرست في مدحة كماله السنة
الفصحا، والفضلا، ٭ وغرقت في بحار ديموميت ارواح البدلا، ٭
وافهام النقبا والنجبا، ٭ تقدس في قدسه قدسا ٭ وتعظيم في كبريائه
سلطانا وعزا ٭ وتبارك في شؤنه ملكا وملكوتا ٭ وتعالى في ملكه الوهية

وجبروتا

وجبروتا ٭ ويا من جعل كلام اوليائه سراجا منيرا ٭ في قلوب الطالبين
وشمسا مضيئا ٭ في ازالة كروب المشتاقين الى وصول البقاء واللقاء ٭
وصير اصداف اجوافهم محلا لدرر الحب والولا ٭ وصدورهم خزينة
لجواهر الارشاد والهدى ٭ وخلصنا عن بادية الهلاك والردى ٭ و
ارنا الاشياء كما هي حتى نشاهد الحق حقا والباطل باطلا ٭ ولا تواخذنا
ان نسينا او اخطئنا ولا تحملنا ما لا طاقة لنا به واعف عنا واغفر لنا و
ارحمنا انت مولانا انك انت الاعلى ٭ وباجابة الدعا اولى واحرى ٭ و
صل وسلم على سيد الانبيا، وسند الاوليا، ٭ وشفيع يوم الجزا، ٭ نور حدقة
الورى ٭ ونور حدقة ما زاغ البصر وطغى ٭ عندليب وما ينطق عن الهوى ٭
اعني محمد المصطفى ٭ الهادي الى الدرجات العلى ٭ والمقامات الحسنى ٭
والكمالات الفضلى ٭ في الدنيا والعقبى ٭ وعلى آله واصحابه الذين هم مفاتيح
الرجا ٭ ومصابيح الدجا ٭ في ظلما، الجهل والضلال اذا سجى اما بعد بو فقير حقير
بر تقصير كتابي غازي حضرت سلطان عبد الحميد خان ابن السلطان
الغازي عبد المجيد خان ابن السلطان الغازي محمود خان خلد الله
ملكه الى آخر الدوران افندمز حضرتلرينك زمان اقتران همايونلرنده
اوچيوز برسنه سي ماه محرم الحرامك ابتداكوني بدأ ايله لسان تركي اوزره
بعناية الله تعالى وكشف الله له اسرار الصوري والمعنوي كلمات حيات
مضاهات اكابر ونقاوي اكثر اوقاتمده مطمح نظر ومطرح بصر قلوب هر زنكيا
جام كلام هدايت انجامندن جانم مدام مست وخوش حال اولوب اسرار

اشعار فصاحت شعار و بلاغت دثارلرندن روح روانم بی ملال اولوب
مرقه البال اولوردم باخصوص اول قصیدهٔ بلیغه و بدیعه و کلمات فصیحه و غریبه
ولطیفه که قطب العارفین و مرشد العاشقین والواصلین مظهر اسرار
حق الیقین کاشف مشکلات الطریقه و واضح مفصلات المعرفة والحقیقة
العالم العامل والسید الفاضل شرف الملة والدین ابو حفص عمر بن علی السعدی
المصری المعروف بابن الفارض انار الله قلوبنا بنوره الوامض وسره الغامض
حضرتلرینک بیوردقلریدر غذای روحم و بادهٔ صبوحم و سبب فتوحم اولمشیدی

نصب عینم و مطمح نظرم | روح روحم و بینش بصرم
کیجه کوندز لسانمک وردی | هم جنان جنانمک وردی
قرة العینی اعرف عرفا | درة التاج افصح فصحا
اعنی تائیهٔ کلام عمر | ابن فارض محقق اکبر
عرفاء سلوکک ایچون انشا | ایلیوب قیلدی انلره اهدا
چه خوش است این قصیدهٔ غرا | که کشاید بر عاشقان درها
غرر لفظیدر درون افروز | درر معناسی کنوز رموز
جنة اللفظه جنة المعنی | کشف العارفین وجه بقا
هان مکن از بدی بدین انکار | کی کند اهل دین بدان این انکار
عقل بی نور ازین چه در یابد | چشم حق بین شهود جان یابد
بیننی عاشقانه شمدر بو | جعل بد مشامه سمدر بو
عجز الواصفون عن صفته | ما عرفناه حق معرفته

حقا بودر بر قصیدهٔ عالی مقدار در که غبار شین و شنار دن و امن الفاظ
ملاحت کبر داری مبرا و بر کلام دلارای در که مطالعهٔ معانیسی نوید حیات
جاودانی اید و کی ریب و گماندن معرا در مصاقع خطبای عرب عربا الفاظ
و عبارات و استعارات کرامت بنیانندە حیران و فصحای عدنان
و بلغای قحطان و نکته سنجان علوم و عرفان بیدای لکاه و اشاراتنده و لهان لر
و قیاسات نظریه و مقدمات عقلیه هامون ادراکنده عاطل و باطل و مبادی
بوادی شرح و تبیاننده قدم هم فحول علما ارجل در معنای پر انواری کاشف
خفایای خطابر قدس در و الفاظ و تراکیب عالی مقداری مطلع خبایای
سرایر انس در معنای دلاراسی کویا بر محبوب زیبا و معشوق دلربادر که
تتق پردهٔ لغات عربله محتجب اولوب بو آنه کلنجه یه دک طالبان روم
و عاشقان محبت موسومه دو نماد چهره کشا اولمامش و ابکار مخدراة
اسراری منصبهٔ عباراة ترکیبده جلوه قلمامش هر بار که وجوه ابکار معانی
ملامت کرداری مرآة قلبمده ظاهر اولدی خاطر فاتره بو تقاضا اقدام
و هجوم ایلردی که آیا کاشکه عاشقان روم و طالبان پر فهوم دخی بو ن
روی عربینک جمال با کمالنی کوره لردی و ذوق وصالنه ایره لردی لکن
ره زن وهم برجابندن کلوب قلت بضاعت و عدم استطاعتله
خوف و باس و بروب بو مأمولک حصولنه مانع و مسؤلک وصولنی
دافع اولوردی اما تقاضای درون و آرزوی دل محزون تکرار برجابندن
بوکونه اوهام درونی اخراج و در برون ایدوب غلبه و استیلاده شول

حده مقرو ندر که نه برکمسه ایله مصاحبته قدرت ونه برشئ ایله الفت
قوردی ونه بردم آرام وسکونه مهلت ویرردی آخرکار جناب پروردکاره
متوجه اولوب استخاره قلدقده سردوش عالم غیب که رخساره مقالی غبار
غیب وریبدن معرّا ومبرّادر که کوشش هوش بو کلامک مفهوم
مسرّت ملزومنی القا ایلدی که

این مستئ تو مستئ مست دیکرست   وین مستئ تو مستئ مست دیکرست
روسر بکریبان تفکر درکش   کین دست راستین دست دیکرست

پس برفحوای «قلب المؤمن بین الاصبعین من اصابع الرحمن یقلبها کیف
یشاء» قبضهٔ قدرت حضرت پروردکار عنان اختیار وزمام جان بی قرارم
بوجانبه منعطف وبرمغزای «مثل القلب کریشة فی الارض فلا تقلبها الریاح
ظهرا لبطن» باراده الله فؤاد باکشادمی بومراد اوزره منصرف قیلدی مثنوی

هیچنان کز عطسه واز خامیاز   این دهان کردد بنا خواه تو باز
دست نی دست جنبانی بدفع   نطق نی تا دم زند از ضرّ ونفع
ضرّ ونفع ما همه از حق بود   حکم حق بر فرق ما مطلق بود

پس «حکم تقدیرانه علی ما یشاء قدیر» معترفا علی العجز والتقصیر اظهار مافی
الضمیره شروع وتحریر وتسطیره مباشرت وشروع قیلدم ومطول مملّدن
حذر ومختصر مخلّدن کذر ایدوب بین الافراط والتفریط حال وسیطه نظر
ایدوب سلک تقریر ورشتهٔ تحریره بو جواهر زواهری تسمیطه قلوب
بعده «مقاصد علیه فی شرح التائیه» دیمکله تسمیه قلدم وقبل شرح الابیات

بو طائفه

بو طائفهٔ علیه نک اصطلاحات واشاراتندن لازم اولان عباراتی مقدّمات‌ده
ایراد ایلدم تا طالبانه وعاشقانه فهم معقولات وکشف مرموزات بروجه
آسان سهل یسیر اوله امّا زنهار وزنهار کبرای دین وعظمای اهل یقینک کفتار
پراسرارلرینه وکلام حقیقت مدارلرینه طعن وانکار قلمیه سین تا قعر ناره
وجاه هلاکه وبواره دوشمیه سین

چون خدا خواهد که پرده کس درد   میلش اندر طعنهٔ پاکان برد
نکتها چون تیغ پولادست تیز   چون نداری تو سپر واپس کریز
پیش این الماس بی اسپر میا   کز بریدن تیغ را نبود حیا

المقصد الاول فی الوجود

اعلم ایدک الله بالفهم الصحیح والکشف الصریح تحقیقا وجود من حیث هو
غیر الوجود الخارجی والذهنی زیرا بو ایکیسی انواع وجوددن برنوعدر پس
وجود من حیث هو هو لا بشرط شئ یعنی اطلاق وتقییدله مقید اولمقسزین
وجزوی وکلی وعام وخاص صفتن بولمقسزین وبوجمله بحسب المراتب
والمقامات لازم کلور پس بحسب المراتب کلی وجزوی ومطلق ومقید
وعام وخاص وواحد وکثیر دینور بو منوال اوزره معتبر اولان مرتبه یه
ذات بحت ومقام احدیت وحقیقة الحقایق وکنه ذات وغیب هویت
وغیب الغیب وابطن کل باطن وهویت مطلق دیرلر پس بو مرتبه
ان لا تعین اولدیغی جهتدن صحیح دکلدر که وحدتدن ووجوب وجوددن
ومبدأیتدن وصدور اثردن وتعلق علمدن اکر نفسنه واکر غیریه برکلمه

محکوم اوله زیرا بو جمله مقتضای تعین وتقید در وبلاشک هر تعینک
تعقلی مسبوق ان لاتعین در وبو مرتبه باعتبارات ان لاتعین مجهول
مطلقدر جواسیس تخیلات واوهام بو مقامک پیرامننه کردان اولمز
وطایران عقول وافهام بو مرتبه یه سیران وطیران قلمز

بخیال در نکنجد تو خیال خود مرنجان ... زجهت بود مبرا مطلب بهیچ سویش

مفتاح الغیبده صدر قنوی حضرتلری بیوررلر که ذات مطلقه نک مجهول
مطلق اولمسی عدم معرفتدن عبارتدر بسبب التجرد عن المظاهر والمراتب
والتعینات زیرا من هذه الحیثیة بین الله وبین الشی مناسبت یوقدر
پس جناب حق بو حیثیتدن مناسب وبو جهتدن برکمسنه نک معلومی
اولمیجق بو خصوصه خوض ایتمک تحصیلی حاصل وبر امر طایل برشی باطلدر
لکن بو حقیقت واحده وعین احدیت بشرط شی اعتبار اولنسه یعنی
بشرط جمیع الاسماء والصفات معتبر اولسه بو تقدیرجه بو مرتبه یه مرتبهٔ
الوهیت ومرتبهٔ واحدیت دیرلر مرتبهٔ احدیتله مرتبهٔ واحدیتک فرقی
بودر که مرتبهٔ احدیتده اسما وصفاتدن برشی اعتبار اولنمز بلکه همان ذات
بحتدر ومرتبهٔ واحدیتده اسما وصفات مع مؤثراتها اعتبار اولنور ومرتبهٔ
اولده هر صفات کالحیوة والعلم والارادة والقدرة وامثالها عین ذاتدر
زیرا انده صفت وموصوف واسم ومسما متعین اولوب حقایق الهیه
بعضیسی بعضیسندن متمیز اولور اما کثرت ظهور وحدت ذاته خلل ویرمز
زیرا حقیقتده وجود حقه مغایر برشی آخر یوقدر که اندن متمیز اوله پس وحدت

ذاتی کثرته مقابل اولان وحدت کبی دکلدر بلکه بر وحدتدر که بحکم هو
الاول والآخر والظاهر والباطن عین اشیا واضداد وکثرتدر

هو الاول هو الآخر هو الظاهر هو الباطن ... بیخبر یا هو ویا من هو کسی دیکر نمی دانم

پس بو مرتبهٔ واحدیته مظاهر اسمایه ایصال فیض ایلدیکی اعتبار ایله مرتبهٔ
ربوبیت دیرلر وفی بو مرتبه صور علمیه نک ثبوتی شرطیله اعتبار
اولنسه مرتبهٔ اسم باطن ورب الاعیان الثابته اولان اسم علیمدر وفی
بشرط کلیات الاشیا اعتبار اولنسه فقط مرتبهٔ اسم رحماندر که رب
عقل اولدر که بو عقل اوله لوح قضا وام الکتاب وقلم اعلی دیو تسمیه اولنور
وفی بو مرتبه ده کلیات وجزئیات مفصلا من غیر احتجاب عن کلیاتها
اعتبار اولنسه مرتبهٔ اسم رحیمدر که رب النفس الکلیه در که بو نفس
کلیه لوح قدر ولوح محفوظ دخی وکتاب مبین دخی دیرلر وفی صور
جزئیاتک تغییر وتبدیلی شرطیله اعتبار اولنسه مرتبهٔ اسم ماحی ومثبت وفی
ومثبتدر که رب نفس منطبعه در جسم کلیده که بو نفس منطبعه یه لوح محو
واثبات دیرلر وفی صور روحانیه وجسمانیه یه قابل اولدیغی وجهدن اعتبار
اولنسه مرتبهٔ اسم قابلدر که رب هیولی کلیه در که بو هیولی کلیه یه کتاب
مسطور ورق منشور دیرلر وفی تأثیر وتأثر اولدیغی حیثیتدن اعتبار اولنسه
مرتبهٔ اسم فاعل وموجد وخالقدر که رب طبیعت کلدر وفی صور محسوسه
ومشهوده شرطیله اعتبار اولنسه مرتبهٔ اسم ظاهردر که رب عالم الملک
والشهاده در وپس مرتبهٔ انسان کامل بو جمله مراتب الهیه

وكونيه دن عبارتدر انكچون خليفهٔ كاملدر زيرا مظهر اسم اللهدر واسم
الله اسم ذات مستجمع جميع صفاتدر پس انسان كامل جمله مراتبى
محيط اولور اكرچه حضرت حق من حيث الحقيقة والذات جمله اشيادن
مستور وپوشيده تر در زيرا كنه ذات وغيب هويت بركيمسه نك معلومى
ومشهودى اولمز تكلم كنده ذاتندن خبر وير ولا يحيطون به علما وبالجمله
هر نه كه عقل وقياس وحواسله ادراك اولور جناب ذات آندن
منزه در وساحت معرفتى ترددات واوهامدن وتعرض افهامدن متعالى ومقدسدر
اما من حيث التحقق بالاسماء والصفات اظهر من الشمسدر وخفاسى
شدة ظهورندندر ومعرفتنك دشوارلكى كمال ظهورندندر فمن طلب
البيان بعد العيان فهو فى الخسران عند اهل العرفان

المقصد الثانى فى الاسماء والصفات

اسم اول شيدركه مسماى عند العقل والفهم احضار وعند التخيل والذهن
اذكار ايدر اكر مسما حاضر اولسون واكر غائب وعند المشايخ السنه
ناسده مذكور اولان اسماء ملفوظ دكلدر بلكه اسم مسما اولان ذاتك
صفت معينه سيدر پس ذاتك بر صفتله تجليسنه اسم تعبير ايدرلر
مثلا رحمن ذات من لها الرحمة در وقهار ذات من لها القهر در
پس بو اسماء ملفوظه اسمك اسمى اولور واسماء الهيه اوچ قسمدر
ذاتيه وصفاتيه وافعاليه وبو اوچ قسم ايكى نوع اوزره در بر نوعنه صفات
ثبوتيه وايجابيه دخى درلر وبر نوعنه سلبيه درلر صفت ايجابيه حيات

وعلم واراده وقدرت وبونلر امثاليدر وصفات سلبيه سبوح
وقدوس وغنى كبى ايجابيه ايله سلبيه نك فرقى بودركه صفات ايجابيه
حقده وخلقده مشتركدر وصفات سلبيه اولدركه همان حقه مخصوص اوله
فقط واسماء ذاتيه مثلا الله هو حق مالك وقدوس واحد واحد وصمد
وعزيز وكبير ومتعال وعلى وعظيم وظاهر وباطن واول وآخر وجليل وجميل
ومجيد وغنى ونوردر وبونلر امثالى وبعض اسم واردركه باعتبار ظهور الذات
اسم ذات ديرلر وباعتبار ظهور الصفات اسم صفاتدر ديرلر وباعتبار
ظهور الافعال اسم فعلدر ديرلر مثلا اسم رب كه ثابت معناسى مراد
اولنه اسم ذات اولور ومالك معناسى مراد اولنه اسم صفات اولور
ومربى ومصلح معناسى مراد اولنه اسم فعل اولور شول كيمسه كه كنده ذات وصفات
وافعالك اسمنى بلور اسماء ذاتيه وصفاتيه وافعاليه نه ايدوكنى فهم ايلر واسماء صفاتيه
حى وشكور وقهار ومقتدر وقادر ورحمن ورحيم وكريم وودود وفرد
وحليم وصبوردر ورزاق ووهاب وعليم كبى وبونلر امثالى واسماء افعاليه
مبدئ ومعيد وخالق الباعث المجيب الواسع المانع المعطى المذل المعز
البارى المحيى المميت الهادى الرشيد وبونلر امثاليدر واصول
صفات الهى وامهات اسماء نامتناهى بيدركه ائمهٔ سبعه تعبير اولنور
اول اسملر بونلردر حى وعليم ومريد وقادر وسميع وبصير وكليم بعضيلر
سميع وكليم برينه قابل وجواد ومقسط اسملرينى ايراد ايله مشلردر پس
مطلوب حقيقى كه كمال جلا واستجلادر بعيدى اسما اوزره موقوف ومرتبدر

زیرا حیات موجب وجود وحضور وسبب علم وشعوردر زیرا اگر
حیات اولمسه علم واراده وقدرة وغیرها ظهور اولمزدی وکذلک علم
بر نوردر که امور کلیه نک وحقایق تابعه ومتبوعه نک وتعینات
وجودیه واسمائیه نک تفصیل وتدبیری اکا منوط ومربوطدر ومرید
بو جمله اموری مخصصدر فی المرتبة والظهور وقادر مراد اولنان اشیایی
علی ما هو علیه اظهار واحداثه قدرتی اولمقدر وسمع عبارتدر کلام
ذاتی سنک حقیقتنه متعلق اولان علمک تجلیسندن اگر ظاهرا
وگرک باطنا لا علی طریق الشهود وبصر عبارتدر حقایق واعیانه
تعلق علم حقدن علی طریق الشهود وکلام عبارتدر عالم غیبده اولان
اشیانک اسرارینی اظهار ایلمکدن وجمله اسماء الهیه بو دورت
اسمک تحتنده داخلدر واول دورت اسم اول وآخر وظاهر وباطندر
زیرا اشیا بو اربعه دن خالی دکلدر پس ابدا وایجاده متعلق اولان
اسما تحت اولده داخلدر واعاده وامانته متعلق اولان اسما تحت آخرده
داخلدر وجمله ظهوره متعلق اولان اسما تحت ظاهرده وبطونه متعلق
اولان تحت باطنده داخلدر وجمله اسمایی جامع اولان الله ورحمان
اسملریدر زیرا الله اسم ذات ومستجمع صفاتدر جمیع ورحمان رحمت
عامه نک اسمیدرکه وجودله مسما اولان اشیایی بحکم وسعت رحمتی
کل شیء احاطه قلمشدر انکچون قل ادعوا الله او ادعوا الرحمن ایا ما
تدعوا فله الاسماء الحسنی وارد اولمشدرکه بو ایکیسنک اسما حسنی تحت

حیطلرنده

حیطلرنده داخلدر ومشایخک نفس رحمانی دیدکلری اولدرکه
نفس تنفیسدن مأخوذدر تنفیس باطندن ظاهره ارسال هواء حاره
ایدوب ایراد هواء بارده قلمقدر لترویح الوجود عن الکروب زیرا
متنفس اولان کمسنه تنفس ایتمز الا دفعا للکروب پس مشایخ بو موجوداتی
نفس رحمانی دیدیلر وبو ظهوراتی نفس انسانیه یه تشبیه قلدیلر بینهماده
مشابهت بودرکه جناب حق جل شانه مخفی اولدیغی حالنده که «کان الله
ولم یکن معه شیء» مفهومنک ماصدقی اولان مرتبه در پس بو مرتبه ده
ایکن هر بر اسما کندو خاصه سی مقتضاسنجه حقدن ظهور طلب ایلیوب
صحرای وجوده کلمک طلب ایلدیلر پس انلری رتبه باطندن ظاهره
اخراج ایتمسی کان جناب حق دفع کرب ایلمش اوله نتکم متنفس اولانک
محتبس اولان هواء حاره خروجی مقتضیدر ظهوره کلدکده متنفس صفا
ایدر پس بو موجوداته نفس رحمانی دیدکلری بو وجهله در وحق سبحانه
وتعالی من حیث ظهوره عین ظاهردر نتکم من حیث بطونه عین
باطندر وجناب حق اسما وصفاتیله دائما بو اعیان عالمده متجلیدر اسمالردن
بعضیسی اقتضای وجود اشیا ایدر نتکم واجد وباعث وخالق ایجاد
اقتضا ایدر وحق سبحانه وتعالی تجلی ایدر کاه شول اسملرله که مقتضی
وجوددر وکاه شول اسملرله که مقتضی فنا وزوالدر بلکه هر آنده وهر دمده
ایکیسیله متجلیدر ولهذا جمیع اشیا هر آنده وهر دمده راجع اولوب بنه
صفت بقای حقله همان دم موجود اولورلر وبو خلع ولبس دائما وقعدر

باطنده ح

زیرا بو جمله موجودات عرضدر والاعراض لا یبقی زمانین مقتضاسنجه
ایکی زمانده ظهور ممز ولکن خلق عالم بو سره واقف اولمز کما قال الله
تعالی بل هم فی لبس من خلق جدید اگر سؤال اولنورسه که بعض
امور علی وتیرة واحدة بر اسلوب اوزره برقرار کورینورلر پس حال
واحده ده فنا وبقا نیجه متصور در جواب بودر که اول دائم برقرار
کورنمسی تجدد متماثله وتعین متوافقه دندر وبونه مثال مثلا آب
جاریدر که چون ماء جاریدن بر جزء دور وجریان ایله درحال آنک
موضعنه آنک مثلی جزء آخر تعاقب ایدر ومستمر الشکل کورینوب کیدر
اگرچه حس بواسطه تشابه اجزا جزء ثانی جزء اولک عینی قیاس ایدر
لکن عقل صحیح وکشف صریح بونک خلافنی حکم ایدر

مثنوی

هر زمان نو می شود دنیا و ما | بی خبر از نو شدن اندر بقا
آن ز تیزی مستمر شکل آمدست | چون شرر کش تیز جنبانی بدست
شاخ آتش را بجنبانی بساز | در نظر آتش نماید بس دراز
این درازی مدت از تیزی صنع | می نماید سرعت انگیزی صنع

المقصد الثالث فی الحضرات الخمس

عند المشایخ الصوفیه مراتب کلیه بش مرتبه یه منحصردر واکا حضرات
خمس تعبیر اولنور اولا حضرت غیب ومعانی که حضرت ذاتدر بالتجلی
والتعین الاول بو مرتبه یه غیب اطلاقی اشیا کوننه کنده وتقیدندن بو
مرتبه ده غیبی اولدیغیچون ندر زیرا بو مرتبه ده هیچ بر شیئک ظهوری یوقدر

وظهور

وظهور حقده جمله سی مثلا شیدر وبو مرتبه یه تعین اول دیرلر پس
وجودک تعین اوله تنزلندنصکره تعین ثانی که ذاتک ایکنجی مرتبه سیدر
تنزلی اعتبار اولنور که اشیا فی الجمله بو مرتبه ده تمیز علمیله ظاهر وممیز
اولور وصور علمیه ایله بعضها عن بعض متفرق اولوب اعیان متعدده
ومتکثره اولور بخلاف مرتبهٔ اول زیرا مرتبه اولده تعدد علمی دخی ملحوظ
دکلدر وبو مرتبه نک مثالی فی المثل شول دانه کبیدرکه اصل شجره در
شول وقتده که آنی دانه فرض ایدرز پس بو حالده تعین وتجلیسی
کندو کندویه اولور وتفاصیل وخصوصیات بیخ وشاخ وشکوفه
وبرگ وساق ومیوه در دانه نک بو جمله یه قابلیتی وار در پس بو مرتبه
لاتعین بر وحدتدر که جمله یه قابلیتی واردر واصل قابلیاتدر وظهور
وبطون بو مرتبه یه ماویدر واثبات وانتفا اعتبار ایله مقید
دکلدر بلکه ذاتک بو جمله یه قابلیتی صوریدر ومرتبهٔ ثانی مثلا اول
ذاتی تصور قلسک وبرگ وبار وشکوفه وبیخ وشاخی علمه
کتورسک صور علمیه یه ذاتدن کلن فیضنه فیض اقدس دیرلر
شک وشوائب کثرتدن معرا ومبرادر زیرا فیض الهی ایکی قسمه منقسمدر
برینه فیض اقدس برینه فیض مقدس دیرلر فیض اقدسله اعیان ثابته
واستعدادات اعیان ثابته حاصل اولور وفیض مقدسله اعیان ثابته
مع لوازمها وخواصها وتوابعها خارجده وجود بغلرپس بو اعیان ثابته که
صور علمیه حقدر که حکما بوکا ماهیات غیر مجعوله دیرلر ومشایخ صوفیه اعیان

ثابته تعبیر ایدرلر

در بیان اعیان ثابته

مشایخ محققین حکما موحدین ایله متفقلردرکه اعیان ثابته وماهیات
ممکنه مجعوله دکلدر وجعل عبارتدر اعیانک وجود خارجیده موجود اولمسندن
وشک یوقدرکه اعیانک خارجده وجودی یوقدر زیرا صور علمیهٔ حقدر
پس خارجده وجودی اولمیجق انتفاء مجعولیت ثابت اولور نتکم حضرت شیخ
فص ادریسیه ده بیورلر الاعیان الثابتة ما شمت رائحة من الوجود یعنی
اعیان ثابته صور علمیهٔ حقدر عدمیت اصلیلری اوزره ثابتدرلر وجود خارجدن
بر شمه ورائحه استشمام ایتمامشدر یعنی اعیان ثابته مرتبهٔ بطونده
مستمرلردر اصلا وجود خارجیده ظهور بولمامشلردر بو وجود
خارجیده ظاهر اولان اشیا اعیانک احکام واثاریدر واعیان
ثابته که حقایق موجوداتدر ایکی وجه اوزره اعتبار اولنور وجهی
اولدرکه اعیان مرایای وجود حق وتجلی اسما وصفات اوله وبر
وجهی دخی اولدرکه وجود حق مرآة اعیان ثابته واعیان مرآة ذاته
نمایان اولان صورت اوله اولکی اعتبار اوزره بو خارج وجودده
ظاهر اولان وجود حقدرکه مرایای اعیان متعدده ظاهره ومتجلیدر
وبو اعتبار اوزره ظاهرده هیچ حقدن غیری یوقدر واعیان مستور
ومختفیدر بو منوال اوزره مشاهده اول موحدک حالیدرکه نور
وحدت اکا غالب اوله وایکنجی اعتبار اوزره وجودده
اعیاندر ظاهر اولان ووجود حق مستور ومختفیدر

دون ثابته

وبو مشاهده اول کمسنه نک حالیدرکه شهود خلق اکا غالب اوله
پس بو مرتبه محجوبینک مرتبه سیدر اما کامل بو ایکی مرتبه یی
جامعدر نه کثرت وحدته مانع اولور ونه وحدت کثرته مانع
اولور واعیان ثابته هیچ بر عینی قابل دکلدرکه ذاتاً وصفةً وفعلاً
ظاهر اوله الا علی ما هی علیه فی علم الله که علم الله ده قابلیت اصلیلری
واستعداد ذاتیلری نجه ایسه اول معلوم اولان قابلیت اوزره
ظاهر اولورلر زیرا اعیان شئون ذاتیهٔ حقدر پس ممکن دکلدرکه
ذاتیات متغیر ومتبدل اوله وزیاده ونقصانه قابل اوله پس علم
حق معلومه تابع اولور ومعلومدن مراد اشیادر وتابع اولمسی بو وجهله درکه
علم ازلینک معلومده هیچ اثری یوقدرکه بر امری یا اثبات ایلیه که اول
علم اللهده مثبت اولامش اوله ویا بر امری نفی قیله که اول امر معلوم
اللهده مثبت اوله بلکه تعلق علم حق معلومه بو وجهله اولورکه معلوم
فی حد ذاته انک اوزرینه در سر قضا وقدر دیدکلری بودر وبو حقایق یعنی
اشیا وجود مطلقک مرتبهٔ علمده تعیناتندن عبارتدرلر ووجود انلرک
من حیث الحقیقة عین وجود مطلقدر وتغایر وتمایز بالکلیه منتفیدر
واما من حیث التعین بری برینه مغایرلردر ووجود مطلقه دخی
من وجه مغایرلردر اما بری برینه مغایرتلری بحسب الصورة
والخواص والاثار والاحکامدر واما وجود مطلقه مغایرتلری تعین
مخصوصه لری سببیله در واما وجود حقیقی مغایر دکلدر بر وجوده بلکه

كليده كلي و جزئيده جزئي و بعضيده بعضيدر و بو مراتب تعينات
امر اعتباريدر مثلا دريايه عرب بحر ديرلر چونكم اول حقيقت مطلقه
اولان بحر تلاطم و امواجله متعين و متميز اوله اكا موج ديرلر و چون حلول
بادله كوبله اوله حباب ديرلر و چون بواسطهٔ حرارت شمس هوايه
متصاعد اوله بخار ديرلر و چون اول بخار متراكم اوله سحاب ديرلر
و چون سحابدن تقاطر ايلدكده امطار ديرلر و متجمع اولدقده سيل ديرلر
و بحره واصل اولدقده ينه بحر درلر پس في نفس الامر دكلدر الا حقيقت
واحده يعني ماء مطلق كه مسما اولدي اسامي كثيره ايله و اوچنجي حضرت
حضرات ارواحدر بو عالمه عالم امر و عالم غيب و عالم علوي و عالم
ملكوت ديرلر و بو عالم ايكي قسم اوزره در بر قسمي عالم اجسامه
وجها من الوجوه تعلق طوتمز و بو عالمده تدبير و تصرف ايتمزلر بو قسمه
كروبيان ديرلر و بونلرك عالمنه جبروت دخي ديرلر بونلر دخي
ايكي قسمدر بر قسمي عالميان و آدميانن بي خبرلردر كه عالم و آدمك مخلوق
اولديغني بيلمزلر بو قسمه مهيمون ديرلر و بر قسمي دخي اكرچه شهود و غيوبت
حقده شيفته و متحيرلردر اما بو حجاب باركاه الوهيت و واسطهٔ فيض
ربوبيت ديرلر و بونلرك رئيسنه روح اعظم و قلم اعلى دخي ديرلر
و عقل اول دخي ديرلر كه حقيقت محمديه در صلى الله عليه و سلم پس
بو طائفه نك صنف اولنده اولان بو روح اعظمدر و صنف آخرنده
اولان روح القدس دركه جبريل امينيدر و قسم آخر كه عالم اجسامده

تصرف

10

تصرف و تدبير ايلرلر انلره روحانيان ديرلر بونلر دخي ايكي قسمدر
بر قسمي سماوياتده تصرف ايدرلر بونلره اهل ملكوت ديرلر و بر قسمي
دخي ارضياتده تصرف ايدرلر بونلره اهل ملكوت اسفل ديرلر هيچ
بر شيء يوقدر كه انڭ اوزرينه بر ملكڭ مسلط اولميه نتكم نص شريف
وارد اولمشدر فسبحان الذي بيده ملكوت كل شيء واليه ترجعون پس
دردنجي حضرات حضرات خياليه دركه عالم مثال ديرلر عند المشايخ
الموحدين و الحكماء المحققين عالم ارواح مجرده ده عالم اجسام ماديه مابينده
بر عالم واردر كه اكا عالم مثال ديرلر اجسام كثيفه دن لطيف و ارواح
لطيفه دن كثيف قابل تجزي و انقسام اولمده اجسامه مشارك
و هيولي و صورتدن مجرد اولمده ارواحه مساويدر بين العالمين
حد و فاصلدر و قرينه كه بين الشيئين برزخ اوله لابددر كه جهتينه
بله مشابهتي اوله هر نه كه بو عالمده موجود ايسه البته انڭ
صورتي عالم مثالده واردر يا صورتي متحد اولمغله نتكم صوفك
مثالي عالم مثالده دخي صوف اوله و يا صورتي مخالف اولمغله نتكم
علمڭ مثالي عالم مثالده سود اوله و عالم مرضيه و اعمال صالحه نڭ
مثالي بساتين و رياحين و ثمار و انهار لذة للشاربين و اخلاق
رديه و اعمال سيئه نڭ مثالي عقارب و حياة و غياهب و ظلمات
و غساق و غسلين اوله و عالم رؤيا و حالت واقعه كه جمله انام حين
نعاس و منامده مشاهده ايدرلر و ارباب سلوك بو عالمي

ایکی قسمه منقسم قلمشلردر و وجه حصری بو کونه تفهیم ایتمشلر کە انك
ادراکی قوهٔ عقلیه و خیالیه ایله میسر اولورسه اکا خیال مقید
و مثال منفصل دیرلر و اکر انك ادراکی قوهٔ عقلیه و خیالیه نك
ادراکنده مدخلی اولمزسه اکا خیال مطلق و مثال مطلق دیرلر
بعض اصفیا قوهٔ ریاضت و مجاهده ایله بو عالمه داخل اولوب
ولایات و اقالیمندن خبر ویرەرلر جمله دن بری دیرلر کە بو عالمده
ایکی شهر واردر برینك ادی جابلسا برینك جابلقا و بو شهرلرك
خلایقنك اعدادندن عقول و افهام حیراندر و ملائکه تمثل ایلسەلر
بو عالمده تمثل ایدرلر نتکم جبرائیل حضرت مریمه فتمثل لها بشرا سویا
و حضرت پیغمبر صلی الله علیه و سلم دحیهٔ کلبی شکلنده جبرائیلی بو عالمده
کوردی و جمیع ارواح انبیا و اولیا و سائر موتی بو عالمده مشاهده
اولنور و مرایاده و آب صافیده و سائر اجرام سفلیه ده نمایان
اولان صورتلر بو عالمدندر و هر کسك کندویه مناسب بو عالمده
بر صورتی واردر نتکم اعلم ناس حضرت بن عباس بیورلر کە
بنم کبی بو عالمده بر ابن عباس دخی واردر و انسان کامل بو عالمده
هر نه شکل استرسه اول شکلده متمثل اولوب دیدکلری کمسه‌یه
اول شکلده کورینورلر و ارواحك بعد مفارقة البدن واصل
اولدقلری عالم بو عالم مثاله مغایردر زیرا مراتب تنزلات
وجودده معارجی دوریه در قبل نشاة الدنیویه اولان مرتبهٔ مثالیه

روحك

روحك تنزلی مرتبه سیدر و بعد مفارقة البدن اولان عالم مثال
روحك مرتبهٔ عروجیه سیدر پس بو برزخ اخیرده کوردکی صور
اعمالیه سیدر کە نشاة دنیویه ده حاصل قلدی بخلاف صور
البرزخ الاول اما بو ایکیسی مشابهلردر جوهر روحانی و نورانی
و غیر مادی اولملرنده کما صرح به الشیخ فی الفتوحات و بعد عالم
المثال نسبی حضرت عالم اجسامدر و عالم اجسام دخی منقسمدر
ایکی قسمه بری علوی و بری سفلی علویات عرش و کرسی و سماوات
و ثوابت و سیارات کبی و اهل کشف متفقلردر کە عرش و کرسی
طبیعیدر عنصری دکلدر و کون و فسادده قابل دکلدر زیرا عرش
سقف بهشت و سطح کرسی زمین بهشتدر کما ورد فی الاخبار
و اما سائر سماوات قابل خرق و التیامدر و اما سفلیات بسائط
عنصریات و سائر مرکبات کبی کە جمادات و نباتات و حیواناتدر
و انسان کامل اکر روحانیات اکر جسمانیات و معقولات
و محسوسات و مثالیات هر نه ایسه بو جمله عوالمی جامعدر زیرا
انسان صورتا عالم صغیر و معناً عالم کبیردر و عالم صورتا عالم
کبیر و معناً عالم کبیردر کما قال علی بن ابی طالب رضی الله عنه

دواءك منك و ما تبصر   و داءك منك و ما تشعر
و انت الکتاب المبین الذی   باحرفه یظهر المضمر
و تزعم انك جرم صغیر   و فیك انطوی العالم الاکبر

پس حق سبحانه و تعالی کند و صفت بی پایانندن بر ادمك وجودنده
بر مقدار انموزج وضع ایلدی حیاة و علم و ارادة و قدرة سمع و بصر و کلام
و غیرها کبی تا انسان استدلال ایلیه بو قلیلدن کثیری نا لان القلیل
یدل علی الکثیر و الجرعة تدل علی الغدیر و الحفنة تدل علی البیدر
الکبیر سلطان ولد حضرتلری بیورلرکه مثنوی

هست دکان حق تن انسان اندر و نقش صفات الرحمن
کر قلیل است این صفات منیر سیر کن زین قلیل سوی کثیر

و انسان کامل بو عالمك روحی کبیدر و عالم اکا جسد و کالبد کبیدر پس روح
سلطانی بدنك قوای روحانی و جسمانیسنده نجه حاکم و متصرف ایسه
انسان کامل دخی بو عالمك علویات و سفلیاتنده اویله متصرفدر
و انسان کامل حضرت پیغمبردر صلی الله علیه و سلم و اکا وارث
کامل هر کم ایسه اولدر حضرت مولانا بو عالمی خمه و خانیه تشبیه ایدوب
انسان کاملك وجودنی شهر و نهره تشبیه ایدوب بیورلرکه مثنوی

کر تو ادم زاده چون او نشین جمله ذرات را در خود نه بین
چیست اندر خم که اندر نهر نیست چیست کاندر خانه کان در شهر نیست
این جهان خم است و دل چون جوی آب این جهان خانه است و دل شهر عجاب

المقصد الرابع فی الاصطلاحات

جمله اصطلاحات مشایخدن بری توحیددر و توحید اوچ قسمدر بر قسمنه
توحید علمی و بر قسمنه توحید حالی و بر قسمنه توحید الهی دیرلر و توحید

علمی اولدر که سالك بدایت طریق تصوفده بیله که موجود حقیقی و مؤثر
مطلق یوقدر الا خداوند عالم جل جلاله و جمله ذرات کائنات و ذات
و صفات و افعال موجودات لمعات ذات و صفاتنده نابود و ناچیز
بیله و هر ذاتی انك نور ذاتنده بر لمعه و هر صفاتی انك پرتو صفاتنده
بر نشاه و هر علم و قدرت و ارادت و سمع و بصری انك علم و قدرت
و ارادت و سمع و بصرندن بر اثر بیله و بو توحید علمی بو مرتبه یه واررکه
توحید حالیدن اکا بر مقدار ممزوج اولوب و مزاجه من تسنیم عینا یشرب
بها المقربون بو توحید شرابنك وصفی اولوب مقربون نوش ایدرلر
وجود اسبابکه روابط افعال الهیدر میاندن دفع ایدوب فراموش
ایدرلر اما احیانا مقتضای علم ایله محجوب اولوب بقیه وجودلری قالدیغندن
شرك خفیدن خالی اولمزلر و اما توحید حالی اولدرکه توحید وصف لازم
ذات موحد ایله اوله و جمله ظلمات رسوم وجود اندن مرتفع اوله
الا بقیه ما بو مقامده وجود موحد مشاهده جمال واحد حقیقیده انك
کبی مستغرق اولور که ذات و صفات خدادن غیری نظر شهودنه برنسنه
کورنمز و قطره دار تلاطم امواج توحیده غرق اولوب بحر وحدتدن
غیری بر شی مشاهده قلنمز و لهذا حضرت جنید بیوررلر التوحید
معنی یضمحل فیه الرسوم و یکون الله کالم یزل و بو مقامده بقایای
شرك خفی بالکلیه مرتفع اولور اما توحید الهی اولدرکه حق سبحانه و تعالی
ازل ازالده بذاته وصف وحدانیت و نعت فردانیت ایله موصوف و منعوت

ایدی بحکم کان الله ولم یکن معه شیٔ و الان کما کان وازلا وابدا باقی
واحدیته ذات بیچونی در وجمیع اشیادن مستهلک و متلاشیدر نتکم
کل شیٔ هالک بیوردیلر یهلک بیورمدیلر تا معلوم اوله که جمیع شی
سطوات ذاتنده الان هالک و مضمحلدر و اصحاب بصائر و ارباب
سرایر بلا وجود بو شهودله مشاهده قیلورلر و شاهد و مشهود و قاصد
و مقصود و حامد و محمود جمله سی وجود واحد اولوب اغیار وماسوی
برطرف اولمشدر نتکم شیخ ابو اسماعیل عبد الله الانصاری حضرتلری
منازل السائرینده بو معناده بیوررلر

ما وحد الواحد من واحد	وکل من وحده جاحد
توحید من ینطق عن نعته	عاریة ابطلها الواحد
توحیده ایاه توحیده	ونعت من ینعته لاحد

بو بیت شریفک معناسی اولدر که آحاد ناسدن بر احد اول واحدی
توحید ایده مز زیرا هر شول موحد که آنی توحید ایده کندوسی موحد
وانی موحد قیاس ایلدیکی حالده جاحد در اثبات غیر ایتمک سبیله

بیت

موحدکیم جغیرر واحد اولدر	کیرو توحید ایچنده جاحد اولدر

توحید من ینطق عن نعته یعنی شول کمسه نک که توحیدی نطق ایدر اول
واحدک وصف و نعتندن عاریة ابطلها الواحد اول نطقده اولان
نعت عاریتیدر واحد حقیقی اول عاریتی ابطال ایلر زیرا حضرت

احدیته

احدیتده نعت و نطق و رسم یوقدر و حضرت واحدیتده هر نه که وجودله
موسومدر اول وجود حقکدر و عاریتیدر عند المستعیر فیجب رد ها الی
مالکها حتی تصبح التوحید ویبقی الحق واحدا احدا لیس واحد حقیقی اول
عاریتی و غیریتی ابطال ایدر که حضرت احدیتده عاریت و غیریت
باطلدر توحیده ایاه توحیده یعنی توحید حق ذاته بذاته توحید
حقیقیدر که شهد الله انه لا اله الا هو فحواسنجه کندو کندویه موحد در
ونعت من ینعته لاحد من ینعته لاحد شول کمسه نک وصفی که انی وصف قیلر
طریق حقدن مائلدر و طریق مستقیمدن خارجدر زیرا حضرت
احدیتده نعت و وصف و رسم و آثر یوقدر و بو جمله واحدیته
کوره در فافهم و لا تنکر . و هذا ما آتیتک و کن من الشاکرین . واعبد
ربک حتی یأتیک الیقین . و من اصطلاحات هذه الطائفة العلیه که
بو قصیدهٔ بلیغه ده واقع اولمشدر و استحضار لازم و واجب کلمشدر
بو عبارات لطیفه و کلمات غریبه و بدیعه در که ایراد اولندی و بو جمله دن
بری ارانک توحید مراد اسماء الٰهیه در که مظاهر ذاتدر الاصطلاح
شول وله دیرلر که قلب اوزره غالب اوله الانزعاج تأثیر وعظ و
سماعدن قلبک حق جانبنه تحرک و توجهیدر البارقه جناب فیض
اقدسدن سالکه لایح اولوب علی السرعه منطفی اوله اوائل کشفدر
البرزخ بین الشیئین حائل و حاجز اولان شیدر البرزخ الجامع
انسان کامله دیرلر و حضرت واحدیته دیرلر که الکله حقایق اشیا

اصحٰن جمیع برازخدر البصیرة قلبده بر نوردر که صح

وبواطن کل اموراد راک ادراک اولنور نتکم بصرله محسوسات ومبصرات
ادراک اولنور حکما بوکه قوهٔ عاقلهٔ نظریه دیرلر الجلاء ذات مقدسک
لذاته فی ذاته ظهور قلمسیدر الاستجلاء حقک تعیناتنده کندو ذاتیچون
ظهوریدر الجمع شهود الحق بلا خلق جمع الجمع شهود الخلق قائما بالحق
بو مقامه فرق بعد الجمع وصحو بعد السکر دخی دیرلر جنة اعمال و
جنة افعال شول جنهٔ صوریه درکه اعمال صالحه نک مقابله سنده
جزا ویریلور مطاعم لذیذه ومشارب هنیئه وریاض لطیفه وجواری
ملیحه کبی جنة الصفات صفات واسماء الهیه سالکی سترایتمه سیدر
جنة الذات جمال احدیتک مشاهده سیدر الدرة البیضا العقل
الاول کما قال النبی صلی الله علیه وسلم اول ما خلق الله الدرة البیضاء
الهاء شول ماده درکه جناب حق عالمی اندن فتح ایلدی الهیولی
هر شول باطن اولان شیئه دیرلرکه آنده صورت ظاهر اوله هوا
نفسک برشیئه میل ایتمسیدر هواجز خواطر نفسانیه الولایة عبدک
حقله عند فناء النفس قائم اولمسیدر و هر امرنی تولی قلمسیدر حروف
عالیات شئون ذاتیه در و حقایق غیبیه واعیان ثابته در حریت
ربقهٔ اغیاردن و قید ماسوادن وشهوات وهوادن ازاد اولمق
طمس ذهاب رسوم سالکدر ذات حقده حقیقة الحقایق ذات احدیتدرکه
جامعه در جمیع حقایقی حضرت وجود دخی دیرلر حقیقة المحمدیه ذاتک
تعیینی اول واسما حسنی اعتباریله اولان مرتبه سیدر علم الیقین

انبیا

انبیا واولیانک ایراد ایلدکلری علوم و معارفله حقی بیلمک عین الیقین
مشاهدهٔ قلبیه ایله وحدهٔ حقیقیه یی مشاهده قیلمق حق الیقین مقام جمع احدیتده
حقی مشاهده قیلمق الحکمة حکمة حقایق اشیایه وخواصنه ولوازمنه و
الکامنه وآثارینه عالم اولمقدر علی ما هی علیه ومقتضاسیله عمل قلمقدر الحکمة
المنطوق بها علم الشریعة والطریقة الحکمة المسکوت عنها اسرار الحقیقة
التی لا یعلمها علماء الرسوم پس حقایق روحانیه والهیه نک تلبس ایلدیکی
صورت عنصریه در لطیفهٔ انسانیه شول نفس ناطقه در عند المشایخ قلب
دیدکلریدر التحقق حقی هر تعینده بلا قید ولا تعین مشاهده قیلمقدر
لیلة القدر شول کیجه یه دیرلرکه آنده سالکه تجلی خاص اوله و آول تجلی
ایله قدرهٔ الهی و مراتب حقی بیله محو فناء وجود عبد در ذات حقده
محق فناء صفات العبد در صفات حقده المحادثه حقک محادثه نه عبده
خطاب ایلمسیدر و مکالمه قیلمسیدر المطلع مقام شهود الحق مغرب الشمس
حقک تعیناتیله استتاری و روحک جسدیله استتاریدر معالم محل
صفاتدر یعنی عین ولسان واذن درکه اصول ومعانی صفاته بونلر
مجالیدر الحکم حقک ارزاق نعم قلمسیدر بلا اذن خالقه موت بونلرک
اصطلاحنده ازالهٔ هوای نفس وافنای شهوات طبیعت قلمقدر
جعفر صادق حضرتلری موت توبه در دیمشدر کما قال الله فتوبوا الی
بارئکم فاقتلوا انفسکم فمن تاب فقد قتل نفسه پس هر کیم هوای مقتضای
نفسندن خالی اوله حیات ابدیه ایله حی اولور الموت الابیض جوعدر

[illegible]

زیرا قلبی تنویر و وجه باطنی بیاض قیلدقجه سالک جوعه اعتبار ایله کمال
فطانتله حی اولور و شبعه مبتلا اولسه ذکا و فطانتی اولور تحکم البطنة
تمیت الفطنة دیمشلردر موت الاخضر خرقهٔ کهنه یه قانع و کفاف و قوه
قلیله راضی اولمقدر و بو حاله موت اخضر تسمیه سی قناعتله اخضرار عیش
قیلدیغیچون وجه عیش و روی قلب قناعت کیشی حضرتنه نضارت اوزره
اولدیغندندر الموت الاسود احتمال اذای خلق ایدوب نفسنده
الم و حرج کورمامکدر الاسفار الاربعة عند المشایخ سفر دردندر سفر
اول سیر الی اللهدر یعنی مرتبهٔ نفسدن وجود حقیقی جانبنه اولان
سیر معنویدر و سفر اول مبدأ تجلیات اسمادر و نهایت سفر اول
وجه وحدتدن رفع حجاب کثرتدر و سفر ثانی سیر فی اللهدر یعنی
صفات الله ایله متصف و اسماء الله ایله متحقق اولمقدر و اخلاق الله
ایله متخلق اولمقدر و بو سفر ثانی نهایت حضرت واحدیتدر و بو سفرک
نهایتی وجوه کثرة علمدن رفع حجاب اولمقدر السفر الثالث که سیر
مع اللهدر بو سفر ثالث عین جمعه و حضرت احدیته سالکلا
ترقی قیلمقلغیدر اکر شائبهٔ اثنینیت بالکلیه مرتفع اولمزسه
مقام قاب قوسین دیرلر و اکر بالکلیه مرتفع اولورسه
مقام او ادنی دینور که نهایت ولایتدر و بو سفر ثالثک
نهایتی زوال تقییدات و اضداددر ظاهراً و باطناً فی مرتبهٔ
احدیت عین الجمع السفر الرابع السیر عن اللهدر لتکمیل الطالبین

وارشاد

وارشاد المرشدین بو مقامه بقا بعد الفنا و محو بعد المحو و فرق بعد
الجمع دخی دیرلر و بو سفر رابعک نهایتی حقدن خلقه مع الاستقامة
والعداله رجوع ایدوب شهود الوحدة فی الکثرة والکثرة فی الوحدة
قلوب متجلی الحق فی الخلق و مضمحل الخلق فی الحق کوره سر التجلیات
کلی شیئ کل شیده مشاهده قلمقلقدر و بو ذوقک حصولی اول
زمانده اولور که قلب احدیت جمعی بین الاسما مشاهده قله
زیرا هر اسم جمیع اسما ایله متصف و متحددر مرتبهٔ احدیتده سواد
الوجه فی الدارین فنا فی الله حالنه دیرلر شول حیثیتدن که سالک
ظاهراً و باطناً و دیناً و دنیاً و اخرویاً وجود عالمیه و فقر حقیقی
و عدم اصلیسنه رجوع ایدوب جمله وجودی حقک کوره انکیچون
اذا تم الفقر فهو الله دیمشلردر العالم ظل ثانیدر عند اهل الله
و ظل اول صور علوالله فی علم الحق و فی الحقیقة بو عالم دکلدر الا
ظهور حقدر صور ممکناتده و من حیث التعینات بو عالمه سوا
غیر و ممکن تسمیه اولور زیرا من حیث الحقیقة ممکنک وجودی یوقدر
الا همان بو نسب و اضافاتدر و فی نفس الامر وجود حقکدر
پس عالم صورت حق و حق هویت عالمدر العما حضرت
احدیتدر عند البعض و بو مرتبهٔ عما دیدکلری حقدن غیری ابرحدک
دیدهٔ ادراکی اکا ارمدیکندندر و بصر بصیرت انی کورمدیکندندر
و بعضیلر مرتبهٔ واحدیتدر دیمشلر و بو طائفه نک قتنده عما

غیم رقیق معناسنه وغیم رقیق البسه حایل بین السماء الاحدیة
وبین ارض الکثرتدر اما حدیث نبویه مناسب اولان اولکی
مرتبه در زیرا حضرت رسول علیه الصلاة والسلامدن براعرابی
سؤال ایلدی که یا رسول الله این کان ربنا قبل ان یخلق الخلق
فقال علیه الصلاة والسلام فی عماء ما فوقه هواء ولا تحته هواء
العید قلبه تجلی حقدن عودت ایلیان وقت الفرقان شول
علم تفصیلیدر که حقله باطلی فرق ایلیه القرآن علم لدنی اجمالیدر که
حقایقی جامع اوله الشهود حقی خلقله کورمک الشؤون الذاتیة
حقایق واعیان ثابتةدر التصوف هو التخلق بالاخلاق الالهیة
التلوین برحالدن برحاله ویا برمقامدن برمقامه انتقالدر کل یوم
هو فی شأن مقتضاسنجه منقلب ومتحول اولمقدر بعضیلر قتنده
غایت اعلی مرتبه در وبو مرتبه نک مقبولیتی بعد وصول الجمع
اولان تلوینلدر که حال بقاده بعد الفنا تجلیات اسمانک
تعاقبیله متلون اوله وحضرت شیخ محی الدین بیورر لر وهو
عندنا اکمل المقامات مرادلری تلوین الفرق بعد الجمعدر ذو العقل
شول کمسه یه دیرلر که خلقی ظاهر وحقی باطن کوره ذو العین
شول کامله دیرلر که خلقی حقده وحقی خلقده مشاهده ایلیه وباحدهما
عن الآخر محتجب اولمیه وحضرت شیخ اکبر قدس سره
بو رباعیی بیورر لر رباعی

ففی

ففی الخلق عین الحق اذا کنت ذا عین   ففی الحق عین الخلق اذا کنت ذا عقل
وان کنت ذا عین وعقل فما تری   سوی عین شیء واحد فیه بالشکل

اکرچه اصطلاحات مشایخه نهایت یوقدر لکن لازم اولان مشکلا
ایراد ایتمکله بربرندن اعراض بوقدر که اکتفا اولندی مثنوی

بهر آن دادم که تا جوی دکر   تو مکو نیستش جز این قدر
زان نماید چند حرمابا عبان   تا بدانی نخل ود خل بوستان
کفی کندم زان ومندحر یادرا   تا بدانی کندم انبار را
نکتهٔ زان شرح کوید اوستاد   تا بدانی علم او را مستزاد

اما ای طالب رشید ومرید سعید مطالعهٔ کلمات قدسیهٔ ارباب
توحید وتأمل وتفکر انفاس متبرکهٔ اصحاب مواجید تحصیل کمال
وتحقیقه ترغیب وتشویق ایچوندر والا بونلرک علم وعرفانی
ذوقی ووجدانیدر نقلی وتقلیدی وعقلی وبرهانی دکلدر لیس
بالکلیه ذوق ووجدانی وچست وجوی مشاهده یزدانی ترک ایدوب
کفت وکوی بی حاصل وقیل وقال بی طائله مشتغل ومتوغل اولمق
عند اهل الله کمال جهالت ومحض ضلالتدر زیرا زباندن وجدانه
تفاوت بسیار واستماعدن یارله اجتماعه درجات بی شمار واردر
هرچند نام شکری هزار یاز ذکر قلسک تا ذایق اولمادقجه دهانک
شیرین قلمز وتمر یارک توصیف وتعریف نا فه ایلسک مادام که
استشمام ایتمیه سن مشامک مسکین اولمز

دریاست حقیقت و سرابست سخن   سیراب کسی نشود هرکز ز سراب
مغرور سخن مشو که توحید خدای   واحد دیدن بود نه واحد کفتن

ای جوینده اسرار خدا وای بو بنده طریق هوی سن وش درشاه وار اسرار الله وجودک صدق قلوب کنجور کنوزنه من عرف نفسه فقد عرف ربه رموزندن بهره وار اولمق استرسک زاویه قلبکدن خس و خاشاک افکار دنیای و زنکار ما سوایی دور ایدوب علایق و عوایق صوری و معنویدن مهجور اولوب کوشه نشینان صوامع جبروت و سبحه طرازان جامع ملکوت اولان عارفان سرلاهوت و شهنشاهان ملک ناسوتدن برینک خدمت برکزیدن برکلرندن کندوکه شرف و عزت بلوب دائما حضور پرجود استفاضه نور قله کوتا جسم جانک حقیقت بین اولوب صاحب یقین اوله سن

مثنوی

پیر را بکزین که بی پیر این سفر   هست بس پر آفت و خوف و خطر
پس بهر دوری ولی قائم است   از مایش تا قیامت دائم است

زیرا خدمت اولیاء موقوف علیه جمیع مطالب و بیعت اصفیا موجب وصول اعلا مراتب درمادام که سالکک ملازمت مرشد شفیق و مصاحبت یدرفه توفیق اینمیه آینه جانی کدورات شریتدن پاک اولوب شراب وحدتله مست و طربناک اوله مز وساقی باقیدن صهبای محبتی نوش ایدوب حب دنیایی فراموش ایده مز

مثنوی

مثنوی

عشق آن زنده کزین کو یابت   کز شراب جان فزایت ساقیست

المقصد الخامس فی المحبة الالهیة

ارباب دانش و اصحاب بینش محبتی بوکونه تعریف ایدرلرکه المحبة میل النفس الی الشیء بکمال ادرک فیه و بو معنا متحقق اولمز الا بین الجسمین زیرا قابل بالذات دکلدرلر الا جسم در و کذلک ممیل الیه اولمز الا جسم اولور و یا جسمانی اولور پس ممتنعدر که جناب حق محبة حقیقیله بر شیئه محبت ایده و کذلک عبد دخی جناب حقه محبت حقیقیله محبت ایده مز زیرا محبت جنسیت لازمدر پس جنسیت ممتنعدر که انکچون محبت حقیقی ممتنعدر پس جناب حقک اشیادن بر شیئه محبتی احسان تامدن کنایه در پس ذکر سبب و اراده مسبب قبیلندن اولور و کذلک عبدک حقه محبتی مجازدر مستعملدر طاعت و عبادت معناسنده اما عند المحققین بونلرک معنای حقیقی مجازه تأویل قلوب بوکونه تعریف ایتملری کبیت العنکبوت اوهن و اضعفدر اما عاشقان محبت کیش و مشتاقان مودت اندیش و دلریش ماهیت محبتی بوکونه تعریف و حقیقت عشقی و مودتی بو منوال اوزره توصیف ایتمشلرکه المحبة میل الجمیل الحقیقی الی جماله جمعا و تفصیلا یعنی محبت جمیل حقیقینک کندو جمالینه میل اصلیسیدر و مرآة ذاتنده جمال ذاتنی مشاهده

قلمسیدر بلا توسط کائنات فی مقام الجمع والوحدة و آخور
مع توسط کائنات مرایای موجوداتده کندو جمال اسما و صفاتنک
ظهوراتنه و اثارینه محبت قلمسیدر اگر من حیث الجمع تفصیله محبتی
اولسون و آخور علی حدة من حیث التفصیل هر مظهرک آخرینه
محبتی اولسون علی کلا التقدیرین محبت محبت قدیمه نک اثاریدر
پس محبت حق قدیم و محبت بنده حادثدر

یحبهم و یحبونه چه گفتارست | درون پرده مگر خویش راخریدارست
یحبهم مقام جمعک تفصیله میلیدر | و یحبونه مقام تفصیلک جمعه میلیدر

اگر دیدهٔ حق بینله مشاهده اولنسه جمیع مراتبده محب و محبوب
حقدن غیری یوقدر

ای حسن توکرده جلوه ها درپرده | صد عاشق و معشوق بدید آوردهٔ
بربوی تو لیلی دل مجنون برده | وز شوق تو وامق غم عذرا خوردهٔ

خلاصهٔ کلام و زبدهٔ مرام بودرکه حضرت ذو الجلال و الافضال ازل آزالده
یعنی کان الله ولم یکن معه شیء کلامنک مفهومیله موسوم اولدیغی مرتبده
و کنت کنزاً مخفیا فاحببت ان اعرف حدیثنک مدلولی اولان مقامده
اگرچه کندو جمال ذاتیی کندو مشاهده ایدوب هم محب و هم محبوب کندو
ایدی لکن بحکم فاحببت ان اعرف من حیث التفصیل دخی جمال اسما و صفاتینی
مرایای کائناتده و مجالی موجوداتده مشاهده قیلمغه

محبت

محبت قدیمه سی اقتضا ایدوب مرتبه بطوندن صحرای ظهوره گلوب جلا
و استجلا حاصل اولدی جلا بو قومک اصطلاحنده ذات مقدسک
کندو ذاتی ایچون ذاتنده ظهور قیلمسیدر و استجلا مظاهر کونیهٔ
متنوعة الاعتبار و مجالی خلقیهٔ مختلفة الاثارده ظهور ایدوب حقک
کندو مشاهده قیلمسیدر پس بلا تأویل بحکم ان الله جمیل یحب الجمال
جمال و کماله محبت انک صفت قدیمه سیدر اولدی و محبت ازلی و
میل لم یزلی اصل جمیع محبت و سرمایهٔ کل شحق و مودت و هر
حسن و جمال و فضل و کمال اول جمال حقیقینک فروعی و فروعی
اولدی

بیت

و کل ملیح حسنه من جمالها | معادله بل حسن کل ملیحة

اول طائفه که محبت جنسیة و مناسبت لازمدر دیرلر آنلره جواب
اولدرکه نعم محبت ثمرهٔ مناسبتدر بین المتحابین پس مناسبت
ذاتی بین الحق والعبد ایکی وجه اوزره در و بر وجهی دخی عبدک
جمعیت مراتب الهیه دن حظ آلمسیدر یعنی اخلاق الهیه
ایله متخلق و اوصاف نامتناهیله متحقق اولمسیدر پس هر
کیمکه اوصاف حقانیله اتصافی زیاده اوله انک حقه محبتی
و آشنالغی زیاده اولور اگر سؤال اولنورسه که عارفان
الهی و عاشقان اسرار نامتناهی محبة اللهی شرابه تشبیه
ایدرلر پس بینهما ده مناسبت و وجه مشابهت ندر دینورسه

ای بر وجهی من حسن الذی یغبطه [illegible]
تجلی جمع و حفظ صح

جواب بودرکه عشق ومحبتک شراب صوریه نیجه وجهله مشابهت تامه‌سی
وار در جمله مشابهتدن بری اولدرکه شرابک مقام اولی
ومستقر اصلیسی قعر خمدر بواسطهٔ جوشش وغلیان خروج
وظهوره حرکت ومیلان قیلمه‌ده درکذلک شراب محبت تنکنای
سینهٔ عشاق وسویدای دل مهر مشتاقده مستور ایکن بحکم غلبه
واستیلای سورت واشتیاق متقاضئ ظهور ومقتضئ بروز
وعبور قیلمه‌ده در کغلیان الخمر فی الدن ووجه مشابهتدن بری
دخی اولدرکه شراب صوری جمله اعضاده نیجه ساری ایسه کذلک
محبت وجود عاشقده اویله ساریدر وبر مشابهت دخی مئ
شاربنی نیجه جواد وسخی ایدرسه کذلک عشق دخی عاشقی اکر بخیل
ولئیم ایسه ده جوامرد وکریم ایدر لکن مست مئ بذل درهم ودینار
ومست عشق ایثار ونثار جانبی قرار ایدر وجملهٔ مشابهتدن
بری دخی بو ایکیسی مست وبی باک ولاابالی مشربدرلر وصفت
خوف وخشیتدن خالی دیرلر جان شیرینلرندن سیر اولوب
رفع پردهٔ حیا وحشمت ورفع حجاب ناموس ودهشت
قیلوب قید مستیدن خلاص وذوق مستلکه اختصاص بولمشلردر
وبو جملهٔ مشابهتدن بری دخی تواضع ونیازمندلکدر زیرا مئ
ومحبت شاربی وعاشقنی پیشگاه ترفع وسربلندلکدن
آستان بنده‌لکه ومستمندلکه تنزیل ونیجه عزیزان جهان اوج

عزتدن

عزتدن حضیض ذلته افکنده قیلوب خوار وذلیل ایدر وبو جمله‌دن
بری دخی افشای اسرار در تکلم شارب می افشای راز در عاشقان
شق دخی اظهار حقایق ومواجید وابراز اسرار بطون ایدر لیکن اکثر
اولیاء الله معانی وحقایقی لباس الفاظ وحروفله ملبس ایدوب
معقولاتی محسوسات مرتبه‌سنه تنزیل ایدرلر تا محسوسات حواس
ومحجوبان حدس وقیاس حقایق ومعانیدن بهره دار اوله‌لر ومعقولات
ومرموزاتی ادراک ایده‌لر مأنوس طبع ومألوف نفسک خلافی
اوزره ایراد ایله‌لر دی ممکن که فهمی عسیر وادراکی یسیر اولمیدی دبر فایده
دخی بودرکه اکر معانی وحقایق لباس صورت ابراد اولنه
اندن اهل معانیدن غیری کمسنه فهم ایده مز اما فحن صورت
محسوسه‌ده ابراد اولنه نفعی عام وفائده‌سی تمام اولور واکثر اولمشدرکه
نیجه صورت پرستلر معانی وحقایقی لباس صورتله ملبس کوروب
ومقتضای طبیعت اکا رغبت کامله ایله رغبت ایدوب صورت
واسطه‌سیله واصل معنی اولمشلردر ولهذا بو طائفهٔ علیه‌دن
اکثر کبار گفتار دربارلردن بو وتیره اوزره ابراد ایدوب
زلف وخال محبوبان وغنج ودلال مهرویان ومی میخانه وباده وپیمانه
وبیخود ومستانه الفاظ وعباراتیله تلفظ وتکلم قیلورلر تا نیجه کمسه‌لر
صورتدن معنایه واصل ونیجه‌لر بو اسراردن غافل اوله چونکه
بو طائفه‌دن اکثر کملین محبت ذاتیه ایله متحقق وصنعات وحدتله

متخلقلر در ذات ايله مؤنثدر پس محب صادق هر نه سويلرسه محبوبنه مناسب وموافق سويلر وانك شاننه مطابق تكلم ايلر ولهذا حضرت ناظم رحمة الله عليه بو قصيده ده من اوله الى اخره على طريق التأنيث ايراد ايدوب حضرت محبوبه يي مراد قيلوب بيورمشلر

سقتني حميا الحب راحة مقلتي وكأسي محيا من عن الحسن جلت

السقي صورمق الحميا اسم خمردر لكن سورة وحرارة اعتباريله وعقول وقوى اوزره شدة غلبه سي وافنا وتلاشيسي حكميله تنكم خمر ديرلر نظر عقلي ستر ايلدوكي اعتباريله وشمول ديرلر عقل وحس اوزره غلبه واشتمالي اعتباريله وراح ديرلر راحتله تناول اولنديغي اعتباريله الراحة كف دست يعني ال ايه سي الحب ميل النفس الى الشيء المقلة ناظر العين وكوزك بياض وسياهي الكأس شرابله بر اولان قدح بعضيلر خالي اولدقده قدح ديرلر كأس وبعضيلر تفاوت ايدوب كأس شمول اناء كبيره ديرلر كه شرابله مملو اوله وكأس اندن اصغر اوله كه انكله كاسه دن اغتراف اولنه وقدح كاسه دن اصغر ديرلر كه ساقي كاسه دن الوب انكله اسقا ايليه تنكم شاعرك بيتي دلالت ايدر

اتنها

ناشربناها بطاسات وكاسات واقداح المحيا يوز ديرلر عند الرؤية حيات بعث اولديغيچون حسن ملايمة وتناسبه ديرلر وبحسب المفهوم والعرف على العموم درت نوع اوزره در بر نوعي حسي در كه تناسب واعتدال قامت وبهجت ونضارت اشكال وهيئت كبي وبر نوعي دخي عقليدر وعقلي اولان اولدر كه انك ادراكي عقلله اوله ثمرات ورحمت وموافقت كبي وبونلر امثالي وبر نوعي دخي روحانيدر اخلاقده اولان حسن كبي وبر نوعي دخي شرعيدر امور دينيه ده اولان حسن كبي رعايت امر شارح ولزوم جماعت وصحت اعتقاد وبونده مشابه وبو انواعك مقابله وضدنه قبح اطلاق اولنور وبو مراتب اربعه نك وراسنده عند الله وعند اوليائه حسنك بر مرتبه سي دخي واردر كه خارج عن درك العامه بو مرتبه يه آنلرك ادراكي تعلق ايتمز وحسن مقارن كبي بو كه قبح مقابل اولمز حضرت ناظمك بو بيتده عن الحسن جلت بيوردقلري بو مراتب اربعه دن تنزيه در تقديري اي عظمت وكبرت عن الحسن المفهوم المتعارف بمراتب الاربع ديمكدر وحضرت ناظم بو قصيده ده جميعا محبوب حقيقي يي على طريق التأنيث ذكر بيوردقلري اسلوب عرب عرباني رعايت ايچوندر زيرا فصحاي عرب محبوبلرن تأنيث اوزره ذكر ايدوب تعظيم مراد ايدرلر زيرا ضمائري حضرت لفظني اضمار ايدوب اكا ارجاع ايدرلر محبوبك شاننی تفخيمدن اوتوري

الاعراب سقتنی فعل ماضی نون نون وقایه یا یای متکلم اعرابدن محلا
منصوب مفعول اولی در سقتنی نک و مفعول ثانیسی حمیا در مضافدر
حبه راحة لفظا مرفوع فاعلیدر سقتنی نک و کأسی ده واو واو
حالیه کأسی تقدیرا مرفوع مبتدا محیا تقدیرا خبریدر مضافدر من
موصوله و من دن مراد ذات محبوبدر و جلتک فاعلی تحتنده اولان
ضمیردرکه عائددر منه یه باعتبار الذات و بو جمله صله سیدر موصولک
المعنی بکا ایچردی شرابنی دست نظرم و ساقی چشمم حال بوکه بنم
کأسم اول شرابه حضرت محبوبه بک محیاسیدرکه اول حضرت مفهوم
و متعارف اولان حسن مقیددن منزه و متعالیدر و یاخود راحه دن
مراد قوت و استراحت معناسنه اولوب ذات محبوبدن کنایه اوله
اسم محبوبه قرة العین دیرلر بو تقدیرجه معنا بکا ایچوردی محبت
شرابن اول راحت عینم و قرة بصرم اولان محبوبه حال بوکه بنم قدحم
اول حضرتک جمال باکمالیدرکه حسن متعارفدن متعالیدر التحقیق
اعلم یا طالب اسرار تجلی الهی عند المشایخ اوچ قسم اوزره در تجلی
ذات و تجلی اسماء و صفات و تجلی افعالدر و هر برینک لا یعد
ولا یحصی طرق و موارد شناسی واردرکه تفصیلا تعبیری قابل دکلدر
اما اجمالا ذکری بودرکه سالک تجلی افعالی اولوقتده مشاهده
ایدرکه حجب و موانع نفسانیه بصر بصیرتندن دست عنایت ربانی
و یا جذبه رحمانی و یا مداومت ذکر سبحانی و یا اداء حقوق مسلمانی

سببیله

سببیله مرتفع اولوب آیینه قلب منجلی اوله پس نور توحید عقل و روح و سمع
و بصر و اعضا و جوارح بالکلیه تأثیر ایدوب بو نور ایله منصبغ اولدقده
جمله اشیاده الت حق کوروب انلردن ظهور ایدن افعال خیر و شر و نفع
و ضرر حقک افعالی مشاهده قیلر مثلا لعب خیال ظله ناظر اولان کمسه
اول پرده نک وراسنده صور مختلفه و افعال متنوعه و شئون متفرقه
مشاهده ایلرکه و هم انی اول صور جمادیه دن توهم ایدر لکن عقل جزم
ایدرکه انک فاعلی واحددر و اهل اجسام جمادیه یه متحرک و متصرف
اولدر و اول افعال او اشخاصک دکلدر فی الحقیقه مع هذا ورای
حجابده اولان فاعلی بذاته و صفاته مشاهده قیلمز پس تجلی افعالی
مشاهده قیلنلر بوکه بکزر و اما تجلی اسماء و صفات سالکه اول وقتده
میسر اولور که تخلقوا باخلاق الله مقتضاسنجه اخلاق ذمیمه و صفات
بشریه دن وجودنی ریاضت و مجاهده ایله تهذیب و تصفیه ایدوب
اوصاف بشریه دن کمال تزکیه حاصل اولدقده انوار تجلی صفات الهیه
انک وجودینه متجلی اولوب بو نظرله بو تعینات و ممکناته نظر قیلدقده
بحکم الوحدة کندو صفاتنی و جمیع اشیانک صفاتنی عکس صفات خدا
کورر و سالک بو مرتبه ده اول زمان کماله واصل اولور که حقک جمیع
صفاتیله متصف اوله حتی احیا و اماتیله الا وجوب ذاتی ایله دکل نتکم
شیخ اکبر و صدر قنوی بو معنایه اشارت بیورمشلردر و تجلی ذات
رائی و مرئی و شاهد و مشهود واحد اولوب اثنینیت مرتفع اولمقدر

وحضرت ناظمك عن الحسن جلتى بيوردقلرى وحدة ذاتيه اشارتدركه حسن
مقيدهٔ مظاهردن منزه در اكرچه بحسب الظاهر بوكاملر حسن مقيده دخى
نظر ايلرلر مقيدده جمال مطلقى كوررلر زيرا بونلرك ديدهٔ شهودلرينه
مظاهر وقيود مانع دكلدر لكن تجلى افعالده قلانلر انلرى كندولركبى ناظر
جمال مقيد قياس ايدرلر مع هذا بويله دكل نتكم حضرت بايزيد
بيوررلر ؛ انا اكلم منذ ثلاثين سنه والناس يظنون انى اكلمهم ؛ وبو بيت
شريف دخى بو معنايه مشعردركه بيوررلر

واوهمت صحبى ان شرب شرابهم   به سر سرى فى انتشائى بنظرة

اوهمت من الوهم بكسر الهاء غالطت معناسنه يعنى غلط ووهمه براقدم
صحب اسم جمع اوله ويا صاحبك جمعى اوله سر فعل ماضى مجهول سروردن
مشتق سر خلايقدن مخفى ومكتوم اولان شيدر بوراده قلب مراد
اولنور انتشا حالت اوليسيدر مستلكك نظره بركره با متعلق الاعراب
اوهمت فعل ماضى نفس متكلم مفعولينه تعديه ايدر مفعول اول صحبى و
ثانيسى ان ايله مصدره اولان جمله در وشرب شرابهم مصدر محذوفك
صفتيدر تقديرى شرابا مثل شرب شرابهم ديمكدر به ده با حرف جر
متعلقدر مؤخر سر يه سرى تقديرا مرفوع فاعليدر سرك وفى
الانتشائى ده جار مجروريله متعلقدر سريه اعرابدن محلا منصوبدر
حالیت اوزره بنظرة ده با متعلقدر اوهمت المعنى بن وهم وغلطه
براقدم طريقتده اولان ياران ومصاحبلريمى كه انلر توحيد افعال مرتبه سنده

قالمشدى انلرك محبوب ومشروبنه نظر ايتمم سببيله كه تحقيقا بونلرك شرابلرك
شربى كبى اوله بنم شربم بو منوال اوزره اولان شرب سببيله قلبم مسرور
اولدى مستلكم حالده التحقيق وقتا كم شراب شهودى كاسهٔ محياى حضرت
محبوبه منظوره دن ذائق اولمده تجلى افعالده اولان مصاحبلرمله جمع
اولوب جمال مقيده ومظاهر وتعيناته بحسب الظاهر بونلر نظرى كبى نظر
ايلدكده بونلر بنم ذوق وشهودمى كندو مشاهده لرينه مماثل قياس ايلديلر
بونلرك بو مقايسه لرندن قلبم مسرور بر جور اولوب بو حاله بونلرك
ديدهٔ ادراكندن مسرور اولدم لكن بنم مرتبهٔ شهودمده مقيد عين
مطلق ونظر وناظر ومنظور عين بو نور اولمشدر   مثنوى

تو قياس از خويش ميكيرى وليك   دور دور افتاده بنكر تو نيك
كار پاكانرا قياس از خود مكير   كرچه ماند در نبشتن شير شير
اين ندانستند ايشان از عما   هست فرقى در ميان بى منتها
از محقق تا مقلد فرقهاست   كاين چو داود ست وآن ديكر صداست

وبالحدق استغنيت عن قدحى ومن   شمائلها لا عن شمولى نشوتى

الحدقه بالتحريك كوز ببكى وياخود قوة باصره نك قائم اولديغى سواد
العين در استغنيت بكذا ديرلر يعنى قدح كاسه يه ديرلر اعمدر كرك
پر اولسون كرك تهى شمائل شمالك جمعيدر شمائل بكسر الشين
خلقه ديرلر شمول بفتح الشين شراب خالص نشوه حالت اولاى
سكردر الاعراب بالحدقه ده الف لام مضاف اليه دن عوضدر

ای بجدقتی تقدیرنده در جار مجروریله اعنی بجدقتی اعرابدن محلی منصوب
مفعولیدر استغنیت نك و من شمائلها ده واو ابتدائیه من شمائلها
متعلق محذوفیله اعرابدن محلا مرفوع مقدم خبر نشوتی اعرابدن محلا
مرفوع مؤخر مبتدا و ی ضمیر مؤنث حضرت محبوبه یه راجعدر المعنی استغنا
و اکتفا ایلدم مشاهدهٔ جمال ذات فلان دیدم سیه قدحدن زیرا بنم نشوهم
و سرخوشلغم اول حضرتك شمائل ذات واخلاق صفاتندندر شمولدن
دکلدر شمولدن مراد حسن صورتدر التحقیق مشاهدهٔ جمال ذات بلا
مقیده معاینه و حسن مطلق سببیله استغنا ایلدم بو مظاهر و موجوداتده
اولان قدحلردن کان هر مظهر حقك تجلی شرابیله مملو بر قدح کبی در
نتکم عزیزلردن بری بیورر بیت

و کل شخص بذاته انه قدحی و کل لحظ اراه فهو لی ساقی

پس بنم سکر و ذوقم تجلیات ذات الهیه دندر مقیدات تجلی صوری
و فعلی کبی اقداح مظاهردن نوشش ایتمزم اگرچه مبدأ سلوکده آنلر کبی
بنده بو مظاهر قدحم ایدی اگر سؤال اولنورسه که آلت مشاهدهٔ
ذات حدقهٔ عین دکلدر بلکه قلب صافیدر پس نه وجهله استغنای
حدقه یه اسناد ایلدی دینورسه حدقه قلب صافیدن استعاره
اولنور و یا خود مبدأ شهودی بو عالم ملکده باصرهٔ چشمدر اولا
بو مظاهر محسوسه ده استعدادی مقداری کورر نفسه واصل قیلر و نفس
و همه واصل قیلر و وهم اندن ادراك معنای جزوی ایدوب عقله

واصل اولور و عقل دخی ادراك معانی کلیه ایدوب روحه واصل
اولور پس روح کندو عالمنده اول جمال حقیقینك مشاهده سیله
منور اولوب نور وحدت عقله سرایت و عقلدن وهمه و نفسه و
سایر جوارح و اعضایه اول مرتبه سرایت ایدرکه ما اشباحنا اروا حنا
ارواحنا اشباحنا حالیله متصف اولدقده یوم تبدل ارض الوجود
الی غیر الارض و اشرقت ارض البدن بنور ربها سرین حاصل
قیلدقده بو حدقه الخوق صورته حدقه اولور پس بنه مشاهده ایلیان
نور حقدر کندو جمالنی لکن بو عالمده مبدأ شهود حدقه اولدیغیچون
انکله تعبیر قلنور

ففی حان سکری حان شکری لفتیة بهم تم لی کتم الهوی مع شهرتی

اللغات حان اول خمر بیع اولان موضعه دیرلر جمعی حانان
کلور و استعمالی تا ایله درنتکم میخانه حانة الخمار دیرلر لکن
بو محلده تا ضرورت شعردن اوتوری حذف اولندی و حان
فعل ماضیدر خشونیتدن مشتقدر و حین برشینك وقتی و
حصولی رسیده اولمقدر حان کذا ای بلغ حینه و اوانه و فتیة
فتانك جمعیدر فتی لغتده تازه یکده دیرلر پس بو طراوة
و تازه لك صکره سعانیده دخی استعمال اولندی من جهة
الاوصاف والاخلاق پس هرکیمك اخلاق و اوصافی تازه
و پاکیزه اولسه اکا فتی دیرلر تم الشیٔ دیرلر قچن برشی حدّنه

منتهی اولوب خارجدن شئ آخره محتاج اولمسه کتم کتمان ستر
حدیثه دیرلر غیریده مستعمل در هوا میل النفس الی الشهوة دیرلر
میل عشقیده ده استعمال اولنور بونده مراد اولنان ده بودر
شهرة وضوح امره دیرلر الاعراب فا جواب شرط محذوف
فی حرف جر حان لفظا مجرور مضافدر سکره حان فعل ماضی
سکری محلا مرفوع فاعلیدر خان نک لفتیه ده لام متعلقدر
خانه یه بهم ده با سببیه تم فعل ماضی کتم اعرابدن محلا
مرفوع فاعلیدر تم نک الهوی مفعولیدر کتمک مع
شهری حالدر کتمده اولان متکلم یاسیدرکه فاعلیدر کتمک
المعنی فاذاکان الامرکذلک سکرم موضعنده شکرم وقتی رسیده
اولدی یعنی انک وقتی یتشدی که شکر ایلیم سکرم مکاننده
شول طریقده اولان مبتدیان ایچون که انلر سببیله بنم ایچون
تمام اولدی و بکامسلم اولدی هوای حق و محبت وجود مطلق
ستر ایلیم حالبوکه بنم شهرتم وار ایکن بین الناس مجبله التحقیق
حانه سکر دن مراد محبت افعالیه درکه موجبة للسکردر و فتیه دن
مراد اصحاب تجلی افعالیه و ارباب مشاهده جمال صوریه در و
مرتبه تجلی افعال انواع مسکره یی جامع واد صاف سکارانی حاوی
بر مقامدر زیرا هر مظهر شراب تجلی حقله مملو بر کاسه معتبردرکه
اول مظهر مقید و مربوط اولنلر اندن مست و مسکور دررلر

بس

پس حضرت ناظم بیوررلرکه اگرچه بنده بو میخانه دن بحسب
الظاهر نوش ایدرم لکن فی الحقیقه حی ناب تجلی ذات نوش
ایدرم اما بو طائفه و سائر ناس بنی بو مرتبه ایله مقید و اشتباه
ایلمش قیاس ایدرلر پس بو طائفه بنم نعمت کتمان ذوق و
شهودمه سبب اولدقلرندن اوتوری بونلر ایچون اداء شکر ایده م
حضرت شیخ هوای حقیقینک ستری نعمت عظیمه عد ایلمشلردر
زیرا ظهورنده نیجه مخافت و مکاید مقرردر حظوظ نفسانیه یه
مؤدی اولمق احتمالیله لذت جاه و حظ قبول و اقبال خلق
و حب ریاست و بونلره ماننده نکرک ظهورندن احتراز
ایتمکله ستری نعمت عظیمه دن عد ایلیوب سبب اولنلره
شکری واجب کوردی نته ایلدی عزیزلردن بری بیوررلرکه

قطعه

تسترت عن دهری بظل جناحه   فعینی تری دهری ولیس یرانی
ولو تسأل الایام ما اسمی مادرت   واین مکانی ما درین مکانی
ولما انقضی صحوی تقاضیت وصلها   ولم یغشنی فی بسطها قبض خشیتی
اللغات انقضی الشئ دیرلر قچن برشی منفصل اولوب کچه و اندن برشی
باقی قالمسه صحو انسان نک عقلی ایله کندو مابیننه سکردن عارض
اولان شیئک کیدوب عالم عقله کلوب آییق اولمسنه دیرلر
تقاضی فلان واقتضا فلان دینه دیرلر قچن دینک اداسنی

طلب ایلسه وصل برشینک برشیئه اولاشمه سی یغشی غشیاندن
مشتق غشیان اتیانه یعنی کلمکلکه دیرلر بسط برشینک توسیعنه
دیرلر صکره اتساع و انکشاف نفسده استعمال اولندی قبض ضدیدر
بسطک خشیت خوفه دیرلر اعراب انقضی فعل ماضی صحوی فاعلیدر
وصلها مفعولیدر تقاضیت نک ولم یغشنی ده واو حالیت وضمیرلر
بسطها ده و وصلها ده حضرت محبوبه یه راجع قبض فاعلیدر یغشنی نک
مضافدر خشیته المعنی وقتاکم بنم صحور و هشیارلکم مقتضی اولوب
کیدیسه وسرخوشلق بکا غالب اولوب دهشت بندن
مرتفع اولدیسه حضرت محبوبه نک وصلنی تقاضی ایلدم حالبوکه
بکا کلمدی اول محبوبه نک بسط وکشاده لکندن خوف وخشیتمک
قبضی زیرا قبض لازم صحودر انکچونکه هشیارلکده عظمت
وجلالت محبوب وحقارت نفس مشاهده اولنور پس بونک
نتیجه سی قبض وخشیت اولور ومستلکده مست و دهشت مرتفع
اولوب نتیجه سی رجا ومباسطت اولور پس محبوب حقیقی بو ایکی
اسمله که قابض وباسط در سالکلری تربیه ایلر اثر قابض خوف
وخشیت واثر باسط رجادر

یک نیمه رخت الست منکم بجید	یک نیمه دکر ان عذابی لشدید
کرددولیت بنشسته یحیی ویمیت	من مات من العشق فقد مات شهید

بیت

وابثثتها

وابثثتها مابی ولم یک حاضری   رقیب بقاحظ بخلوة جلوتی

اللغات ابثثت فلانا سری دیرلر فجن برکسه یی سرکه مطلع قلسک
بثثت السر وابثثته دیرلر بن سرمی اظهار ایلدم دیمکدر بث حزن
وغم معناسنه ده کلور رقیب نکهبان وحافظ اولانه دیرلر بقا اصلنده
ممدوده در ضرورت وزن ایچون بونده مقصوره اولدی حظ
نصیبه دیرلر خلوت مکان خالینک اسمیده اولور ومصدر معناسنده
اولور خلا یخلو خلا، وخلوة بوره ده مکان خالینک اسمی اولمق مناسبدر
جلوة ظهور وکشف معناسنه در الاعراب ابثثت نفس متکلم
با ضمیر بارز اعرابدن محلا منصوب مفعول اولیدر ابثثتنک
ضمیر محبوبه یه راجعدر ما بمعنی الذی فی ده با حرف جر محلا مجرور
جار مجرور ربله متعلقدر محذوفه تقدیری نزل فی دیمکدر وفعل محذوف
مع متعلقه صله سیدر مای موصولک وموصول مع صلته اعرابدن
محلا منصوب مفعول ثانیسیدر ابثثتنک ولم یک ده واو حالیه یک
افعال ناقصه دن حرف جرمله نون ساقطدر رقیب بقا حظ اسمیدر
مؤخر وحاضری خبریدر مقدم مضافدر متکلم یاسنه بخلوة ده با
استعانت معناسنه در اکر خلوة مصدر معناسنه اولورسه دابثثتیه
متعلق اولور واکر اسم مکان خالی اولورسه با بمعنی فی اولور حاضریه
متعلق اولور وبا ابثثته یه المعنی وقتاکم مست اولوب اول حضرتنک
وصلنی تقاضی ایلدکده اول حضرتی مطلع قلدم واکا اظهار ایلدم اول

نسنه‌یی که بکا بلاء ولادن و عناء فنادن نزول ایلمشدی جلو تمك
خلوتنده یعنی حضرت محبوبه‌نك بکا تجلی و ظهور ایدیکی خلوتنده اظهار
ایلدم مراد قلبیدر حالبوکه بقاء حظ نفسانیه و نصب جسمانیه رقیبی
بنم حاضرمده دکل ایدی پس هرنه که محبوب حقیقی خطندن غیریدر
سالکله اول حضرت ما بیننده رقیبدر مشاهده و مواصله و سؤاله مبادرتدن
سالکه مانع اولور

وقت و حالی بالصبابة شاهد　　و وجدی بها ماحی والفقد مثبتی

اللغات حال لغتده صفت معناسنه ده استعمال اولور بورده صفت
معناسنه در صبابه محبته و شوق و حرارة و شدة عشقه دیرلر شهود
مع المشهود حاضر اولمغه دیرلر یا بصر و یا بصیرتله وجد بولمغه دیرلر
اصطلاحده قلبك نوری تجلی بولمسنه دیرلر محو ازالهٔ اثره دیرلر بورده
مراد اوصاف بشریه‌نك ازاله‌سیدر فقد برشیئك بعد الوجود
عدم اولمسیدر یا غیبته و یا فناء اثبات محوك ضدیدر الاعراب
وقلنده واو عاطفه ابتدائیه معطوفدر قلت فاعلدر و مفعولی و مقولی
بیت ثانیده اولان مبیدر و حالیده‌کی واو واو حالیه و حالی اعرابدن تقدیرا
مرفوع مبتدا بالصبابة ده باء صله ایچون متعلقدر شاهده و شاهد
بالصبابة‌یه خبریدر مبتدانك و مبتدا مع خبره محلا منصوب حالدر
قلتنك ضمیرندن و وجدیده واو عاطفه حالی اوزره معطوفدر بهاده
باء سببیه ضمیر صبابه‌یه راجعدر علی تقدیر المضاف ای بغلبتها دیمکدر

ماحی

ماحی اسم فاعل مضافدر متکلم یاسنه و یاء متکلم واودن مقلوب
اولان یاده مدغم اولوب بدلنه شدت ویریلوب فتح یا ایله مع
التشدید ماحی دینلدی بو بیتك معناسی تحتنده اولان بو بیته موقوفدر

هبی قبل یفنی الحب منی بقیة　　اراك بها لی نظرة المتلفت

اللغات هبی امر حاضرك مفرد مؤنثیدر من وهب یهب هبة یعنی
هبه قل قبل جهات سته‌دن اوکه دیرلر بعدك ضدیدر یفنی افعال
بابندن بمعنی الافنا بقیه بر وزن فعیله بمعنی فاعله بقادندر تلفت
التفاتده تکلف ایلمکدر و التفات وجهکی برجانبدن برجانبه
دوندرمکدر الاعراب هبی امر حاضر مفعولیدر قولك قبل ظرفیت
اوزره منصوب مضافدر یفنیه یعنی تأویل مصدرده محلا مجرور
مضاف الیه در الحب فاعلیدر یفنیه بقیه مفعولیدر و اراك بها محلا
منصوب صفتیدر بقیه‌نك ضمیر بقیه‌یه نظرة لفظا منصوب
مفعولیدر بیتك مضافدر متلفة المعنی وقلت بن دیدم حضرت
محبوبه هبی موهبت قل ای سلطان حقیقت دیدم و حالی بنا
الصبابه حال بوکه بنم صفتم شاهددر شدت محبته و بنم اول محبوبی
بولمم و نور جمالنی ادراك قیلمم سبب غلبهٔ محبت ماحیدر بنی
و آنی بولمامم و غائب قیلمم مثبتدر هبی قبل یفنی الحب منی بقیة محبت
بندن بقیه وجودیمی افنا ایلمزدن اول هبه ایلر که بن اول
بقیه ایله سنی کوردم متلفت اولانك نظری کبی نظر هبه ایله

دیدم و بنک نقدیری بو اسلوب اوزره اولور مهبی لی نظرة مثل
نظرة المتلفت قبل افنا الحب منی بقیة اراک بها التحقیق زده نک
عند المشایخ شرائطی وار در بعضیسی رائی طرفندن و بعضیسی مرئی
طرفندن رائی طرفنک شرطی اولدر که سلامت بصر بصیرتی اول موانع
رؤیتدن و مرئینک شرطی یا من حیث الظاهر دریا من حیث مرتبة
الربوبیة تجلیه رحتی مع بقیة الوجود رؤیت قابل اوله و حقی من حیث
الربوبیة دنیا و اخرتده مشبه مذهب سنة و جماعت زنکم حضرت
موسی رب ارنی دیدی اگر رؤیت ممکن اولمیدی حضرت موسی
طلب ایتمزدی زیرا انبیادن مستحیلی طلب محالدر و حضرت پیغمبر علیه
الصلاة والسلام بیورلرکه رأیت ربی فی احسن صورة امرتره
بطریق الاولی درنکم حدیثده دخی وارددر ستروون ربکم کما ترون
لیلة البدر و حضرت پیغمبرک من یری احدکم ربه حتی یموت
بیورملری موت طبیعی و موت اختیاریه شاملدر انلرکه مؤمنلردر
بعد موت الطبیعی کوررلر انلرکه عاشقلردر موتوا قبل ان تموتوا
حالنی بولدقده وعده لری نقد اولوب بونده مشاهده ایدرلر
انلرک مرتبه سنه کوره بو دنیا عین آخرت اولور پس طالب
حضرت ناظم بو عالمده موقوف فنا اولان رؤیت دکلدر بلکه
مع بقیة العقل والروح دیدهٔ استعدادنه مناسب رؤیتدرکه تا
انکله سورهٔ فرقت و حرارت شوق و محبت مندفع اوله

ومنی علی سمعی بلن ان منعت ان   اراک و من قبلی لغیری لذت

اللغات منی صیغهٔ امر مؤنثدر منتدن مشتقدر منت احسان و نعمت
مقابله سنده امتنان ایتمکدر لن حرف نفیدر منع بین المرید والمراد
حایل قلمقلق لذت برشینک طعمنه واد راک ملایمه ده دیرلر الاعراب
منی امر حاضر مفرد مؤنث علی متعلقدر منی یه و بلن ده بادخی متعلق
اکا مضاف محذوفدر ای بقولک لن ترانی تقدیرنه در ان
حرف شرط منعت فعل شرط مقدم اولان قرینه منی در ان اراکده
ان مصدریه اراک تأویل مصدرده محلا منصوب مفعولیدر
منعتنک یعنی ان منعت الرؤیة ضمن ده فا تعلیل ایچوندر و لذت
فعل ماضی فاعلی تحتنده مستتر راجعدر کلمهٔ لنه المعنی اگر منع ایلدکسه
بن سنی کورمکلکی و جمال با کمالک مشاهده قلمقلقی پس منت ایله
بنم سمعم اوزره لن ترانی دیمکلکی قولیله زیرا بندن اول اولان
بندن غیریه اول کلمهٔ لن لذت ویردی مرادی حضرت موسی درنکم
ویدی ارنی انظر الیک قال لن ترانی ولکن انظر الی الجبل فان
استقر مکانه فسوف ترانی بو آیتک تحقیقی جامع الایات نام کتابمزده
مستوفی تحقیق ایلمشزدر

فعندی لسکری فاقة لافاقة   لها کبدی لولا الهوی لم تفتت

اللغات الفاقة احتیاج افاقه عقل و فهمک انسانه رجوع ایتمسنه دیرلر
سکرله و یا جنونله و یا ضرعله غیبتدن صکره و مطلقا عدم سکره دیرلر

یعنی ازاله عقل ایدر و یا خود جنونی زائل ایدوب ادرع

وهو المراد كبد جكره دبرلر ونفتت پاره پاره اولمغه دبرلر الاعراب
فعندی ده فا فاء سببیه ویا تعلیل ایچون ولام لسکر یده بمعنی الی ولا فا فقده
لام بمعنی العلة لولا حرفدر حروف تحضیضدن التهوی ده الف لام
مضاف الیه دن عوض درای هواها دیمکدر لم تفتتك فاعلی تحتنده
اولان ضمیر مستتردر که کبده راجعدر زیرا کبد مؤنث سماعیدر تفتت
اصلنده تتفتت ایدی احدی التائین حذف اولندی ولهاده کی
ضمیر محبوبه یه راجعدر بعضیلر افاقه راجع قلمشلر المعنی مدد ایله
بنم کوشم اوزره لن ترانی صداسنی استماع اینمکله اگر دیدارکی
کوسترمزسك باری کلام لن ترانی اعطا ایله زیرا بنم قنمده مست
اولمغه احتیاج واردر افاقتمدن اونوری اول محبوب ایچون بنم
کبدم تفرق و پاره پاره اولمزدی اگر انك هوا و محبتی اولمیدی اگر
سؤال اولنورسه که عاشق سکر افاقته اولی دربس حضرت ناظمك
افاقت طلبی نه سببله در جواب افاقت طلبی نه سببله در جواب
افاقت طلبندن مراد ایکی معنادر بر معنا بودرکه مرتبهٔ عقلده ادراك
لذت خطاب محبوبه فلکرك لفظا اولسون کرك عنا بازیرا
عنا بده دخی لذت خاصه بولورلر نتکم بصر رؤیتدن متلذذ اولدیغی
کبی سمع دخی صدادن تلذذ ایلر بو ذوقی ادراك مستلکده
دخی خود لك عالمنده اولمز

بهشیاری نتوانستم می از ساغر جدا کردن کنون از غایت مستی می از ساغر نمی دانم

ولو

دبر معنا دخی بودرکه طلب رؤیتده استعمال ایلدیکندن استغفار
وانابت ایلیه نتکم حضرت موسی علیه الصلاة والسلام فلما افاق
قال سبحانك تبت الیك وانا اول المؤمنین وقتنا کم افاقت
بولوب عالم عقله کلدکده دیدی که ای بنم محبوبم بن سنی تنزیه ایدرم
محبوبیتده سکا هیچ شیئك مشارکتندن فلا محبوب سواك ولا
مطلوب الا وجهك ولقاك ابن توبه و رجوع ایلدم نفسمدن
و انانیتمدن ونفسمه عائد اولان لذائذ و حظوظدن وبن اول مؤمنلرم
تجلیات اسمائیه و ذاتیه که

ولوان ما بی بالجبال وکان طو رسینا بها قبل التجلی لدکت

اللغات طور سینا حضرت موسی یه تجلی اولنان جبلدر دکت
فعل ماضی مجهولدر دکدن مشتقدرکه دك خرد اولوب زمینده
پراکنده اولمغه دیرلر الاعراب لو حرف درحروف شرطیه دن
دلالت ایدر بر شیئك امتناعنه غیرینك امتناعندن اوتوری
ان حرفدر حروف مشبهة بالفعل دن ما مای موصول با حرف جر متعلق
فعل محذوف متعلق محذوفیله اعرابدن محلی یوق صله سیدر موصولك وموصول
مع صلته اسمیدر انك بالجباله با حرف متعلقی فعل محذوف ای حل بالجبال دیو جمله
خبریدر انك کان افعال ناقصه دندر اسمی طور سینادر بها ده با بمعنی مع در متعلقیله
کان نك خبریدر ضمیر جباله راجعدر دکت جوابیدر لوك فاعلی تحتنده مستتر عاید در جباله المعنی
اگر تحقیقا شول بلا و عنا که طریق محبتده بکا نزول ایتدی لطف ده حلول و نزول ایدیدی طور سینا

اول طاغلر معاقبل التجلی پاره پاره اولوب یره برابر اولدی
پس بلای عشق ومحنت محبتدن نه حاله کرفتار اولدیسه انک
تفصیلنه شروع ایدوب بیوررلر

هوی عبرة نمت به وجوی نمت   به حرق ادواؤها بی اودت

اللغات عبرت سرشک چشم یعنی کوز یاشی باطن عیندن ظاهرینه
عبور ایدوب حدینه تجاوز ایلدیکیچون عبره دیرلر نمت نمیمه دن مشتقدر
نمیمه اظهار حدیثه دیرلر بالنقل فال الفرا، یقال ابل نمة اذا لم یبق فی جوفها
شیء نمام بوندن مأخوذدر باطنده کلام قومادیغی ایچون جوی ادا القلب
واندوه عشق نمت نمادن مشتقدر نما زیاده لکه دیرلر حرق حرقه نک
جمعیدر الادواء مرضه دیرلر اودت بمعنی اهلکت زیرا اودی
فلان فلانا دیرلر قجن انی هلاک ایتسه الاعراب هوی وجوی ایکیسی بله
تقدیرا مرفوع مبتدای محذوفنک خبریدر تقدیری هو هوی هو جوی
دیمکدر وبو ضمیرلر راجعدر بیت سابقده اولان مای موصوله عبرة
مبتدا نکره در نمت بها خبریدر ونمتک اوزرینه تقدیمی تصحیح مبتدا
ایچوندر شر اهر ذاناب قبیلندندر من وجه تخصیص کسب
ایتمشدر تقریر کلام یا عبرة ساکتة جاریة دیمک اولهویا ما نم الاعبرة
دیمک اوله پس عبرة نمت جمله سی صفتیدر هوانک بها ده کی
ضمیر هوایه راجعدر محبت اعتباریله به ده جائزدر ضمیر مذکر ایله هوانک
لفظنه رجوع ایدر بو تقدیرجه به ضمیر جوی یه راجعدر ایکنسنده

بله

بله باء الصاق ایچوندر ادواؤها ده ضمیر حرقه راجعدر ادواؤها لفظاً
مرفوع مبتدا ابی اودت محلا مرفوع خبریدر مبتدانک مع خبره محلاً
مرفوع صفتیدر حرقک ونمت به حرق جمله اخریدر صفتیدر جوینک
المعنی اول لسنه که بکا نزول ایلدی او شول هوا ومحبتدرکه کوزم یاشی
انی نماملک ایدوب اظهار ایلدی وشول جوی درکه یعنی شول درد
وبلادرکه زیاده اولدی انک سببیله حرقت وسوز درونم اول حرقت
وسوزک ادواسی یعنی امراض واسقام وعناسی بنی هلاک ایلدی
بو احوالنی بو منوال اوزره ذکر بیورملری علی طریق الحکایه درکه مبتدیان
سلوک بوندن حصه دار اوله لر یوخسه شکایت دکلدر

فطوفان نوح عند نوحی کادمعی   وایقاد نیران الخلیل کلوعه

طوفانک اصلی طوفندر طوف برشینک حولنی طولاشمغه دیرلر پس
اول ماء کثیره طوفان دیدیلر قوم نوحی احاطه ایلدیکیچون نوح ناح ینوح
نوحا دن مصدردر عویل وحزن یاد له کریه ایلمکه دیرلر ادمع جمع دمع ایقاد
اشتعال آتش ایتمک نیران الخلیل نمرودک خلیل ایچون یاقدیغی آتشدر
لوعه حرقت محبت الاعراب طوفان مبتدا کادمعی خبری ایقاد
مبتدا کلوعتی خبری المعنی حضرت نوحک طوفانی که عالمی ماء کثیره
احاطه ایلمشیدی بنم نوحه ایله اغلمم وآب دیدم قتنده بنم کوزم یاشی
کبیدر وخلیلک نیرانک اشتعالی بنم سوز درونم کبیدر اکرچه
بو ابیات فصاحت سماتده بیوردقلری احوال مبالغه کورینور

لكن في نفس الامر حقيقتي مقرردر زيرا آتش خليل جسمانيدر و جسماني
متناهيدر و آتش محبت روحانيدر وغير متناهيدر پس ذوق وصفاى
روحاني ذوق جسمانيدن نيجه الذ والطف ايسه بلا و عذاب روحاني دخي
عذاب جسمانيدن اشد اولمسي مقرردر و بر وجهله جواب دخي بودر كه
اصلنده محبت صفت حقدر بحكم فاحببت ان اعرف و بحكم يحبهم
ويحبونه پس صفت قديمه سندندر وغير متناهيدر و سائر اشيا
صفات اللهه نسبت متناهيدر فاذا كان كذلك نحن حب الهى بر عاشقده
ظهور ايلسه انك نيجه آثارى واردر كه عاشقده ظهور ايدر جملهدن اول
حبك حرارة لازمهسى محبك محبوبدن احكام امتيازاته اخفا ايدر
وگاه اولور كه بو حبك ميل و رجا وصل يادن اثر رطوبتي ظهور
ايدر اول زمانده طرب وطراوت ونشاطى موجب اولور وگاه اولور كه
او حبك حرارتندن خوف حرمان وخشيت هجران ملاحظهسيله
محبه خشونت ويبوست طارى اولوب غم وحزنه مؤدى اولور وتهر
باركه غم وحزنه مبتلا اوله خشونت حزندن ويبوست غمدن جوارح
واعضاى محبه ضعف ونحول وذبول نحافت ظهور ايدر پس اكر
حرارت حبيه ويبوست حزنيه مشتد اولورسه اول احراقدن بخار
درونى متصاعد اولوب اگر جگر جانبنه كيدرسه زفره وانين
ونوحه وحنيني موجب اولور واگر دماغنه متصاعد اولورسه دماغده
اولان رطوبت اصليه ايله متكيف اولوب منفذ عينيدن دمع صورتنده

خروج

خروج ايدر نحن خدينه تجاوز ايليه اكا عبرت ديرلر پس بو معنى معلوم
اولديسه مقرر اولدي كه سبب دمع كثرة بكا وسبب كثرة بكا شده حرارت
وسبب شدة حرارت قوة حب وسبب قوة شول غزاره جمال و لطافت
كمالدركه نهايت پذير دكلدر پس عجب دكلدركه بو جماله محب اولانك
دموعى و زفرة و دموعى دخي غير متناهى اوله اصل سببى متناهى اولمدقدن
اولورى پس سبب دموع والامه نظرا طوفان نوحدن ونيران خليلدن
زياده اولور بو اجلدندركه طوفاني دمعنه ونيراني نوعته تشبيه ايلدى
على قاعدة تشبيه الاضعف بالاقوى

فلولا زفيري اغرقتني ادمعي ولولا دموعي احرقتني زفرتي

اللغات الزفرة والزفير اودكورلدوسى واكلك وصوت شديد
ونفسني الجر وجكوب سينهسني اوتدرمكه ديرلر اغراق غرق قلمغه ديرلر
الاعراب فاجواب شرط محذوف ادمعي فاعليدر اغرقتني نك
زفرتي فاعليدر احرقتني نك المعنى فاذا كان كذلك بنم سوز درونم
وآه سردم اولميدى دموعم بنى غرق ايلردى واگر دموعم اولميدى آتش
وسوزشم بنى احراق ايلردى پس سرشك ديدم سوزش سينهمى
سبوندررر وسوزش سينم آب ديدمي ازاله ايدر پس بو ايكيسنك
حمايت اعتنالنده بو عالم وجودده قرار ايدهرم والا اگر بو ايله اولمسه
وبرى غالب اولسه هلاكم مقرر اولوردى

وحزني ما يعقوب بث اقله وكل بلا ايوب بعض بليتي

اللغات حزن فتح حایله ارض ده اولان خشونته دیرلر و حزن
بالضم نفس انساننده غمدن حاصل اولان خشونت و پیوسته دیرلر
بث اظهار ایلمک و پراکنده ایلمک بلا اختیار بلیه بلادن برشیک
اسمیدر الاعراب و حزنی مبتدا اما ما موصول بث یعقوب صلته سیدر
موصولک موصول مع صلته محلا مرفوع مبتدای ثانی اقله خبریدر
مبتداء ثانینک و مبتداء ثانی مع خبره خبریدر مبتدا اولک کل مبتدا
اخر مضافدر بلایه بلانک مقصوریدر اولمسی ضرورت شعر ایچوندر بلاده
مضافدر ایوبه بعض خبریدر مبتدانک مضافدر بلیه به المعنی
بنم حزنمک اقلیدر اول نسنه نک که یعقوب حزندن بث واظهار
ایلدی و ایوبک کل بلاسی بنم بعض بلیمدر زیرا اصل حزن یعقوب
فقدان یوسف ایچون ایدی پس بو حزن و بو فقدان ایسه متناهی
اولور عند الاجتماع لکن بونک حزنی شمول کمال جدالهی درکه
سببی جمال غیر متناهی در پس متناهی بالنسبه الی غیر المتناهی اقل
قلیلدر وکذلک بلاء ایوب زیرا جسمانیدر پس هر جسمانی متناهیدر
لکن بونک بلاسی بلاء روحانیدر که غیر متناهیدر پس بلای جسمانی
بعض بلای روحانیدر پس بو جمله الله اعلم سبب نظر اولمقدر
تنکم ذکر اولندی

واخر ما القی الاولی عشقوا الی   الردی بعض ما لاقیت اول محنتی

اللغات الآخر مقابل الاولی و اول اول شیدر که انک اوزرینه

غیری

غیریسی مترتب اوله القا برشی طرح ایتمکه دیرلر الی بضم الهمزه جمعدر
لفظندن واحدی یوقدر لفظندن غیریدن وحدی الذی در مذکر
ایچون والتی مؤنث ایچون العشق شدة الحب دیرلر الردی الهلاک
لاقیت ملاقاتدن مشتقدر ملاقات برینک لقاسنی کورمک و ایشتمک
محنته امتحان اولنان شیئک اسمیدر الاعراب اخر مبتدا بعض
خبریدر آخر ده مضاف اولدی ما موصوفه القی فعل ماضی فاعلی ضمیر
تحتنده مستتر راجعدر مای موصوفه الالی محلا منصوب مفعولیدر
القانک عشقوا صفه سیدر الانک الی الردی ده الی متعلقدر القانه
اول ظرفیت اوزره منصوبدر مضافدر محنته المعنی اخر ترین بلاء
عناک القا ایلدی هلاکه سؤال کمسه لری که عاشق اولدیلر دی بنم
اول محنتده ملاقات اولدیغم بلانک بعضیدر انلرک نهایاتنده
کلدکلری بن بدایتمده چکدیم دیمکدر و بو معناده قابلدر القاده
همزه وجدان ایچون اوله الی القانک فاعلی اوله و الی الردی ده
الی عشقوا یه متعلق بو تقدیرجه دیمک اولور که آخر بلایه که لقا
بولدیلر و یتشدیلر اولملر هلاکه عاشق اولدیلر کند و نفسلرینی اول
بلادن خلاص ایچون اول محنتده بنم ملاقی اولدیغم بلانک بعضیدر
لیس علی ای کان قوة استعدادنه و سرعت سیرینه اشارتدر

فلو سمعت اذن الدلیل تأوهی   لالام اسقام بجسمی اضرت

اللغات اذن قولاق دلیل اول شیدر که برشیئه رهنما اولوب

موصل اوله مقصدنه تاوه آه وآه ایتمک الآلام جمع الم الم ادرک
نا ملایمه دیرلر اسقام جمع سقم سقم بدنه مختص اولان مرض الضر
بالضم سوء الحال فی نفسه او بدنه اودینه او ماله او جاهه جسم طول
وعرض وعمقی اولان شیئه دیرلر بوراده بدن مراد در الاعراب
لو حرف شرط سمعت فعل شرط اذن فاعلیدر سمعتک تاؤهی
مفعولیدر للآلام ده لام تاؤهی یه متعلقدر الآلام اسقامه مضافدر
بجسمی ده با تعدیه ایچون اضر نه متعلق اضر نک فاعلی تحتنده
مستتر آلام واسقامه راجعدر معنی بو بیت آتی یه متوقفدر
زیرا لونک جوابی لاذکره در

لاذکره کربی اذی عیش ازمة بمنقطع الرکب اذ العیس زمت

اللغات ذکر مذکوری استحضار اتمکه دیرلر یا بواسطة اللسان
ویا بواسطة القلب کرب غمه دیرلر فکین غمدن زیاده اولد قده
اذی ضرردن حاصل اولان المه دیرلر منقطع منفصل اولان کمسنه یه
دیرلر مقصودندن رکب راکبک جمعیدر بوراده قافله معناسنه در
دواب راکب اولدقلرندن اولتوری عیس دوه یه دیرلر زمر البعیر
دیرلر فکین زماملنه الاعراب لاذکره جوابیدر لوک اذکر
من باب الافعال فعل ماضیدر ضمیر دلیله راجعدر کربی فاعلیدر
اذکرنک اذی مفعول ثانیسیدر اذکرنک مضافدر عیشمه
وعیش دخی مضاف در ازمة على تقدیر المضاف

یا وقت

یا وقت ویا حالت تقدیر ایدرسن بمنقطع ده با الصاق ایچون اذی یه
متعلقدر آنس کندونک حالنی وانین وناله وزارنی تشبیه وتمثیل ایدر
شول کاربانلدن منقطع اولوب حیاتدن مایوس ومقنوط اولان
کمسنه یه وديرکه اگر کوش دلیل کاربان استماع ایدیدی بنم آه وآه
ناله دودسیاهم اسقام وامراضک آلامی ایچون اولان آهمی اول آلام
اسقامم جسممه ضرر ایتدردی لاذکره اول دلیله اکدوریدی بنم کرب
حزنم عیس زمام لنوب وهر کسک مرکبی یوکلندی وقتده قافله دن
منقطع اولان کمسنه نک حالت ازمتده ووقت بلاده اولان عیشنک
اذا وبلاسنی یعنی بنم بلا وشدایدم قافله دن منقطع اولوب صحرا
وبیابانده بلازاد ولا راحله حیران وسرکردان قالوب جان
شیریندن قطع امید ایتمش کمسنه نک بلا والمنه بکزر اذن دلیل اگر بنم
ناله وانین وتأوه وحنینم کوش ایدیدی قافله دن منقطع اولمش
وجانندن امید قطع ایتمش محنت زده نک آواز وانینی قیاس ایدردی

وقد برح التبریح بی وابادنی وابدی الضنا منی خفی حقیقتی

اللغات برح عن مکانه دیرلر ای ذهب عنه وزال یعنی مکانندن
کتدی و زائل اولدی دیمکدر التبریح الشدة والمشقة تکلم دیرلر
تبرح الامر امرا کا مشتد اولدی تبرح بفلان القاضی قاضی فلان
کمسنه یه شدت ایلدی دیمکدر باد الشیٔ یبید بیدا وبیودا وبیادا باد
الشیٔ دیرلر یعنی شئ هلاک اولدی وابادای اهلک الآبداء بمعنی الاظهار

ثلاثیسی بدا یبدی بدأ ای ظهر ظهورا بینا الضنا مرض وارقلق اضناه
المرض دیرلر مرض ایله ضعیف ونحیف قیلدی دیمکدر خفی علی وزن فعیل
بمعنی المفعول یعنی مستور حقیقت وجودی لازم وثابت اولان شیدر
الاعراب قد حرف توقع برح فعل ماضی التبریح فاعلیدر بی ده با
حرف تعدیه برحیه متعلق ابادینک فاعلی تحتنده مستتر تبریحیه
راجعدر ابدی فعل ماضی الضنا تقدیرا مرفوع فاعلیدر من تبعیض ایچون
ابدا یه متعلق خفی حقیقتی ای خفی صفات حقیقتی علی تقدیر المضاف
المعنی تحقیقا حزن وشوقک شدة وشقتی بنی زائل قیلدی واکر
برح تشدیدله تفعیل بابندن اوقونورسه دیمک اولورکه بکا مقیم
ومشتد اولدی شدة شحق وابادنی وبنی هلاک ایلدی ودخی ضعف
ونحافت ابراز واظهار ایلدی بندن حقیقتمک صفات مخفیه سنی وقلبمک
احوال مستوره سنی

فنادمت فی شکوی النحول مراقبی بجملة اسراری وتفصیل سیرتی

اللغات نادمت منادمتدن در منادمت شراب مجلسنده محادثیه
دیرلر لکن منادمت حال شرابه مختص اولدیسه سکری موجب اولور
وسکر افشای سری مستلزم اولدیغندن اوتوری لفظ منادمت محادثه
اسرار موضعنده استعمال اولندی وحرف تعدیه که بجملة ده کی با در
منادمتک محادثه معناسنه اولدیغنه دلالت ایدر زیرا حدثته بکذا دیرلر
شکوی شکایته دیرلر نحول جسمک نحیف ودقیق اولمسنه دیر نحلدن مشتقدر

نحل

نحل جسمه نحولا دیرلر جسمی نحل کبی اولدی وقت نحافتده دیمکدر مراقب
ورقیبه نکهبان ومنتظر اولان کمسه یه دیرلر بوراده مراد تجلیات افعاله
قلان مبتدیان سلوک ویا اهل ظاهر اوله زیرا اکثری اولیا اللهک
احوالنه مراقبلردر اسرار جمع سر سیرت طریقت الاعراب فا جواب
شرط محذوف مراقبی مفعولیدر نادمتک بجملة با نادمیه متعلق
محادثه معناسن متضمن اولدیغندن اوتری وتفصیل بجملة اوزره
معطوفدر المعنی وقتا که ضنا وشدة بلا بکا غالب اولوب حقیقتمک
خفیاتنی اظهار ایلدیسه بن محادثه ایلدم ولسان حال ایله خبر ویردم
مراقبمه شکایت نحولده جمله اسرارمی وتفصیل سیرتمی بعض نسخه ده
سکری النحول واقع اولمش بو منادمه دخی مناسبدر یعنی نحول
مستلکنده خبر ویردم دیمک اولور

ظهرت له وصفا وذاتی بحیث لا یراها البلوی من جوی الحب ابلت

اللغات وصف برشینک حلیه ونعتنی ذکر ایتمکه دیرلر وصفا برینه
معنا دخی نسخه در ذاتدن مراد بوراده جسمدر بلوی وبلا بر معنایه در
جوی مرض قلب ابلت بلی الثوب دن مأخوذدر یعنی ثوب اسکی
وکهنه اولدی ابلا اسکی ایلمک الاعراب ظهرت نفس متکلم له ده
ضمیر مراقبه راجعدر وصفا تمیزیت اوزره منصوب وذاتی ده واو
حالیه لایراک فاعلی تحتنده مستتر مراقبه راجع مفعولی ضمیر مؤنثدرکه
ذاته راجع للبلوی ده لام تعلیل ایچون وابلتک فاعلی تحتنده اولان

ضمیردرکه بلوایه راجعدر ومفعولی محذوفدرکه ذاتدر المعنی بن
اول مراتب مذکوره ظاهر اولدم اسرار و مقاصدمی اکا محادثه
ایلدیکم وقتده من حیث الوصف او من جهة المعنی ظاهر اولدم
حالبوکه بنم جسممی اول رقیب کوره مزدی مجبتک درد و سوزندن
حاصل اولان بلوادن اوتوری که اول بلا بنم جسممی ابلا ایلمشدی یعنی
کمال مرتبه اسکدوب یوق ایلمشدی

فابدت ولم ینطق لسانی لسمعه هواجس نفسی سر ما عنه اخفت

اللغات الابداء الاظهار الهواجس هاجسه نک جمعیدر هاجسه قلبه
کلان نفسک حدیثنه دیرلر الاعراب فا عطف ایچون فابدت معطوفدر بیت
سابقده اولان ظهرت اوزرینه ولم ینطقده واو حالیه لسمعه ده لام
ابدی تعدیه ایچوندر وضمیری بیت سابقده اولان رقیبه راجعدر هواجس
فاعلیدر ابدتک سر مفعولیدر ابدتک ما موصول ایچون صله سی
اخفت در عایدی محذوفدر و اخفتک فاعلی تحتنده اولان
ضمیردرکه نفسه راجعدر عنه اخفته متعلقدر ضمیری رقیبه راجعدر
المعنی پس ابدا و اظهار ایلدی خاطرهٔ نفسم و افکار جسمم شول
سری که اول رقیبدن نفسم انی اخفا ایلمشدی حالبوکه بنم لسانم اول رقیبک
سمعنه اول سری نطق ایتمامشدی و بو رازعشق وجهی برکسه یه بالنقل دیمشلر

چو نام تو گویم زبان در نگنجد | چو جام تو نوشم دهان در نگنجد
میان من و تو چه جای میانست | میان من و تو میان در نگنجد

ظلت

ظلت لفکری اذنه خلدا لها یدور به عن رؤیة العین اغنت

اللغات ظلت بمعنی صارت یعنی اولدی لفکری ای لاجل ادراک
فکری علی حذف المضاف فکر حواس خمسهٔ باطنه دن بر قوتدرکه
علمی معلومه ایصال ایدر خلد بضم الخاء و اللام کوزسز کوبک
دیدکلری فاره درکه هیچ کوزی یوقدر لکن قتی مدرکدر تکلم مثلده
دیرلرکه فلان الصت واوعی من الخلد و احدی خلد کلور ضم خائله
سکون لام ایله دار فلان بالشیء ایدور به دیرلر تحین اول شیء احاطه
ایلسه اغنا فلان عن کذا دیرلر تحین برکسنه یه برشیء کفایت ایلسه
و اندن اعراض ایدوب انی طلب ایتمسه الاعراب ظلت فعلدر افعال
ناقصه دن اسمی اذنه ضمیر رقیبه راجعدر و خبری خلدا در علی تقدیر المضاف
ای اذن خلد دیمک اولور بها ده ضمیر اذنه راجعدر زیرا اذن
مؤنث سماعیدر با بمعنی سببیه در یدورنک فاعلی تحتنده
ضمیر مستتر رقیبه عائددر به ده کی ضمیر فکره عائددر با بمعنی فی ویا
تعدیه ایچوندر و اغنت فاعلی تحتنده اولان ضمیردرکه اذنه راجعدر
ومفعولی محذوف رقیبدر المعنی رقیبک اذنی بنم فکرمی ادراک
ایچون خلدک اذنی کبی اولدی اول اذن سببیله بنم فکرمده دور
و احاطه ایلدی اول رقیبی اذنی رؤیت عیندن اغنا ایلدیکی
حالده خلد بفتحتین قلبه دیرلر بو تقدیرجه معنی اول رقیبک اذنی
بنم فکرمی ادراکه قلبم اولمشدی دیمک اولور لکن اولی اولادر

زیرا نکتهٔ لطیفی متضمندر

فاخبر من فی الحی عنی ظاهرا　　باطن امری وهو من اهل خبرة

اللغات اخبار خبردن حاصل اولان شئ اعلام دیرلر حتی قبیلیه
دیرلر بوراده اهل طریق مراد اوله ویا اهل عالم الخبرة بضم الخاء وسکون
الباء اشیاء معلومه یه من جهة الخبر علمه و بواطن اموره مطلع اولمغه
دیرلر خبیر بوندن مشتقدر الاعراب فا جوابیدر شرط محذوفک
اخبر نک فاعلی تحتنده مستتر رقیبه راجع من مفعولیدر اخبرنک
باطن ده با اخبرلی تعدیه ایچوندر و هو ده واو حالیه در ضمیر رقیبه
راجعدر المعنی وقتاکیم رقیب بنم احوالمک کلیسنه مطلع اولدیسه
پس خبر ویردی عالمده اولان ویا طریق محبتده اولان کمسه لره
بنم سرمده ظاهرا علی ملأ الناس باطن امریمی وسردرونمی
حاکبوکه اورقیب بونوعک اهل خبره سی وسرایرمک اصحاب معرفتیدر

کان الکرام الکاتبین تنزلوا　　علی قلبه وحیا بما فی صحیفته

اللغات کراما کاتبین افعال مکلفینی کتابت ایلیان ملائکه در
وحی اشارت خفی یه دیرلر اندنصکره حق طرفندن و ملائکه طرفندن
القا اولنان شیئه دیرلر الاعراب کان حرفدر حروف مشبهه
بالفعلدن اسمی کرام الکاتبین خبری تنزلوا وحیا تمیزیت اوزره
منصوب المعنی کویا که کرام الکاتبین تنزیل ایلدیلر رقیبک قلبی اوزره
من حیث الوحی بنم صحیفهٔ اعمالمده اولان اسراری تاکیم بنم ظاهر

وباطنم

وباطنم ترنه بندن صدور و ظهور ایتمک سوزن بنم احوالمه مطلع اولدی

وماکان یدری ما اجن وما الذی　　حشای من السر المصون اکنت

اللغات الدرایه معرفة الشئ من الجبلة انکچون حقه اضافت اولنمز
الجن الستر یعنی برشیئی حادثه دن اورتمکه دیرلر حشا انسانک اعضا
وقوای باطنه سی المصون المحفوظ اکنة کناندن مشتقدر کنان
بکسر الکاف اورتو و پرده یه دیرلر الاعراب ماکان ده ما
نافیه کان افعال ناقصه دن اسمی ضمیر مستتر رقیبه راجع خبری
یدری ما اجن ده ما موصول اجن من باب الافعال نفس متکلم
صله سیدر مانک وما الذی ده ما استفهامیه اکننتک فاعلی تحتنده
مستتر حشایه راجعدر زیرا حشا مؤنث سماعیدر المعنی بلمزدی که
رقیب اول نسنه یی که بن اندن ستر و پنهان ایلردم و دخی اول
سرنه بتردر انی ده بلمزدی که بنم باطنم سر محفوظدن انی ستر
ایدوب اورتمشدی

فکشف الحجاب الجسم ابرز سر ما　　به کان مستورا له من سریرت

اللغات فا جواب شرط محذوف کشف مبتدا مضافدر حجابه و حجابده جسمه
ابرز فعل ماضی ضمیر مستتر فاعلی کشفه راجع سر مفعولیدر ما نکره موصوفه مستورا نه
متعلقدر ضمیر جسمه راجعدر کان فعلدر افعال ناقصه دن اسمی تحتنده مستتر
ماء موصوفه راجع مستورا خبریدر له ده لام ابرزیه متعلق ضمیر رقیبه راجع
من بیان ایچون متعلقدر ابرزیه ابرز بمعنی اظهردر و سر و سریرة

بر معنایه در المعنی وقتا که رقیب بنم سترایلوب باطنده حفظ ایلدیکم سره
مطلع وواقف اولمدیسه پس حجابک کشفی وازاله سی اظهار وابراز
ایلدی مراقبه سریرتمدن نشول شینک سرفی که اول شی مستور ایدی
جسمم سببیله اول شیدن مراد افکار قلبی واسرار روحیدر کشف حجاب
جسمدن مراد نحول ونحافته جسمک رقیق ودقیق اولمسیدر واول نحافت
بروندن اسرار درونه رقیبک وقوف بولمسیدر

وکنت لسری عنه فی خفیة   وقد خفته لوهن من نحول انتی

اللغات الخفیة کز لو الخفا بالکسر نشول شیئه دیرلر انکله ستر اولنه غطا
کبی وخفی فلان فلانا فلان کمسه نک خفاسنی ازاله ایلدی نتکم قشرینه دیرلر
برلیک قشرلرنی ازاله قلسک پس خفته بمعنی ازالت خفاده فاظهرت
بازالة الخفاء وهن ضعفه دیرلر اکر من حیث الخلق اتنه فعلة وزننده
اینیدن مشتقدر اینن متالم اولان کمسه نک المدن حاصل اولان
صوتیدر الاعراب لسری ده لام مصاحبت ایچون ای مع سری
عنده ضمیر مراقبه راجع وقد خفته ده واو حالیه ضمیر سره راجع
فاعلی انتی در لوهن ده لام تعلیل ایچون من یا ابتدائیه ویا بیانیه
اوله المعنی بنم سرمله اول رقیبدن خفیه ده وکموندده پنهان
ایدم حالبوکه اول سرک غطا وخفاسنی انینم ازاله ایلدی
نحول ونحافتدن حاصل اولان ضعف ایچون پس انینم
بنی مرتبهٔ خفادن ظهوره کتوروب رقیبه اسرارمی کشف ایلدی

بعض

بعض نسخه ده جفته واقع اولمش جیم ایله بو تقدیرجه معنا بنم انینم اول
سره جفا ایلدی انی اظهار ایلمک سببیله دیمک اولور لکن معنای اولی در
فاظهرنی سقم به کنت خافیا   له والهوی یاتی بکل غریبة

اللغات غریب نشول شیئه دیرلر که بین جنسه عدیم النظر اوله ومعروفدن
متباعد اوله وسایر لغاتی واضحدر الاعراب فا عطف ایچون وکنت
اوزره معطوفدر سقم فاعلیدر اظهرنی نک به ده با سببیه متعلقدر
خافیایه وضمیر سقمه راجعدر له ده ضمیر رقیبه عاید لام اظهرنی یه متعلقدر
والهوی ده واو حالیه وغریبة صفتیدر موصوف محذوفک تقدیری
ای بکل قصة غریبة المعنی بنم سرمله رقیبدن خفی ایدم پس بنی ظاهر قلدی
سقم اول رقیبه اول سقم سببیله خافی اولمشدم دیده رقیبدن وغیری
خلقدن حالبوکه محبت وهوا کتورر رمز قصهٔ غریبه یی وقصهٔ غریبه دن
مراد سقمک هم اظهاری وهم اخفاسیدر سقمک رقیبه اظهاری
بو وجه دندر که رقیب انک صفرهٔ وجه ونحافت ونحول اعضاسندن
محبت رایحه سن استشمام ایلمه سیدر واخفاسی کمال سقم ونحافت
انک جسمنی نشولیه متلاشی ومضمحل قلکه رقیبک دیده سی انی
کورممسیدر پس بو شی واحد که سقمدر امرین متباعدین ومتضادینه
سبب اولمش اولور که ظهور وخفادر معا پس هوا عادات واذهاندن
متباعد اموری بو منوال اوزره چوق کتورر دقتا کم بو فارده
اوچ بیتده الام واسقام باطنه شروع ایدوب بیورر که

چشم ظاهری بیان ایلدیسه پس آلام واسقام حج

وافرط بي ضر تلاشت لمسه　　احاديث نفس كالمدامع نمت

اللغات افراطك اصلى تقدمده اسراف ايتمكه دبرلر ونفس اسرافده استعمال اولنور وهو المراد هنا تلاشي تفاعل بابندن لاشي ويوق اولمق اللمس يابشمق المدامع جمع مدمع مدمع محل دمعه دبرلر بوراده دمع مراد اولنور نمت بمعنى اظهرت واقفنت الاعراب ضر فاعليدر افراطك بي ده با الصاق ايجون لمسه ده لام تعليل ايجون احاديث نفس فاعليدر تلاشتك ونمتك فاعلى تحتنده مستتر مدامعه راجع المعنى ضرر والام بكا افراط ايدوب حددن تجاوز ايليوب اول ضررك بكامسى ايجون خواطر نفس واحاديث باطنم متلاشي ومضمحل اولوب اول حاديث نفسيم دخى دموعم كبي افشاى راز ايلدى وفى الحقيقه بونده مبالغه اولور زيرا احاديث نفس اول محبوبه نك افكار وخواطريدر پس سرشك چشم اسرار درونه دلالت ايلديكيجون تمام اولور واحاديث نفسك تمامكلى بومنوال اوزره اولور كه مثلا كمال ضعف ونحافت برمرتبه يه ايره كه انك حجاب جسمني بالكليه مرتفع قلوب احوال درونى بالكليه ظهوره كلوب افكار واسرار نفسى دخى كندولى افشا ايلمش اوله

فلو هم مكروه الردى بي لما درى　　مكاني ومن اخفاء حبك خفيتي

اللغات هم قصده دبرلر مكروه كره دن مشتقدر كره وكره وكراهية بمعنى واحد مشقت معناسنه در ردى هلاكلك ردى فعل ماضيدر

درايدن

درايدن بلمكه ديرلر وسائر لغات واضحدر الاعراب فاجواب شرط محذوف مكروه فاعليدر هم نك مضافدر ردايه ومكروهك ردايه اضافتى صفتك موصوفه اضافتى قبيلندر بي متعلقدر همه لما درى جوابيدر لوك ودرينك فاعلى تحتنده مضمر عائددر ردايه مكانى مفعوليدر درانك ومن ده واو حاليه اخفانك مفعولى محذوفدر تقديرى ومن اخفاء حبك اياى ديمكدر خفيتى اعرابدن محلا مرفوع مبتداء مؤخر ومن اخفاء حبك اياى مقدم خبردر المعنى وقاكم محبت بنى افنا ايدوب والام واسقام وجود ظاهرمى متلاشي ومضمحل قلوب حتى هواجس نفسانيه مى وخواطر واحاديث باطنه مى دخى بالكليه محو قيلديلر پس الان برمرتبه فنا حاصل اولديكه اكر مشقت هلاك بكا قصد ايدرسه بنم مكانمى بيله مز وبنم وجودمى بوله مز وبنم جميع اشيادن خفيه تم سنك محبتك بنى اخفا ايلمسندن در بو بيت كمال فناسنى مشعردر ظاهرا وباطنا

وما بين شوق واشتياق فنيت في　　تولّ بحظر او تجلّ بحضرة

فا زائد در بين كاه اسم وكاه مبنيا على الفتح ظرف غير متمكن استعمال اولنور شوق ميل نفس محبدر محبوب جانبنه حين فراقده اشتياق عاشقك ميل باطنيدر معشوقك دوام وصالنه ومشاهدهٔ جمالنه تولى برشيدن اعراض ايتمك الحظر بالظاء المعجمة والحاء مهملة المنع حظيره ده بوندندر تجلى محبوبك محبه ظهوريدر يا بذاته يا بصفاته ويا بافعاله حضرة حضوردن

مرهٔ واحده در فنا معناسنه یعنی جانب و طرف الاعراب و ما بین ده ما
زائد بین ظرفیدر فنیتنک فی بدلدر بین دن غیر لیسی و اضحدر المعنی بن
فانی اولدم حضرت محبوبه نک شوقیله اشتیاقی ما بیننده کرکسه بندن
وصالنی منع ایتمک لکاله اعراض ایلدیکی وقتده اولسون وکرکسه بنم
جانبمه تجلی جمال ایلدیکی حالده اولسون علی کل التقدیرین فنا و اضمحلالدن
خالی دکلم زیرا هر بارکه بندن تورلر ومفارقت ایلیه آتش شوق وجودمی
افنا ایلر و هر بارکه تجلی و عرض وصلت ایلیه کذلک کمال اشتیاق بنی
متلاشی و مضمحل قیلر انکچون دیمشلردرکه ما الشوق لیسکن باللقاء
الاشتیاق یزید ها پس بن بو ایکی حالدن خالی دکلم ریسی بنوز
بالامتناع تورلر ایتمسی و بری دخی تجلی ایتمسی پس فیما بین الحالتین بکا
حاصل اولان همان فنادر

فلولفنائی من فنائک رُدّلی فؤادی لم یرغب الی دار غربتی

اللغات فنا بفتح الفاء یوق اولمق وبکسر الفاء حوالی و جوانب خانه الفؤاد
القلب رغبت اصلنده سعته دیرلر هر بار فی و آلی ایله تعدیه ایلسه حرص
معناسی منفهم اولور و هر بارکه عن ایله تعدیه ایلسه اعراض معناسی منفهم اولور
الاعراب لوک جوابی لم یرغبدر لفنائی ده لام بمعنی لاجلدر ردیه متعلقدر
من فنائک ده من ابتدائیه ردیه متعلقدر کذلک رد فعل ماضی مجهول قائم
مقام فاعلی فؤادی در لی ده لام بمعنی الیدر لم یرغبک فاعلی تحتنده مضمر
فؤاده راجعدر المعنی فنادن مراد حضرت معلومات الهیدر

تقدیر

تقدیر بیت اگر بنم جناب حضرتلده معتکف اولان قلبم فناء
معلوماتکدن بنم فنام ایچون بکا رد اولنوب مفوض اولیدی بنم
قلبم اول عالم قدس ومقام انیسی قیوب بو دار غربت و سرای
رغیب ایتمیدی و محنت سرای عالم اشباحه کتمیدی

وعنوان شانی ما ابثت بعضه وما تحته اظهاره فوق قدرتی

اللغات عنوان الکتاب اولی در دیهرلر نسنه نک وصفی وابتداسیدر
شان حال وکاره دیرلر ابثت فعل مضارع نفس متکلمیدر بث
بیثدن بمعنی الاظهار الاعراب عنوان مبتدا ما ابثده مای موصول
صله سیله محلا مرفوع خبریدر ابثده کاف مفعول اولیدر ابثنک
مفعول ثانیسی بعضه در ضمیر مایه راجعدر ما تحته ده ما موصول الجودر
محلا مرفوع مبتدا تحته ده ضمیر عنوانه راجعدر اظهاره مبتدا ثانی
ضمیر مایه راجعدر فوق قدرتی خبر درای واقع فوق قدرتی دیمکدر
المعنی بنم دیباجه احوالم و عنوان شانم بر ملالم محبت جمال باکیکه
اولشیدرکه بن انک بعضیسنی اظهار ایلدم و اول نسنه که بنم عنوان
شانمک تحتنده مستتردر انک اظهاری بنم قدرتمک فوقنده در
اول قدر فی حد ولا یحصی ولا یعد درکه بن انک احصاسنه قادر دکلم

واسکت عجزا عن امور کثیرة بنطقی لن تحصی ولو قلت قلّت

اللغات السکوت ترک الکلام العجز ضد القدرة الاحصا صیمق
قلت قال یقولدن نفس متکلمدر قلت فعل ماضیدر تقلیل دن الاعراب

عجزا منصوبدر مفعول له در ینطقی ده با متعلقدر لکن تحصی یه قلتک
فاعلی تحتنده مستتر راجعدر امور کثیره یه المعنی بن سکوت ایده رم
کمال عجزم اولدیغیچون بیان امور کثیره احوالمدن زیرا نطقم ایله اول
امور کثیره احصا اولنمز واکر اول امور کثیردن سویلسم هر نقدر تقلیل
اولنور ویینه ده بری شرح اولنمز بو تقدیرجه قلت ضم قافله مجهول
اولور اما فتح قافله قرائت اولوب ضمیر حضرت محبوبه راجع اولمقده
جائزدر بو تقدیرجه معنا اکربن اول امور کثیره احوالمدن اول محبوبه
سویلسم تقلیل ایدر وقولی دخی محبوبه یه اسناد ایلکیده جائز اولور مثلا
حضرت ناظمک قتنده مقرر اولان نسخه اوزره بو تقدیرجه
معنا بن امور کثیردن سکوت ایده رم اظهارینه قادر اولمدیغمدن
اولوری زیرا نطقله احصا اولنمز اکر سن دلیسک ای محبوب
حقیقی تقلیل ایدرسن

شفا اشفی بل قضی الوجد انقضی ... وبرد غلیلی واجد حر غلتی

اللغات شفا مرضدن خلاص اولمق اشفی فلان علی الشی دیرلرکه
برکسنه برشیئه قریب اولسه یعنی اول شیئک طرفنده وکنارنده
اولوب اول شیئله مابیننده واسطه قلمسه اولی قضا بمعنی حکم در الوجد
بمعنی الاشتیاق وغصه لو اولمق وحزن ومحبته اطلاق اولنور ثانیسی
بمعنی الموتدر زیرا ان مصدرده در قضا فلان غیبه دیرلر ای مات
دیمکدر الغلیل والغلة بضم الغین حرارة العطشدر الاعراب

اشفانک فاعلی تحتنده مقدم شفایه راجع و مفعولی محذوفدر
تقدیری اشفا شفائی علی الهلاک الوجد فاعلیدر اولکی قضانک
وثانیجی قضا حکم مصدرده در وبرد ده مبتدا واجد خبریدر حر غلتی
مفعولیدر واجدنک المعنی بنم شفام بنی هلاکه مشرف قلدی
بلکه بنم غم وحزنم ومحبت واشتیاقم حکم ایلدی فوتمی وبنم غلیلمک بردوتی
یعنی شوق یاردن حاصل اولان تشنه لک حرارتینک مندفع ومنطفی اولمسی
تشنه لک حرارتنی بولوجیدر ومحصل الکلام اولدرکه عاشقان راحت
واستراحت قیاس ایدرلرکه تا رشوق دروندن عند المواصله مندفع
وبار داوله نعم بر مقدار بارد اولور لکن بو غلیل شوقک برودتی
واجد حرارة غلة اشتیاق اولور پس بهر حال بوفانیه راحت مجال اولور

وبالی ابلی من ثیاب تجلدی ... بل الذات فی الاعدام ینطب بلذة

اللغات بال رخا النفس وقلب وحاله دیرلر ابلی افعل تفضیلدر
بلی الثوب دیرلرکه قفتان اسکیه التجلد التصبر جلد وجلاده دن
مأخوذدر جلاده محکم لک وصلابت وغلظت معناسنه در پس عاشقده
دخی بلانک عدم تأثیری اولوب ومحنت وشدایدده جلاده وصلابتی
اعتبار بله تجلدی تصبر محلنده استعمال ایدرلر اعدام یوق ایتمک لک
ینطب ناط ینوطدن فعل ماضی مجهولدر بمعنی علقت الاعراب
وبالی ده واو عاطفه شفائی اوزره معطوفدر مبتدادر ابلی خبریدر
بل الذات مبتدا ینطب . بلذتی جمله سی خبریدر الذاتده والاعدامده

الشفائک

اولان الف لام لر محذوف مضاف اليه دن عوضدر تقديرى بل
ذاتى واعدام الحب اباى ديمك درالمعنى دنيم حال وبالم كهنه ركدر
ثياب تصبردن وضعيف ومتلاشى ركدر جامه ثبت تجلدن
بلكه بنم ذاتم محبت انى اعدام ايلمده لذته تعلق ايلمشدر يعنى بنم احوالم
صبردن ضعيف وقلبم بنم ثبوت وجلادتدن كهنه وخفيفدر نه محل
حال وبال كه بونلر امور معقوله دندر جسمم كه امور محسوسه دن ايكن
محبت انى اويله اعدام وافنا ايلدى كه لذتم كه امور معقوله دندر
اسكى بزپارهسى كبى اكا آ و يخته اولدى

فلو كوشف العوادى وتحققوا   من اللوح ما منى الصبابة ابقت
لما شاهدت منى بصائرهم سوى   تخلل روح بين اثواب ميت

اللغات كشف رفع حجابه ديرلر عواد عابدك جمعيدر عابد حسنى
عبادت ايله يجيدر تحقق يتقن معناسنه يعنى تكليف ايله تعيين
طلب ايتمك صبابت محبت بصائر جمع بصيرت بصيرت ادراك قلبيدر
تخلل ايكى نسنه نك اورتهسنه كيرمك الاعراب كوشف فعل ماضى
مجهول العواد قايم مقام فاعلى وتحققوا كوشف اوزره معطوفدر
من اللوح ده من تحققوا يه متعلق ما يا استفهاميه اوله ويا موصوله اوله
ابقت فاعلى ضميردر كه صبابه راجعدر لما شاهدت لوك جوابيدر
بصائر شاهدتنك فاعليدر المعنى پس اكر بنى عبادت ايدنلره
كشف اولنيدى ولوح محفوظدن تحقق ويتقن ايلسه لردى كه محبت

تحز

حضرت محبوب بنم وجودمدن نه ابقا ايلمشدر ونقدر بقيه قومشدر
اول عوادك بصيرتلرى بنم وجودمدن برشى مشاهده ايلميهيدى بدنى
مضمحل اولمش ميتك اثوابى مابيننه بر زوجك تخللندن غيرى وحصول
بيت اولدركه الام واسقام محبتدن بنم نفسم وقواى ظاهره وباطنهسى
وفهم وعقل وادراكم ماعدا روح الهى ايله فانى ومتلاشى اولمشدركه
بنى عائد اولنلر بو كوز ايله ادراك ايدهمزلر بلكه ادراك ايلمك
لازم كلور ايسه على طريق المكاشفه نور بصيرتله لوح محفوظه نظر
ايدوب انده مشاهده ايدهلركه بو عالمده بنم نقشم وهيئتم همان اول
هيئت وصورته مماثلدركه بر روح زنده بر قالب مردهيه حلول
ودخول ايلمش اوله ه

قبور الورى تحت التراب و الثرى   رجال لهم تحت الثياب قبور

وفى الحقيقه بو مرتبهٔ عاليه بين الاوليا بر مقام ساميدركه حظوظ نفسانيه
ولذائذ جسمانيه بالكليه فانى اولوب موتوا قبل ان تموتوا مرتبهسى
حاصل ووجود حقانى وروحانيه واصل اوله نتكم حضرت رسول الله
صلى الله عليه وسلم حضرت ابو بكر رضى الله عنه بو مرتبهسندن
خبر بيورر ها من اراد ان ينظر الى وجه ميت يمشى على الارض فلينظر
الى ابن ابى قحافه ها وبر روايتده ، الى ابى بكر

ومنذ عفا رسمى وهمت وهمت فى   وجودى فلم تظفر بكونى فكرتى

اللغات منذ ومنذ ابتداى زمان ايچوندر عفا المنزل ديرلر محو اول

منزل مندرس اولوب ویران اولسه رسم برشیئک اثرینه دیرلر وهمت
هیمان و هیامدن مشتقدر الهیام باکسر دوه یه صوسزلقدن حاصل
اولان دادر پس عشقی مشتد اولوب حرارتی غالب اولان کمسه یه دخی
هایم دیرلر مجنونه مشابه اولوب عقلنه زوال کلدیکی ایچون وتهیمان بفتح
الهاء عشقله حیران اولنه دیرلر حکره کی وهمت وهم یهیم وهیما دن
مشتقدر بمعنی غلطت وسهوت الظفر النجاة کون برشیئک اولمسی
فکرت قوای روحیه دندر الاعراب منذ مبتدادر مضافدر عغایه رسمی
فاعلیدر عغانک وهمت ده واو عاطفه عغایه معطوفدر وهمت ده واو
اصلیه محلا مرفوع خبریدر مبتدانک فی وجودی ده فی متعلقدر حکره کی
وهمته فلم تظفر ده فا نسبت ایچون مسببه داخلدر فکرتی محلا مرفوع
فاعلیدر تظفرنک المعنی بنم رسمی مندرس وشکل وهیاتم ویران وبن
هایم وحیران اولالدن برو غلط وسهو ایلر اولدم وجودمده پس
بو سببدن بنم فکرم بنم وجودم اولمسنه ظفر بوله مدی که ایا بنم وجودم
وار میدر وایا یوقمیدر بیله مدی
چون در دلم نشستی از خود فراغ دارم نا بود چون تو یاری با خود چه کار دارم
وبعد فخالی فیک قامت بنفسها وبنیتی فی سبق روحی وبلینی
اللغات بعد مقابل قبل در ضم اوزره مبنی در وبناسی اضافتدن عوضدر
زیرا تقدیری بعدان فنیت دیمکدر فخالی ده فا یا تعقیب ایچوندر ویا خود اما
بعد تقدیرنده در پس فا امانک جوابی اولور واما محذوف اولور زیرا

اکثریا امانک بعد بله استعمالی معروف اولمشدر پس برشیئک که
موضعی معلوم اوله حذفی جایز اولور البینة الدلالة الواضحة وشاهده
دخی بینه دیدکلری امر مخفی یی ایضاح ایلدیکی ایچوندر البینة مصدردر
بنی بنیدن الاعراب فامتک فاعلی ضمیردر که حاله راجعدر بنفسها ده
با قامته متعلق وبنیتی محلا مرفوع مبتدا فی سبق متعلق محذوفه خبریدر
مبتدانک ای ثابت فی سبق روحی دیمکدر بنیتی منصوب المحل مفعولیدر
سبقک زیرا سبق مصدردر فعل کبی عمل ایدر فاعلنه مضافدر که روحیدر
المعنی بو بیت سؤال مقدره جواب کبیدر زیرا مقدم بیور مشلر ایدی که
بن فانی اولدم ومحبتک بنده باقیدر پس سؤال لازم کلور که محبت
فانی اولیجق محبت خود عرضدر نه ایله قائم اولور پس جواب ویروب
دیرکه بنم وجودم فانی اولدقدنصکره پس حالم که محبتدر سنک حضورنده
بنفسها وبذاتها قائم اولدی پس مصرع ثانی دخی جمله مستأنفه سؤال
مقدره جوابدر دیمک لازم کلدی که بو معنایه شاهدک واری دیرسه
وبنیتی بنم بو خصوصده شاهدم روحمک بنیادمه سبقتنده ثابتدر یعنی
عالم ازلده قبل بنیة البدن محبتک روحمله قائم ایدی کذلک بعد
فناء الجسم محبت روحله قائم اولور
روزی که مدار چرخ وافلاک نبود وامیزش اب واتش وخاک نبود
بر باد تو مست بودم وباده پرست هرچندکه ان از باده وتاک نبود
اما بوندن بر سؤال ناشی اولور که ارواح قبل الاشباح قدیم اوله بو

مذهب حکماده مسلم دکلدر زیرا مذهب حکما اولدرکه ارواح بعد حصول
المزاج وتسویة الاعضاء والاشباح اوله بو خصوصده حجة الاسلام دخی
انلره موافقت ایلمشدر و بو حدیث مشهورکه ان الله خلق الارواح
قبل الاجساد بالفی عام دراکا حمل ایدوب دیرلرکه مراد ارواحدن
ملائکه درکه مبادئ سلسله وجوددرلر واجساددن مراد اجسام
عالمدرکه مراد عرش وکرسی وافلاک وانجم وعناصردر امابونلرک
بوقولی مذهب محققینه مخالفدر حضرت صدر قنوی بعض رساله سنده
بیورورلرکه وجود نفوس جزئیه انسانی که عموم بنی ادمدر بعد حصول
المزاجدر اما وجود نفوس کلیه انسانی که انبیا واولیانک نفوسیدر
قبل حصول المزاجدر لکن نفوس جزئیه دن ترقی ایلیوب نفوس کلیه یه
متصل اولهلر پس نفوس کلیه مرتبه سنه واصل اولدقده مبدا اولی مشاهده
ایدوب کلیاتک بولدیغی ذوق وشهودی بولورلر پس حضرت
ناظمک دخی وبینتی فی سبق روحی بیتی بیوردقلری دخی قدم ارواحه
شاهددر علم الهیده

جزئیه ده دخی بو استعداد واردر که صفات عرضیه دن منشا اولوب مرتبه [illegible]

ولم احک فی حبک حالی تبرما بها لاضطراب بل لتنفیس کربتی
اللغات التبرم اظهار شامت وملالدر ناملایم
اولان امرک اشتدادندن اصلی برم الحبل دن
ماخوذدر حبل بریم مفتول ومشتد اولمش ایه دیرلر
تنفیس تفریح وتفریج خاطره وازالهٔ ضیقه دیرلر الکربة

النغمة

النغمة النازلة علی النفس الاعراب قوله فی حبک ای حبی ایاک وبهادة
با حالیه متعلقدر حالی مفعولیدر لم احکک تبرما مفعول له در ویا خود
تمییزیت اوزره منصوبدر ای لاجل التبرم ومن جهة التبرم دیمک اولور
لا ضطرابده لام تعلیل ایچوندر لم احکیه متعلقدر المعنی مقدما الام واسقام
ونحول ونحافت وریاضتدن بر مقدار حکایه بیورمشلردی پس بو حکایتده
شکایت معناسی منفهم اولوب انی دفع ایچون بیورورلرکه بن حکایت ایتدم
بن شکاه اولان محبتمده ای محبوب حقیقی حالمی تبرم وتضجر ایچون والام
واسقامدن اضطراب ایچون بلکه تفریجا للهم وتنفیسا للکرب الغم درکه
بو حکایتک تقریرندن ازالهٔ ضیق وشدت ایدوب تسکین قلب ایدرم
والا حاشا که ملالتمدن اوله بویله دکلدر

عاشق آنست که تا جان بود اندر تن او　　می خورد درد وغم وناله وفغان نکند
وانکه از لذت درد تو خبر یافته است　　کر بمیرد طلب دارد ودرمان نکند

ویحسن اظهار التجلد للعدی　　ویقبح غیر العجز عند الاحبة
اللغات تجلد باب تفعلدن جلادة وصلابتده تکلف ایلمک للعدی جمع
العدو واحب جمع حبیب الاعراب للعدی ده لام تحسن یه متعلقدر
ای لاجل العدی دیمکدر وسائر اعراب واضح المعنی یعنی بن مقاسات
وبلا وشدایدی شکایته ذکر ایلمدم بلکه عجز وضعفمی حضرت محبوبه عرض
ایلیوب نیاز ایلدم زیرا محبوبلر قتنده عجزدن غیری اظهار قبیحدر
تاکیم مرحمت وشفقته سبب اوله اما اعدا ایچون اظهار تصبر وتجلد مستحسن

وستحیر در تا ضعف حاله واقف اولوب شماتت ایتمیه وبو قضیه نك صدقنه
سمنون المحب حضرتلرینك قصه سی شاهددرکه برکون ذوقی حالنده محبوب
حقیقی یه دیدی که

بیت

ولیس لی فی سواك حظ　　فکیف شئت فاختبرنی

پس حالنده من وجه دعوی بولنوب درحال جناب عزت عسر البول‌ه
مبتلا قیلوب بو اضطراب وبو اضطراره تحمل اولیوب هزار عجز وقصورلرله
اعتذار واستغفار ایدوب کندویه سمنون کذاب دیو تسمیه ایلدی حتی
بغدادك سوقاقلرنده صبیانه بعض شی ویروب تضرع ایدرلردی که ها
قولوا العم الکذاب ها پس لقبی سمنون الکذاب قالدی کبار اولیادندر

بیت

زین پس من ودل شکستی بردر دوست　　چون دوست دل شکسته رامی دارد دوست

مثنوی

چیست تعظیم خدا افراشتن　　خویشتن را خوار وخاکی داشتن

ویمنعنی شکوای حسن تصبری　　ولو اشك مابی للاعادی لاشکتی

اللغات الشکوی والشکایة الاظهار البث والحزن اشکه شکا یشکو دن
فعل مضارعك نفس متکلمیدر اصلنده اشکو ایدی واو رعایة للوزن
ساقط اولوب بضم الکاف باقی قالدی اشکت فعل ماضیدر و فاعلی حسن
تصبریدر مابی ده ما ی موصول بی ده با حرف جر متعلق محذوف فیله صله سیدر
مانك للاعادیده لام بمعنی الی در لاشکت جوابیدر لوك المعنی بنم حسن

من باب الافعال بمعنی ازاله ایچوندر الاعراب / یمنعنی فعل ... مفعول اول نفس متکلم / یاسی ... شکوی ... ع

صبرم اعدایه شکوادن بنی منع ایلر اکر بکا نزول وحلول ایدن شیئ اعدایه
شکایت ایلسم اول شکایتی بندن ازاله ایتمکه سعی ایده‌لردی بکا کمال مرحمت
وشفقتدن اما بن کمسیه شکایت ایلمز زیرا یاردن کلان بلا عین صفادر

وعقبی اصطباری فی هواك حمیدة　　علیك ولکن عنك غیر حمیدة

اللغات عقبی مصدردر عقب یعقب دن عاقبت معناسنه اصطبار
صبردن ثلاثیسی تا افتعال طایه قلب اولندی ومعناسی مکروهاته
صبرده بقدر الوسع نفسك تحملیدر صبر علیه دیرلر قچن برکمسنه‌نك
وصالی اوزره صبر ایلسه وصبر عنه دیرلر قچن برکمسنه‌نك فراقنه واعراضنه
صبر ایلسه حمید علی وزن فعیل بمعنی مفعولدر الاعراب عقبی تقدیرا
مرفوع مبتدا حمیدة خبریدر علیك وعنك ده حرف جرلر اصطباره
متعلقدر صبرك ایکی معنایه استعمالنه بو حرفلر سببدر المعنی بنم
شداید ومقاساته اصطبارمك عاقبتی سنك محبتکده محموددر سنك
وصلتك اوزره ولکن سندن صبر غیر محموددر زیرا جفای محبوبه
صبر عاقبت رضاسنه ووصالنه مؤدی اولور اما محبوبدن صبر
شقا وضلاله موجب اولور نعوذ بالله

وما حل بی من محنة فهی منحة　　وقد سلمت من حل عقد عزیمتی

اللغات حل یحل حلولا ای نزولا منحة بمعنی عطا سلام وسلامت بلا
وآفاتدن تعری وتبری در حل چوزمك عقد باغله‌مق عزیمت عقد قلب
وقصد اتمکدر براهره الاعراب ما ای موصول حل بی صله سیدر موصوله عائد

حل نك فاعلی ضمیر در مای موصول مع صلته محلا مرفوع مبتدا فهی منحة

خبریدر ومصرع ثانی نك اعرابدن محلی منصوبدر حالیة اوزره مصرع

اولده کی جار له مجروردن یعنی بی دن و عامل حل در وتسلمتك فاعلی

عزیمتی در المعنی هرنه بلا والم که بکا نزول ایلدی محنت ومشقتدن

اول محنت بکا عین عطیه ومنتدر حالبوکه بنم عزیمتم سالم وامین

اولدی عقد محنت حل وعقد ایلمه دن یعنی سکله بنم مابینمده

اولان محبتم عقدن اکر بلا وعنا ویار رقیبی و فا حل ایلدیسه ده

بنم حضرتکه اولان قصد وعزیمتم دخی سالم اولوب جنابکه توجه

ورغبتم دخی زیاده اولمشدر

وكل اذى منك في الحب اذا بدا　　جعلت له شكرى مكان شكيتى

اللغات اذی بلا ورنجیده لك بدا ای ظهر الاعراب کل لفظا مرفوع مبتدا

مضافدر اذایه منك من متعلقدر مؤخر بدایه وتواذا بدا جمله سی که

جمله شرطیه در اعرابدن محلا مرفوع خبریدر مبتدانك له ضمیر عائد در اذایه

المعنی هر اذا وبلا که طریق محبتده محن سندن ظاهر وتبین اول اذا

ایچون شکر قلورم شکایتم یرینه زیرا سنك کبی محبوبدن هر نه

کلورسه محبوبدر ها کل شئ من المليح مليح ها پس او بلا عین عطا واو اذا

ونقمتی عین نعمت وصفا بیلورم نعمته نیجه شکر قیلورسم اکا دخی اویله

شکر قیلورم شکیم حضرت مولانا بیورر

نعم وتباريح الصبابة ان عدت　　على من النعماء في الحب عدت

اللغات نعم بر لفظدر که وضع اولنمشدر مقدم اولان کلامی تصدیق

وتحقیق ایچون تباریح جمع تبریح شدّه وریجه دیرلر برحاء حمیدن مأخوذ در

برحاءنك شدّه حرارتنه دیرلر عدت عدواندن مشتقدر ظلم وتجاوز

معناسنه عدت فعل ماضی مجهولدر عد یعد دن صیمق معناسنه الاعراب

نعم اعرابدن محلا مرفوع خبریدر مبتداء محذوفك تقدیری ما مضاده مذکور

اولان معنی محقق ومصدقدر تباریح لفظا مرفوع مبتدا جمله شرطیه که ان عدت

جمله سیدر اعرابدن محلا مرفوع خبریدر مبتدانك عدت جوابیدر شرطك المعنی

اول نسنه فی که مقدما ذکر ایلدم ایدی که هر نه بلا واذا که سندن بکا کلورسه

بن انی نعم عظیم ومنت عمیم بلوب انك مقابله سنده شکر قلردم محقق

ومصدقدر اکر تباریح صبابت وشدایدو حرارت شوق ومحبت بنم اوزریمه

تعدی وتجاوز ایلسه محبتده اول نعماء عظماء الاء کبری دن عد اولنور

ومنك شقائى بل بلائى منة　　وفيك لباس البؤس اسبغ نعمة

اللغات شقاوت ضد سعادتدر بؤس وبأس شدته دیرلر لکن

اکثر استعمالی فقر وحرب معناسنه اولور اسباغ نعمت توسیع واکمال

نعمته دیرلر درع سابغ دیرلر واسع دیمك در الاعراب

شقائى مبتدا بل بلائى اکا معطوف منة خبریدر تنوینی تعظیم

ایچون منك صله مصدر دکلدر زیرا مصدرك صله سنی کندی

اوزرینه تقدیم ایتمسی جایز دکلدر پس متعلقی محذوف اولور

اعنی منك دیمك اولور منك وفیك ده مضاف محذوفدر

ای دمن وصلک وفی حبک دیمکدر لباس مبتدا مضافدر بوسه
فیک متعلقدر لباسه اسبغ نعمة خبریدر المعنی سنک وصلکدن
بنم بلکه عشق ومحبنده بنم بلام منت عظیمه دربنم حقمده زیرا بنم مرادم
سنک مرادک بنم هجران وحرمانم اولهبس سنک مرادک
اوزره اولمق بکا منت عظیمه در **بیت**

ارید وصاله ویرید هجری   فاترک ما ارید لما یرید

لما یرید وسنک محبتکده لباس مشقت وفقر اوسع نعمتدر زیرا
اول بلا سبب قرب وزوال اسباب بعددر پس برشی که وصلت حقیقیه
سبب اوله اجل نعمتدر اگرچه بحسب الظاهر نقمت ایسه ده بعض نعمت
واردر که عین نقمتدر نعم دنیویه گبی که حرامدن حاصل اوله وبعض
بلا ونقمت واردر که عین نعمتدر عشق وفقرا انک طریق حقده
چکدیکی بلا ونقمت گبی نتکم حضرت علی بیوررسبحان من اتسعت
رحمته لاولیائه فی شدة نقمته واشتدت نقمته لاعدائه فی سعة
رحمته پس نقمتده نعمت مندرج اولدیغی کبی نعمتده دخی بلا ومحنت بونلر
اوسع نعمت اولمشدر البلاء هو الغفلة عن المبلی نحو اسنجه اصل
بلا بونلرک قتنده مرسل بلادن غافل اولمقدر

ارانی ما اولیته خیر قنیة   قدیم ولائی فیک شر قنیة

اللغات الاراءة گوسترمک اولیته نفس متکلم علی بناء المجهول
من الایلاء بمعنی الاعطاء قنیة اصلنده مال مدخره دیرلر حکره معنوی

دلمی

وجسمی هر ذخیره ده استعمال اولندی الولاء المحبة القنیة جمع قنا تازه یکده
دیرلر الاعراب ارانی اوچ مفعوله تعدیه ایدر مفعول اول متکلم یاسی
ومفعول ثانی ما موصول ومفعول ثالث خیر قنیة درقدیم ارانی نک فاعلی قدیم
ولائی درفیک ای فی حبک دیمک علی حذف المضاف متعلقدر
اولیته یه المعنی قدیم ولاء ومحبتم بکا گوستردی شول شی که بن اعطا اولنمم
سنک محبتکده خیر ذخیر گوستردی شرقنیه دن که مراد همازه غمازه دواشی
اولنلردر یعنی بنی طریق محبتده ملامت کر وراه عشقده محبوبه سعاد
وشایت ایلیان طائفه اشرت مقروندن بکا هر نه بلا واذا وطعن
وقدح لریله هر نه ستم وجفا کلورسه بنم محبت قدیمم انی بکا خیر ذخیره وسرمایه
کثیره قلدی زیرا انلرک بقاسنه صبرم سبب رفعت درجاتم وموجب
مغفرة ذلاتم اولور

فلاح وواش ذاک یهدی لعزة   ضلالا وذا بی ظل یهدی لغیرتی

اللغات لاحی اسم فاعلدر لحا یلحی لحیادن لایم معناسنه واشی دخی
اسم فاعلدر وشی یشی وشایه دن قوجیلق وغماز وتمام لکه دیرلر
یهدی هدایتدن درغرت غروردندر غفلته دیرلر یقظه ده ضلال
ضد هدایتدر ظل افعال ناقصه دن بمعنی صار در یهذی هذیاندندر
هذیان بیهوده سوزدر که صورة ومعنا انده فائده اولمیه غیرت
غیرک تعلقنی وحکمی واثرنی ازاله ایتمک مطلوب ومرغوبدن علی
طریق الغیظ الاعراب لاحی وواشی مبتدا محذوفک خبرلریدر

تقریری اما شول کمسنه لری که بن شرفیه دن ذکر ایلدم فهو لاح ووالشی
ویاخود بعضها لاح وبعضها لاشی دیمک در ویاخود خبر ایکیسی محذوف
الخبر مبتدا اولمقده جایزدر فمنهم لاح ومنهم والشی دیمک اولور وذاکك
نك مشار الیهی لاحی در و ذانك مشار الیهی والشی در یهدی نك
فاعلی ضمیر در که لاحیه راجعدر یهدی نك فاعلی دخی ضمیر در والشی یه
راجعدر لغیره ده لام بمعنی الی در حرف تعدیه در یهدی یه ومفعول
ثانیسیدر مفعول اوله محذوفدر تقدیری یهدینی دیمکدر ضلالا مفعول له
اولمقده قابل درکه ای یهدینی الی الغفلة عن الحب لاجل ضلالته
عن طریق الحبی دیمکدر ویاخود تمیزیت اوزره منصوب اوله
ای من جهته الضلال دیمک اولور ظل افعال ناقصه دن اسمی
تحتنده مستتر عاید در والشیه خبری جمله فعلیه در که یهدیدر
بی ده با بمعنی الصاق متعلقدر ظلیه المعنی اما شول کمسه لری که
شرفیه دن بن ذکر ایلدم انلردن بعضیسی شول لاحی ولوام
درکه بنی غفلت جانبنه دلالت ایلر طریق محبتدن ضلالتدن
اوتوری ویاخود ضلالت یوزندن بنی غفلت جانبنه دلالت
دیمکدر وانلردن بعضیسی شول سعایت کننده اولان والشی
ونمام درکه بکا هادی اولور غیرتندن یعنی بیهوده ومالایعنی
کلام سویلیجی اولور کمال رشکندن لاحی و والشیدن
مراد بعضلرده بربنجه وجه اوزره اولمق قابل در

اولا لاحی دن مراد شیطاندر که هر کم محبوب حقیقی جانبنه متوجه اولسه
دوستلق صورتندن کلوب الی غفلته دلالت ایلر من حیث الضلاله
تا کم سلوک طریق حقده تغافل و تکاسل ایتمکله انی محبوب حقیقیدن
دور والطاف واحسانندن مهجور قله نتکم آدم وحوایه کلوب دیدی که
، ادلکم علی شجرة الخلد وملك لا یبلی ، پس امتناع ایلدکلرنده ، وقاسمهما انی
لکما لمن الناصحین ، یعنی بونلره قسم ایلدی که تحقیقا بن سزه ناصحلردنم
، فدلاهما بغرور ، پس بونلری غفلت وغروره دلالت ایلدی کذلك
سالکه دخی نصیحت صورتندن کلوب اعمال حسنه یی ترک ایتدیروب
ضلالت وغوایت جانبنه رونما اولور ووالشیدن مراد شول ملائکه اولورکه
رشك وغیرتلرندن آدم حقنده زبان درازلك ایدوب ، اتجعل
فیها من یفسد فیها ویسفك الدماء ، دیو طعن وقدح ایدوب واظهار
معایب مقابله سنده کندو نفسلرندن تزکیه ایدوب دیدیلرکه
، ونحن نسبح بحمدك ونقدس لك ، اما انسانده اولان اسرار الهیه یه
واقف اوله مدیلر وانسانك جناب حقه حب ذاتیه و جناب حقك
بونلره اولان عنایت ازلیه سندن بی خبر اولدیلر ویاخود لاحی دن
مراد نفس اماره ووالشیدن مراد نفس لوامه اوله زیرا نفس اماره
دائما طاعته محجوبه مانع اولوب کندو مقتضاسن استر ونفس لوامه ده
دردکلك وار درکاه اطاعت وانقیاده ستمننده اولوب وگاه رجوع
ایدوب هوا و نفسه اویوب غیرتندن عاشقك اطاعتی صفتنی بلا فائده

وبیهوده عد ایلر ویا خود شبرفیه دن مراد اهل نفس و هوا اولوب
لاحی و واشی دن مراد ملامت کران علماء ظاهر و فقهاء غیر ظاهر اولکه
اصحاب طریقت وارباب محبتی بونلر دائما طعن وتشنیع وملامتدن خالی
دکللر در زیرا اکثری ظواهر ایات واخباره تشبث ایدوب مواجد و
جذبات الهی وکشوفات وشهودات سبحانی صاحبلرینه انکار ایدوب
لومدن خالی اولمزلر جمله دن صاحب کشاف یحبهم ویحبونه . آیتنک
تفسیرنده محبت حقیقی یه انکار ایدوب بو طائفه یه نیجه افترا ایتمشدر که مذهب
اهل سنتدن خارجدر ها مالتراب ورب الارباب ها معناسنه فائق اولوب
مراتب انسانیه دن غافل اولمشدر و حضرت ناظمک و ذا بی ظل یهذی لغیرة
بیوردقلری شرفیه دن بو صنفه اشارت اوله زیرا غیرت حقدر دیو
اهل حقی هذیان وتشنیع وافترا ایله کمسین تکفیر وکمسین الحاد و زندقه ایله تشهیر
قیلرلر نعوذ بالله من سوء الظن الی اهل الله

اخالف ذا فی لومه عن تقی کما ... اخالف ذا فی لومه عن تقیة

اللغات اخالف مخالفتدندر لوم بفتح اللام ملامت ایتمک لک
وبضم اللام لوم مصدر در لئیم دن لئیم دنی النفس وخسیس
الطبع اولان کمسیه دیرلر اخالف حلفدن مشتقدر حلف
بکسر الحاء المهملة وسکون اللام عهد ایتمک و بری برینه
یردم ایتمک یقال حلف به ای عهد و حالف ای
عاهد وتحالفوا ای تعاهد والمحالفة المعاهدة

پس

پس حکمده استعمال اولندی بمعنی الملازمة والموافقة معاهده نک
لوازمی اولدیغیچون وهو المراد ههنا التقی والتقوی والتقیة من الوقایة
تقوی تقا نفسی حیط شرعده قلوب حرامدن وشبهاتدن احتراز
ایدوب اسوء دارینده حفظ ایتمکدر الاعراب اخالف نفس
متکلم ذا اسم اشارت اعرابدن محلا منصوب مفعولیدر اخالفنک
اشارتدر لائحیه لوم ده مضاف محذوف داری فی قبول لومه
دیمکدر ومصرع ثانی ده کی ذا اشارتدر واشیه لؤده دخی مضاف
محذوفدر ای منشاء لومه دیمک اولور المعنی بن مخالفت ایدرم
لاحی ولائمه یعنی شیطان ونفسه قبول ملامتنده یعنی بنی اطاعت
حقده ملامت ایدوب ترک عشقه دلالت وشهوات وغفلت
هدایت ایدرلر بونلرک بو ملامتی قبولده مراد لری اوزره اولمده
بونلره مخالفت ایدرم کمال تقوی دن و ورعدن نتکم موافقت
ایدرم واشیه یعنی ملائکه منشاء وناءات وخشلرنده تقیه مدن
یعنی ملائکه یه موافقت ایدرم نقایص امکانیه دن واحکام
کثرتدن محبوب حقیقی یی تسبیح وتنزیه ایلمدن وبو موافقت
انلره تقدم جهتندندر وانلرک محبوب حقیقی یی مرتبه تنزیهه
منحصر قلوب مرتبه تشبیه دن احترازلری ونا اه نفسلرندن
وخساست اعتقادلرندندر و مرتبه کمال اولدرکه تنزیه
وتشبیهی جامع اوله نتکم بو اینده لیس کمثله شیء وهو السمیع البصیر

مثل دن تنزیه ایلدی کاف زائد اولمقلق اوزره وسمیع وبصیر ایله
اولدرو بو حصر ایلدی وحضرت شیخ فص نوحیه ده تشبیه وتنزیهی کمال
مرتبه تصریح بیورمشلردر ولو ابیات بلاغت سمات کلمات
معرفت تبیانلرندندر

ومارد وجهی عن سبیلک هولها لقیت ولا ضرا فی ذاک مست

اللغات الرد برشی احوالندن یا بذاته ویا بحاله صرف ایتمکه دیرلر
نفس صرفده ده استعمال اولنور وهو المراد هیهنا الهول المخافة
ضرا بلا وعنا مس بیشمق الاعراب ما مای نافیه ردا اکر فعل ماضی
مجهول قرائت اولورسه قائم مقام فاعلی وجهی اولور هول امنزع
خافظیت اوزره منصوب اولور ای من هول الذی لقیت
دیمک اولور واکر رد علی صیغة الفاعل قرائت اولورسه وجهی
مفعول اولور هول فاعل اولور مضاف اولور مای موصوله
صله سی لقیت اولور ولا ضرا هولا اوزره معطوفدر علی کلا التقدیرین
لا یا نفی جنس اوله ویا بمعنی لیس اوله ذاک نک مشار الیهی
سبیلدر مستک فاعلی تحتنده اولان ضمیردر که ضرایه عایددر
المعنی بنم قصدمی صرف ایلمه‌ی وعزمی رد ایلمه‌ی سنک محبتک
راهندن اول مخوف عظیم وشدائد الیمه که بن ملاقات اولدم
اکا که تعضیبی یا طن وجودمه داخل اولورکه ملامت لاحی
وطعن ومذمت واشی کبی وایضا ضرادیات وبحه بلا وعنا

دخی

دخی که اول سبیلکده بکا مس ایلدی وجهی طریقکده صرف ایلمدی
بلکه محبتک زیاده اولدقچه صبر وتحمل بلایه زیاده اولدی

ولا حلم لی فی حمل ما فیک نالنی یؤدی لحمدی او لمدح مودتی

اللغات الحلم ضبط النفس والطبع عن هیجان الغضب حمل بفتح الحاء
ارقه یوکی وقرنده اولان یوک ولدکبی واغجده اولان ثمره ده دیرلر
والحمل بکسر الحاء ظهرده ورأسده اولان یوکه دیرلر تعضیلر بویله فرق
ایتمشلر نالنی فعل ماضیدر نال ینیل دن نیل برشیئه یتشمکه دیرلر
یؤدی ای یوصل حمد برکسه یی اوکمک مدح دخی اوکمکدر یعنی ثناء
جمیل درلکن بینهما ده عموم وخصوص اعتبار اولنمشدر نتکم حمدت زیدا
علی علمه وکرمه دیرسن حمدت علی حسنه دیمزسن بلکه مدحت علی حسنه
دیرسن اما صاحب کشاف الفاظ مترادفه دن عد ایلمشدر حیث قال
الحمد والمدح هما اخوان المودة المحبة الاعراب ولا حلم ده لا
نفی جنس ایچون حلم اسمی لی ده لام کائن محذوفه متعلقدر خبریدر
لانک یؤدی نک فاعلی ضمیردر که یا حلمه ویا حمله راجعدر ویؤدی جمله سی
صفتیدر لا حلمه نک لا حلمه لی جمله سنک ولحمدی ومدح ده لام بمعنی
الی یؤدیه متعلقدر المعنی بنم حبس وضبط نفسم وهیجان غضبدن
انی منع دکلدر شول شیئک عملنده که سنک محبتکده بکا نائل
اولور لاحی وواشینک طعن وتشنیعندن اویله حلم که ویا خود اویله
حمل که موصل اوله بکا حمد ایلمکه ویا خود بنم محبت ومودتم مدح

ایلمکه بلکه بنم حلمم وجه کریمک ورضای عظیمک ایچون ندر یوخسه
حلمله محمود ومحبنله ممدوح عالم اولمق مرادکلدر بو بیتده کمال اخلاصه
اشارت بیوررلر

قضی حسنک الداعی الیک احتمالها قصصت واقصی بعد ما بعد قصتی

اللغات قضی ای حکم قصص اخبار متبعه قصصت ای اخبرت اقصی
بر شیئک نهایت وغایتی والبعدی اقصیه دیرلر ای ابعدنه دیمکدر
بعد بضم الباء ارقلق بعد بالفتح قبلک ضدی الاعراب قضی فعل ماضی
حسنک فاعلی الداعی صفتیدر حسنک احتمال مفعولیدر قضی نک مضافی
مای موصوله واقصی ده واو عاطفه مای موصول اوزره معطوفدر
اقصی افعل تفضیلدر مضافدر بعد مایه بعد مجرور مضاف الیه در ما
نکره موصوفدر ودخی بعد ظرفیت اوزره منصوب مضافدر
قضی یه وبر وجه دخی بودرکه اقصی فعل ماضی اوله من باب الافعال
معطوف اوله قضی اوزره وفاعلی حسنک اوله ومفعولی بعد ما
اوله بفتح الدال المعنی علی وجه الاول سنک حسن کاملک وجمال
شاملک که داعی وباعث درمحبتک جانبنه حکم ایلدی بنم بلا و
محنتدن عنا وزحمتدن قصه ایلدیکم شیلرک احتمالنه ودخی
حسنک حکم ایلدی بنم قصه ایلدیکم دن وخبر ویردیکمدن صکره اولان
شیلرک بعدک ابعدنک احتمالنه نتیجهٔ کلام سنک حسن کاملک و
جمال شاملک ملاحت ولطافتنده اول غایتده درکه اندن برشمه

ادراک

ادراک ایلیان کمسه لر قتنده بنم بلا وعنا دستم وجفا ونحول وضنادن
وغیریدن هرنه خبر ویردمسه وقصه وحکایه ایلدمسه احتمالنه حکم ایلر
دقصه وحکایم دن صکره یعنی قصه دحکایه اولنمیان شیلرک ابعد
بعیدینک احتمالنه دخی حکم ایلر قتنده قالدی که بنم قصه ایلدوکم
زیرا سنک حسن باکمالکه نسبت بنم بوقدر آلام وشدایدم محال
دکلدر وجه ثانی اوزره معنا بودرکه سنک حسن کاملک ایله
حسنک که داعیدر محبتک ووصالک جانبنه حکم ایلدی بنم بلا
وعنادن خبر ویردوکم شیلرک احتمالنه ودخی ابعد ایلدی حد
وحصردن وامکان عد وضبط دن بنم قصه م دن صکره اولان
شیلرک بعدینی

بیت

مغیلان چیست تا حاجی عنان از کعبه بپیچد خسک در راه مشتاقان بساط پرنیان باشد

وما هو الا ان ظهرت لناظری باکمل اوصاف علی الحسن اربت

اللغات اربت یار بالشیٔ دن مشتقدر ربا الشیٔ دیرلر تحت
اول شی زیاده اولسه اربت ای اشرفت علیه بالزیادة
ویاخود ربوه دن مشتقدر ربوه ارض دن عالی اولان شیئه
دیرلر الاعراب ما نافیه بمعنی لیس هو ضمیر منفصل عایددر قضی
حسنک ده کی قضایه اعدلوا هو اقرب ده هو اعدلوایه عاید اولدیغی
کبی الا بمعنی غیرا رنک فاعلی ضمیردر اکمل اوصافه راجع علی
الحسن اربته متعلقدر المعنی اول حکم که داعی اولان حسنک

قضاسی دکلدر الاظهور کدر بنم کوزم اوزره اوصاف کاملیله
والطاف شاملیله که اول اوصاف کامله حسن متعارف ومقید
اوزره زاید وعالی وراجح در

تحلیت لی البلوی فحلیت بینها فکانت منک اجمل زینة

اللغات حلیت تحلیه دندر تحلیه تزیین قلمغه دیرلر ویاخود تلاشیسی
حلا یحلو حلوة دن اوله بو تقدیرجه حلیت حلو قلدک قلبمه دیمک اولور
حلیت ای ترکت بعضی نسخه ده زینتی بر ینه حلیتی واقع اولمش ایکیسیده
بر معنایه در الاعراب فا اوج موضعده بله عطف ایچوندر بینهاده
ضمیر ده بلوایه راجع کانتک اسمی ضمیر یدر که بلوایه راجع خبری
اجمل زینة در المعنی پس کوزومه اکمل اوصافله ظاهر اولدقدن
صکره حلو قلدک دیاخود اراسته قلدک بلایی بکا و خالی قلدک
بلا یله بنم ما بینمی پس او بلوا بکا سندن اجمل زینت اولدی
یعنی حسنک اکمل اوصافله ظاهر اولدقدن صکره بلا عین ولا عنا
عنا ونقمت نعمت و زحمت عین راحت اولوب ریاضت
ومحنت ومشقتک مرارتی احلای حلو وانکسار وخوار وحقارت
بکا اعلای علو اولمشدر

ومن یتحرش بالجمال الی الردی اری نفسه من النفس العیش ردت

اللغات الحرش بفتح الحاء صید ایتمک التحرش الاصطیاد بو تقدیرجه
بو محلده متعرض ومتوجه معناسی ویریلور یاخود تحریش برشنه یه

تحریض واغرا ایتمکه دیرلر یعنی الده توب قندرمغه دیرلر ردی
هلاک النفس افعل تفضیل در نفسدن الاعراب من حرف
شرط یتحرش بالجمال جمله شرطیه جوابی اری نفسه در الی الردی
متعلقدر ردته ورددنک ضمیری عاید در نفسه یه من ابتدائیه
ایچوندر متعلقدر ردته ای ردت من النفس العیش الی الردی
دیمکدر و بو جمله فعلیه اعرابدن محلا منصوب مفعول ثانیسی
اولور ارانک یتحرش علی بناء المفعول قرائت اولنمقده وجه
المعنی هر شول کمسه که تعرض ایلسه وتوجه ایلسه ویاخود تحریض
ایلسه وعاشق اولسه بن انک نفسی النفس عیش دنکله بقا
وحیاتدر اصعب جان که فنا و ممات در اکا رد اولنمش کوردم
اما یتحرش علی بناء المجهول اولیجق دیمک اولور که ای ومن
یصطاد بالجمال یعنی هر شول کمسه که برجماله صید اولنسه
بن انک نفسنی النفس عیشدن هلاکه رد اولنمش کوردم
دیمک اولور

ونفس تری فی الحب ان لا تری عنا متی ما تصدت للصبابة صدة

اللغات اولکی تری تعلم معناسنه در ایکنجی تری تبصر معناسنه التصدی
برشیئه تعرض وتوجه ایتمکه دیرلر صدت صد یصد صدادن مشتقدر
صد برشیدن اعراض وانصراف و امتناعه دیرلر و منع وصرف
ایتمکه ده دیرلر الاعراب نفس مبتداء نکره موصوفه تری صفتیدر

وان لاتری عناخبری وهم سدمسد مفعولین در اولکی شرانک
ویاخود لنفس مبتدا تری فی الحب خبر بدر که انی مصحح دران لاتری
سدمسد مفعولین منی ماکلمهء شرطیه ما زاید تصدق فعل شرط
صدت جزاء شرط المعنی هر نسول نفس که بلیه وطن ایلیه که محبنده
عنا وبلاکورلمز هر نه زمانده که محبت وعشقه تعرض دفوجه
ایلیه منع اولنوب منصرف اولور زیرا بی زحمت ومشقت
کمسه بو یولده اشنالق میسر اولمز انکچوندرکه حضرت رسول
علیه الصلاة والسلام بیورر لرکه اشد البلاء علی الانبیاء ثم
الاولیاء ثم الامثل فالامثل صدق رسول الله علیه الصلاه والسلام
وما ظفرت بالود روح مراحة ولا بالولاء نفس صفا العیش ودة
اللغات الظفر الفوز بالشیء وتعلق به المراحة راحت وسهولت
ومسرت اعطا اولنان کمسیه دیرلر ولا محبة صفا برشینک شوایبدن
خلوص وودت یورادة تمنت معناسنه اولور الاعراب ما نافیه روح
ظفرتک فاعلی مراحة صفتی ولا بالولاء ده واو عاطفه ماظفرت
اوزره معطوف وودتک فاعلی تحتنده اولان ضمیر درکه عاید در
نفسه صفا العیش وودتک مقدم مفعولی المعنی محبت ومودت
جانانه هیچ نسول روح ظفر بولمزکه راحت وسهولت اعطا اولنمش
اوله ومسرت وحظوظ نفسانیله خوی ایلمش اوله وکذا نسول نفس ولای
محبوبه ظفر بولمزکه صفای عیش تمنی ایلیه زیرا الحکم ان الملوک اذا

دخلوا

دخلوا قریة افسدوها وجعلوا اعزة اهلها اذلة سلطان محبت هر
قنغی عاشقک قلبنه که نازل اوله انک قریهء وجودنی وکشور قلبنی
خراب ایدوب اعزهء اهلی که قوای نفسانیه سیدر اذله وحقیر قلور
راحت ابدان وسودای خوبان مانعة الجمع در والضدان لایجتمعان
قیلنمشدر بیت بادوقبله دررهء معشوق نتوان رفت راست
یا رضای دوست باید یا هوای خویشتن
واین الصفا هیهات من عیش عاشق وجنة عدن بالمکاره حفة
اللغات این استفهام در یورادة علی سبیل الاستبعاد متی ایله زماندن
استفهام اولندیغی کبی این ایله مکاندن استفهام اولنور هیهات اسماء
افعالدندر معناسی بعد در جنة عدن قرار وثبات جنتی دیمکدر عدن
بمکان کذا دیرلر فچون اول مکانده مستقر اولسه حفت حفوفدن مشتقدر
حف الشیء بالشیء دیرلر فچون برشیء احاطه ایلسه وطولسه الاعراب
این مقدم خبر صفا مؤخر مبتدا هیهات بمعنی بعد فاعلی صفا در
ومن عیش عاشق متعلقدر هیهاته وجنة ده واو حالیه جنة عدن
حالدر جار له مجروردن المعنی نسول کسه که طالب راحت وراغب
صفای عیش ومسرت اوله اکا نیه لدرکه محبنده الفت ایلیه صفای عیش
نه یرده در عاشقک عیشندن صفاقتی ابعد بعید اولدی نسول
حالده که جنت عدن مکاره ایله محفوف ومحاط اولدی نتکم حضرت
پیغمبر علیه الصلاة والسلام بیورر لرکه حفة الجنة بالمکاره وحفة النیران

بالشهوات پس جنت عدن كه مهمان خانهٔ حقدر مكروهات طبعت
ومولمات طويت ايله محاط اولمشدر بو حالده جمال جانان كه هزار جنت
اعلى دن احب واولى در بطريق الاحرى كه انواع بلا وانسداد كونا كون عنا
عاشق رونما اكرمش بو حالده جمال باكمال ذو الجلال بر درجه آسان احتمال
اولنورسه زهى تصور باطل زهى خيال محال پس حضرت ناظم ابيات
سابقه ده ضعف وعجز بيان ايليوب بو ابيات لاحقه ده تسليم وصدق
وثباتنى اظهار وعيان ايليوب بيورلركه

ولي نفس حر لو بذلت لها على   تسليك ما فوق المنى ما تسلت

اللغات حر بقهٔ رقيهٔ كونيه دن ازاد وقيودات بدنيه دن خلاص
اولوب خدادن غيره التفات ايلميانه ديرلر تسليت عن كذا بر شيدن فيجيق
بر شيدن قلبكده غم قالميه وخشنود اولسك المنى ارزو الاعراب نفسك
حره اضافتى موصوفك صفته اضافتى قبيلندندر مسجد الجامع جانب
الغربي كبي وما فوقها ده موصولدر وما تسلت ده ما نافيه در المعنى
بنم ايچون قيودات مكوناتدن ودركات تعيناتدن ازاد بر نفس
واردر كه اكر سن اول نفسه بذل وعطا ايلسك حظوظات ولذات
روحانيه دن فوق الحد والمنى دراولورك والنهى سندن متسلى
وفارغ اولمق اوزره سندن متسلى اولميه يعنى نجه لذت ونعم ايله سندن
متسلى اولوب حظوظ ولذايذه مشتغل اوله بلكه نعمك ضدى كه دائم در
وسرور وصفانك مقابلى غم وهم در اكر هزار بار بلا وزاره وهلاك

وبواره

وبواره مبتلا قلسك هم سندن متسلى اولوب اوكردان اولمم تسلم بيورلر

ولو ابعدت بالصد والهجر والقلى   وقطع الرجا عن خلة ما تخلت

اللغات الصد منع واعراض الهجر ضد الوصل يعنى مفارقة بالبدن
والقلب القلى شدة البغض الخلة دوستلق التخلى خالى اولمق وخلوت
وعزلت طلب ايتمك الاعراب ابعدت يا حضرت محبوبه يه
خطاب اوله ويا خود مفرد مؤنثك مجهولى اوله وقايم مقام فاعلى
مستتر نفسه راجع اوله تخلتك فاعلى ده ضمير دركه نفسه راجعدر الرجا
لام مضاف اليه دن عوض ودراى رجائى ديمكدر المعنى اكر اى
محبوب حقيقى بنم نفسمى ابعاد ايله يه جك اولورسك ويا خود
اكر بنم نفسم ابعاد اولونه جق اولورسه منع وزجرله وفرقت وهجرله
وبغض وعداوتله ورجامى قطع ايتمكله ايتمك لكله محبت وخلتم دن
نفسم تخلى ايدوب فارغ البال اولمز   بيت

مرغ مألوف كه با خانهٔ خود الف كرفت   كر بسنكش بزنى جاى دكر مى نرود

وعن مذهبى فى الحب مالى مذهب   وان ملت يوما عنه فارقت ملتى

اللغات مذهب اول طريقت وعقيده كه افعال واقوال واحوالى انك
اوزرينه مبنى اولور ومذهب ثانى ذهاب ايده جك محل ملت
نفس متكلم در ميل دن ملت دين وعقيده مراد دربورده الاعراب
ما بمعنى ليس مذهب اسمى لى خبريدر ضمير عنه ده مذهبه راجعدر
وعن ملت يه متعلقدر المعنى بنم محبتده اولان مذهب ومعتقدمدن

غیری بنم ایجون برکیده جک موضع افرد خی یوقدر فرضا
اکر بلا قصد ولا عزم اول مذهبم دن برکون مایل اولسم
مذهب اخره تحقق ایلدم که دین وملتم فارق اولمش اولور زیرا

مثنوی

عشق اصطرلاب اسرار خداست

عاشقانرا مذهب ملت جداست

پس دین دن اعراض ایلیانک عرضی ومالی ودمی نجه مباح
اولورسه ظاهر شرعده بین العشاق حب خدادن اعراض
ایلیانک حالی اندن دخی زیاده درو گناه وکفرده اندن
اکبردر

ولو خطرت لی فی سواک ارادة   علی خاطری سهوا قضیت بردتی

اللغات خطر ببالی کذا دیرلر ای نزل ومر یعنی قلبمه شویله
نزول ومرور ایلدی سهو غفلته خطایه دیرلر ردت ارتداد
یعنی دیندن رجوع ایتمک الاعراب ارادت فاعلی در
خطرتک لی ده لام ارادته متعلق در سهوا یا تمیزیت
اوزره ویا حالیت اوزره منصوب ویا صفتی در
مصدر محذوفک ای خطورسهو دیمک اولور
ضربت سوطا دیدکلری کبی المعنی اکر بنم خاطرم
اوزره سنک ماسواکده بر ارادت

خطور

خطور ومرور ایلسه سهوا ویا ساهی اولدیغم حالده حکم ایلرم مرتد
اولمه دین عشاقدن زیرا ماسوایه نظر مذهب عشاقده شرک خفی در
وبونلرک دخی نشان شریفی مازاغ البصر وماطغی عنوانیله
معنون اولمشدر پس بونلرک مرتبه عالیلرینه نسبت اعظم
ذنوب واکبر عیوب محبوب حقیقی نک ارادتندن غیری
ارادتدن

لک الحکم فی امری فاشئت فاصنعی   فلم تک الا فیک لا عنک رغبتی

اللغات رغبت فیه دیرلر قچن برشیئه رغبت ومیل وحرص اولنسه ورغبت
عنه دیرلر قچن برشیدن اعراض اولنسه الاعراب فا اول سببیه یا شرطیه
فاصنعی جزاء شرط فلم تک افعال ناقصه دن اسمی رغبتی خبری الا
فیک وبو استثنا استثناء مفرغ در المعنی حکم سنکدر بنم هر
حالمده پس هرنه شی که دیلرسک اشله اکر بلا اکر ولا اکر عنا اکر غنا
اکر نعمت اکر نقمت ماحصل اضلال اولسون ایصال اولسون ویا هجران
ویا حرمان ویا رحمت وغفران ویا بغض وعداوت هرنه ایسه حکم
سنکدر بنم شانمده پس هرنه مراد ایدینور سک اشله بنم سندن
اعراضم اولمز الا سکا رغبت ومیلم اولور وقتا که حضرت ناظم
ادعا ایلدیسه که اول حضرتدن غیری بر محبوب ومرغوبم اولمه سنی
واندن هرنه کلورسه قبول ایتمه سنی بحکم حدیث البینة للمدعی والیمین
علی من انکر دلیل وبرهان لازم کلوب ابیات سابقه ده بینه ایلدیکی

صورة احوالیدر نحول وضنا وار دو بلادن هرنه ذکر اولندیسه پس
بو ابیات لاحقه ده قسم ایدوب اندن غیری اقصای مقصودی و اعلای
مطلوبی اولمدیغنی اثبات ایلیوب بیوررلرکه

ومحکم حب لم یخامره بیننا تخیل نسخ وهو خیر الیة

اللغات محکم من حیث اللفظ والمعنی شبه تعرض ایلمیان شیء تخیل بر
شیء خیالده تصور ایلمکدر المخامره المخالطه خمردن مشتقدر خمر ستره
دیرلر پس واحدی اخری ستر ایلدیکی ایچون مخامره مخالطه معناسنه
استعمال اولنور النسخ بر شیء ازاله اتمکه دیرلر آیت آیاتی وحکم حکمی نسخ
ایلدیکیچون یعنی ایلدیکی کبی الیة بوزن عطیه یمین اتمک آلی یمین ایدیجی
جمعی الایا کلور الاعراب واو قسمیه محکمک حبه اضافتی اضافت صفة
علی الموصوف قبیلندندر بیننا ظرفدر محکم حبه تخیل فاعلیدر لم یخامره کا
مضافدر نسخه وهو ده واو حالیه هو محکم حبه راجع لم یخامره تخیل نسخ
جمله سی جملهٔ فعلیه صفتیدر محکم حبک المعنی بن قسم ایدرم مابینمزده
اولان حب محکمه وعشق مبرمه که انی نسخ وازاله تخیلی مخالطه ایلیوب
باطل قلمامشدر وحال بوکه بو محکم حبه قسم خیر یمین و اعظم قسمدر زیرا
محبت سبب ظهور واظهار واصل جمیع تعینات والاثاردر بحکم فاحببت
ان اعرف و بحکم یحبهم ویحبونه نتکم حضرت مولانا بیوررلر

مثنوی

گر عشق نبودی وغم عشق نبودی چندین سخن نغز که گفتی که شنودی

پس

پس حضرت ناظمک محکم حبه قسمی بو تقریبله در

واخذک میثاق الولا حیث لم ابن بمظهر لبس النفس فی فیء طینتی

اللغات میثاق اسم آلتدر وثوقدن اوثقت الشیء دیرلر ای احکمته
وشددته پس میثاق اول شیدر که عهد ویمینی انکله محکم ومشتد قلورلر
لم ابن بان یبین دن نفس متکلمدر بان الشیء دیرلر ای افصح وظهر حیث
مکان مبهمدن عبارتدر که مابعدنده اولان جمله یله شرح اولنور مظهر
لبس نفس دن مراد بدن عنصریدر فیء ظل راجعه دیرلر الاعراب واو
قسمیه میثاقک ولایه اضافتی جنسک نوعه اضافتی قبیلندندر فیء
طینتی ظرفدر اخذک میثاق الولا جمله سنه حیث لم ابن بمظهر لبس النفس
جمله سی جملهٔ اخریدر که ظرفدر بو ایکی جمله یه تقدیری واخذک میثاق
الولاء فی فیء طینتی حیث لم اظهر بمظهر اختفاء النفس دیمک اولور المعنی
ای محبوب حقیقی بنم فیء طینتمده محبت میثاقنی اخذ ایلدیکک حقیچون شول
مرتبه ده نفسک لباسی مظهریله بن ظاهر اولمامشدم فیء طینتدن مراد
عالم الست ده اولان صور مثالیه یه اشارتدر نتکم جناب عزت
بیوررلر واذ اخذ ربک من بنی آدم من ظهورهم ذریتهم واشهدهم
علی انفسهم الست بربکم قالوا بلی شهدنا الایة وقال رسول الله صلی الله
علیه وسلم ان الله مسح ظهر آدم واخرج ذریته منه کهیئة الذر
مسح لغتده یا اول سورمکه ویا ازالهٔ اثره دیرلر نتکم مسحت یدی المندیل
دیرلر ای ازلت عنها الاثر دیمکدر بو حدیثده ازاله حکم عالم حس در

ظهر آدمدن و ذریاتنی اخراج و اظهار ایتمکدر مثل هیئة الذرایر
عالم مثالده پس ذرات آدمک مثل هیئة الذرایر عالم مثالده
ظهر آدمدن ظهوری افنائی طینیه لردر که جناب عزت
عالم مثالده اولان افناء طینیه یه الست بربکم دیوب انلر
دخی بلی دیدیلر پس بو خطاب عاقد میثاق الفت اولدی
بین العبد والرب حضرت ناظم بو میثاقه یمین ایدوب
دیرکه سنک «الست بربکم» قولیله اخذ میثاق ایلدیکک
حقیچون فی ذرۀ طینیه مده که صور مثالیه در نفس ناطقه نک
لباسنک مظهری واسطه سیله بن ظاهر اولمدیغم حیثیتده
نفس ناطقه نک لباس قواسی و آثاریدر و بو نلرک
مظهری صورت عنصریۀ طینیم در دخی ظاهر اولمامشکن
صور مثالیه ده اولان فی ذرۀ طینیتی لم ابنه ظرف اولیجق
معنادیمک اولور که سنک میثاق ولایتی اخذ ایلدیکک حقیچون
شول مرتبه ده که بن ظاهر اولمامشدر نفس ناطقه نک
لباسنک مظهریله سایۀ طینیتمده بوکره مراد بدن ظلمانی
اوله که من حیث الکثافة ظله مشابه در و نفس
شخص کبی و بدن اکا سایه کبی در بو جهتدن فی طینت
تعبیر اولنمش اوله

وسابق عهد لم یحل مذ عهدته　　ولاحق عقد جل عن حل فترة

اللغات

اللغات عهد بر شئی حفظ ایدوب و مراعات ایتمک دیرلر حالا بعد
حال صکره رعایتی لازم اولان موثقده استعمال اولندی لم یحل
حال یحول حولا و حولان دن مشتقدر حال الشئ و استحال دیرلر تحق
تغیره منهی لاحق سابقی مدرک اولان شئ لحقت الشئ دیرلر
ای ادرکته و نفس تأخیرده دخی استعمال اولنور عقد بمعنی العهد
بوراده الفترة الضعف والسکون الاعراب لم یحل فعلنک
فاعلی ضمیر یدر که عهده راجعدر و صفتی در عهدک دجل نک فاعلی
دخی ضمیر در که راجعدر عقده و هم صفتی در عهدته ضم تا ایله نفس
متکلم و کسر تا ایله صیغۀ مخاطبه در ایکیسیده جایز در و کسر تا ایله قرائت
اولنمق اولی در زیرا اول عهدک عقدنده عبدک مدخلی و شعوری
یوقدر المعنی و شول عالم ازلده اولان عهد سابق حقیچون که سن
ای محبوب حقیقی عهد ایله بلیدن بر و یا خود بن عهد ایله بلیدن
بر و اصلا متغیر اولمامشدر و دخی شول عقد لاحق حقیچون که بعد
الوجود انبیا و اولیا ایله اولان مبایعت و معاهده در که تجدید
عهد سابق ایلکدر که اول عقد لاحق منزه در فترة و ضعف انی
حل ایلمه دن

ومطلع انوار بطلعتک التی　　لبهجتها کل البدور استترت

اللغات المطلع بکسر اللام مصدر در و بفتح اللام موضع الطلوع
و هو المراد طلعت رؤیته دیرلر وجه ولقا معناسنده استعمال

اولنور البهجة حسن اللون وظهور السرور البدور جمع بدر استترت
اسرار دندر استتر القمر دیرلر تحتین فرسار طلب ایلسه یعنی آخر
شهرده نوردن خفا وحلو طلب ایلسه الاعراب بطلعتک ده با بمعنی
فی ویا خود بمعنی الاستعانة والجار والمجرور صفتدر انواره لبهجتها ده
لام بمعنی التعلیل استترتنه متعلقدر استترنک فاعلی ضمیردرکه
عایددر بدوره المعنی سنک رخسارکده وطلعتکده اولان انوارک
طلوعی ویا خود مطلعی حقیچون ایله طلعت که انک بهجت ونشری ایچون
جمیع دیرلر تحقق اولدیلر اگر مطلع طلوع معناسنه اولورسه فظاهر واگر
اسم مکان مراد اولنورسه مطلع دن مراد یا قلوب انبیا واولیادرکه
مطالع ومشارق انوار حق ومظاهر ومنابع فیض انوار وجود مطلقدر
ویا خود اسما وصفاتدرکه هر بر اسم وهر بر صفت مطلع نور ذاتدر
وطلعتدن مراد ذات الهی در وذاته طلعت ووجه اطلاقی جایزدر
نتکم کل شیء هالک الا وجهه ده وجه دن مراد ذاتدر وبهجتدن
مراد شروق انوار ذاتیه در وبدوردن مراد اسما وصفات الهیه
واعیان وحقایق کونیه در نتکم ماهتاب نوری آفتابدن استفاضه
واستفاده قلدیغی کبی بدور کونیه وافعال واسماء الهیه دخی آفتاب
ذات حقیقی دن استفاضه ایدرلر وعند طلوع شمس الذات بدور
اسما وصفات ونجوم تعینات وتشخصات مستتر ومختفی اولمق مقرردر
پس تقریر کلام سنک ذاتنک انوارینک ظهوری حقیچون ویا خود

اول انوار ذاتنک مطلعی اولان قلوب انبیا واولیا ویا اسما وذات وصفات
حقیچون که اول ذاتک اشعه انوار کل حقایق حکمنه مضمحل ومتلاشی اولمشدر
ووصف کمال فیک احسن صورة   واقومها فی الخلق منه استمدت
الغات الاقوم الاعدل نتکم دیرلر فلان علی طریق قویم ای مستو غیر معوج لا
ینحرف استمدت ای وجدت المدد سین وجدان ایچون اولور طلب ایچون
اولمقده جایزدر الاعراب قوله فیک متعلقدر محذوفه یا الحاصلة ویا باطن
فیک ویا بونلره مشابه اولانه وقوله فی الخلق ای فی خلقة العنصریة دیمکدر
متعلقدر ضمیر وصفه راجعدر استمدت نک فاعلی تحتنده مستتر راجعدر احسنه
ویا اقومه وتانیثی احسن صورته اضافتدن اوتوریدر المعنی دخی سنده
حاصل وباطن اولان صفت کمال حقیچونکه اول احسن صورتدر واول احسن
صورتک اعدلی که خلقت عنصریه انسانیه ده اولاندر اول وصف کمالدن
مدد بولور ویا مدد طلب ایلر وبو صفتله موصوف اولان وصف کمال
حقیچون دیمک اولور وفی الحقیقة خلقت انسانده اولان حسن صورت
واعتدال سیرت وتناسب وملایمت صورت ومعنی جناب حقک
وصف باکمالندن مستمددر نتکم حدیث شریفده بیوررلر ان الله خلق
آدم علی صورته ای علی صورة اسمائه وصفاته دیمکدر وبو آیت کریمه ده
دخی اشارت واردرکه لقد خلقنا الانسان فی احسن تقویم ای صورة
معنی صورت اولدیغی مستویة القامة متناسب الاعضا بادی البشر
ضحاک بالطبع کبی ومعناده اولان احسن تقویمی متصفا بالحیاة والعلم

والارادة والقدرة والتكلم والسمع والبصر وغير ذلك پس انسان
صفات الهیه ایله متصف اولوب هر صفتدن انده انموذج مقرردر
انكیچون من عرف نفسه فقد عرف ربه كلامی بو خصوصده وارد اولمشدر

ولعت جلال منك یعذب دونه   عذابی ویحلوا عنده لی قتلتی

اللغات نعت برشئ صفت حسنه ایله صفتله مقدر اما صفت حسنه وقبحه
شاملدر الجلال عظیم القدر یعذب مضارعدر عذوبتدن بمعنی یطیب
ماء عذب دیرلر ای طیب دیمكدر یحلو حلودن مشتقدر قتلة بكسر
القاف قتل دن بر نوعدر بوراده قتل عشق مراد در الاعراب
یعذب نك فاعلی عذابیدر یحلونك فاعلی قتلی در دونه وعنده ده كی
ضمیر نعت جلاله راجعدر لی ده كی لام یحلو یی تعدیه ایچوندر منك
یا نعت جلاله صفتدر ویا یعذب به متعلقدر المعنی سنك
عظمت وجلالك نعتی حقیچون كه سندن طیب ولذیذ اولور
اول جلالك قتنده بنم عذاب وعقابم ودخی حلو ولطیف
اولور انك عندنده بنم قتل اولنمم بحكم كل شئ من الملیح ملیح

وسر جمال عنك كل ملاحة   به ظهرت فی العالمین وتمت

اللغات سر الشئ الباطنة الجمال حسن الكثیر عنك ده عن
مجاوزه اقتضا ایدر مضاف اولدیغی شیدن غیریه
ملاحت شول حسن دركه ادراكنده غموض وعسرت
اوله عالم ماسوی اللهك اسمیدر وجود صانعه علامت

ودلالت ایلدیكیچون عالم دیدیلر تمت تمامدندر الاعراب ظهرت
وتمت فعللرینك فاعلی تحتنده اولان ضمیرلردر كه ملاحته راجعدر
قوله عنك متعلقدر سر جماله ای وسر جمال متجاوز عنك الی غیرك
به ده با متعلقدر ظهرته وتمته المعنی ولعت لطفك اولان سر
جمالك حقیچون كه سندن جمیع اشیایه سرایت ایدوب عالمنده
اولان جمیع ملاحت انك سببیله ظاهر اولوب تمام اولدی بو ایكی
بینده نكته لطیف وار در بیت اولده ولعت جلال منك دیدی
وثانیده وسر جمال عنك دیدی صفت جمالك صفت جلالدن
تجاوزنه اشارتدر بحكم سبقت رحمتی علی غضبی زیرا بو نظام وانتظام
وتناسب واعتدال آثار اسرار صفت جمالدر اگر صفت قهر
غلبه ایلسه تعینات ومكونات مضمحل ومتلاشی اولوردی وحقیقته
نظر اولنسه هر قهرك ضمننده بجه لطف مندرجدر مثلا قصاصده
نیجه بیوررلر ولكم فی القصاص حیوة یا اولوا الالباب واقامت حدود
شرعیه ده اگرچه صورتا ضرب وتعزیر وقهر وتحقیر در لكن معنی
مطهر لوث ذنوب ومزیل خبث عیوب در پس علی كل حال جمال
جلالدن زیاده در

وحسن به تسبی النهی دلنی   علی هوی حسنت فیه لعزك ذلتی

اللغات السبی سبی یسبی سبیادن غارت ایتمك النهی نهیه نك
جمعیدر باعتبار نهی صاحبه عن القبایح الغرة شرف وعظمت

وفوت وغلبه الذل بالضم والذلة بالكسر والمذلة خلاف العز الاعراب
به ده بآسببیه متعلقدر تقدیمی تخصیص ایچوندر ضمیر حسنه راجع تبّی نک
فاعلی تحته ده مضمر اولان انت در ذلّنی نک فاعلی تحته ده اولان
ضمیر در حسنه راجع فیه ده فی ذلنی یه متعلق ضمیر هوا به راجع حسنک
فاعلی ذلنی در لعزک ده لام یا تعدیه ایچوندر که ذللت لفلان
دیرلر ویا تعلیل ایچوندر وتقدیر الکلام ای حسنت فی هواک
ذلنی لانک عزیزة لا یوصل الیک الا بالذلة المعنی وشول حسن
عظیم حقیچونکه انلکه عقول عاقلانی غارت ایدرسن اول حسن
بنی دلالت ایلدی شول هوا ومحبت که اول هواده مستحسن ومنذب
اولدی سنک عزتک حقیچون بنم ذلت وحقارتم ودلالتی حسنه
اسناد ایلمه ده نکته بودرکه بو مظاهر ومرایاده محسوس ومرئی اولان
حسن مقید حسن ذاتی یه دلیل ورهنمادر انکیچون دینلمشدر معشوق ها
بعاشق که نمودی ها
ومعنی وراء الحسن فیک شهدته   به دق عن ادراک عین البصیرة
اللغات وراء الحسن دن مراد یعنی بو حسن مقیدک فوقنده اولان
حسن مطلق ذاتیدر دق ای خفی الاعراب فیک متعلقدر شهدته یه
به ده با سببیه ویا استعانت ایچون متعلقدر شهدته یه دقه نک فاعلی
یا حسن در ویاخود عزشانه بصیرت عینک صفتی در مضاف الیهی
دکلدر اگر مضاف الیه اولسه بلا تلوین رکاکت وزن لازم کلور

المعنی شول حسن متعارف که قبح انک ضدیدر اول حسن متعارفک
وراسنده اولان حسن مطلق ومعنی محقق حقیچون که بن انی سنک
ذاتکده مشاهده ایلدم اول معنا سببیله خفی ودقیق اولدی اول
حسن ادراک عینندن اول عین بصیرتدر آلت ادراک ایکی نوعدر
بری بصردرکه هیئات والوان واشکال محسوساتی ادراک
ایدر وبری دخی روح درکه قوه واهمیله جزئیاتی وقوه عقله کلیات
معقولاتی وروحانیات بسیطه وانوار لطیفه ادراک ایدر بوکه
بصیرت دیدلر وجناب ذات بو ایکی ادراکدن منزه ومقدسدر
من حیث الاحدیه لکن بو معنانک مشاهده سی بینه نور حقله اولور
مصرع بافتاب توان دید که آفتاب کجاست ها وحضرت مولانا بیوررلر

مثنوی

آفتاب آمد دلیل آفتاب   کر دلیلت باید ازوی رو متاب
سبحان من لیس لجماله حجاب الا النور   ولا للذاته نقاب الا الظهور
لانت منی قلبی وغایة بغیتی   وانهی مرادی واختیاری وخیرتی
اللغات المنی جمع منیه آرزولره دیرلر البغیة المطلب بغیت
الشیء دیرلر فتحیله برشینک طلبنده حددن تجاوز طلب ایلسک
بعضیلر البغیه کسر بابله طلب اولان شیدر وتضم بالنفس حاجت
کندودر دیمشلر انهی شول نهایت وغایته دیرلر که انک
وراسنده نهایت اولمیه خیرت شول شیدر که اختیار اولنور

مهر لسنه نك ایوسنه ده خبرت دیو جمعی خبرات کلور و حار مهمله
ایله ده قرائتدر الاعراب وحکم حسبه دن بو رایه کلنجه کرظفوز بیتدر
قسم وجواب قسم بو بیت در که لانت ده که لام دلالت ایدر اکا
لانت اعرابدن محلا مرفوع مبتدا ومنی اعرابدن تقدیرا مرفوع
خبریدر مضافدر قلبی یه وما بعدی معطوفدر منی اوزره المعنی
بو معنای مذکور حقیچون سن ارزوی فؤادم واقصای مقصودم
وانتهای مرادم واختیارم واول شی که بن انی اختیار ایلدم وباجود
سبب خیرم دیمک اوله

وخلع عذاری فیک فرضی وان ابی اقترابی قومی والخلاعة سنتی

اللغات العذار طورت باشنه اوردقلری یولار که عذار الدابة
دیرلر جمعی عذر کلور بضم العین والذال وخلع عذار انی دفع ایدوب
نزع ایتمکدر و بو بیتده مراد عادات خلایقدر خروج و درجه ملامة
عروج ایدوب و عار ناموس بر باد قلوب اندیشهٔ معقول
ومحسوسیدن ازاد اولمقدر فرض اصلنده بر محکم شی قطع ایتمکه
دیرلر مثلا حدیدی قطع ایتمک کبی اما شرعده واجب اولان
شیلره دیرلر قاطع الاحکام اولدیغیچون الاباء شدة الامتناع
القرب والاقتراب ضد البعد اقتراب قرب طلب ایتمك
سنت طریقت وسیرت الاعراب خلع مبتدا فرضی خبریدر قومی
ابی فاعلی اقترابی مفعولیدر ای وان ابی قومی عن اقترابی

ابلر

دیمکدر الخلاعة مبتدا سنتی خبریدر المعنی ای محبوب حقیقی سنک
محبتکده قیودات علایق وعوایقدن مجرد ومبرا ومراسم وعادات
ومراعات خلایقدن منخلع ومعرا اولمق بکا فرض در و عار وناموسله
مترسم اولان زهاد وعبادک رسوم معتاده سندن فارغ وجانب
اولوب کسر ناموسی ایلم واصطلاحات علومله متوسم اولان
علما وفقهانک ریا وسمعیله اولان اعمال مزخرفه واحوال مموهه لرندن
بری اولمق بکا لازم وواجب در اگر بنم قومم بنم اقترابدن اعتراض
واابا ایدرلرسه ده حال بو که خلاعت بنم طریقم وسیرتمدر فخلاعة
بالفتح شول کمسه دیرلر که مفسدلکندن وبره مزلغندن الی وقومی
اندن بری اولوب انی ترک ایده لر قومندن مراد طریقده
اولان صوفیان رسمی وشریعده اولان عابدان وزاهدان صوری
ورسمی دیرلر که حقایق اشیا ودقایق اسرار خرابه واصل اوله
مدقلرندن مقامات عالیه ودرجات سامیه صاحبلری اولان
عشاقک سکر واحوال الربانیه انکار اوزره اولوب انلردن
اجتناب ایدرلر زیرا

بر سماع راست هر کس چیر نیست — لقمه هر مرغکی انجیر نیست
این که میگویم بقدر فهم تست — مردم اندر حسرت فهم درست

وبو فقیرک فتنده اولان دیوانده شیخ شهاب الدین سنبلی دن
مروی دیبورلر که برکیجه تائبه‌یی اولندن لانت منی قلبه کلنجه اوقیوب

یاندم واقعه ده ابن فارض حضرتلرینك كوروب بكا دیدی كه یا شهاب
الدین بو بیتی دخی بو قصیده یه الحاق ایله اول بیت بودر

خلعت عذاری واعتذاری لابس الخلاعة مسرور بخلعی وخلعتی
ولیسوا القوم باستعابوا تهتکی فابدوا اقلی واستحسنوا فیك جفوتی

اللغات القوم جماعة عن الرجال دون النساء استعابوا استفعال
بابندن سین وجدان ایچوندر وکذا استحسنوا ده تهتك تشقق الستردر
یعنی پرده یی یرتمق ابدو من باب الافعال بمعنی اظهر واقلی بغض
وعداوت جفوت جفا وستم ایتمك الاعراب ما دوام ایچون
قافا سببیه در المعنی یعنی ارباب ظاهردن شول طائفه مترسمین
وجماعت متوسمین بنم قومم دکللردر حالا مه که بنم هتك استار
ایدوب ورفع احکام رسوم وعادات قلوب کسر نوامیس
دیننك وعار قلمی عیب عد ایده لر و هتك استار ایتمم
سببیله اظهار عداوت ایدوب سنك محبتکده بکا جفا و اذایی
استحسان ایدلر اگرچه صورتا مشابه بکا ایسه لرده معنا
تفاوت کلیه وار در بینهماده مثنوی

کر بصورت ادمی انسان بدی احمد وبو جهل خود یکسان ایدی

واهلی فی دین الهوی اهله وقد رضوا الی عاری واستطابوا فضیحتی

اللغات عار ظهور مذمتده برکسه یه لاحق اولان شیئه دیرلر استطیبت
الشیء دیرلر ای وجدته طیبا فضیحت رسوایلق الاعراب اهلی مبتدا

اهله خبریدر وقد رضوا ده و او حالیه رضوا ایله واستطابوا نك
فاعللری ضمیرلریدر که اهله یه راجع در المعنی بنم اهلم وقومم دین
هوا ومحبتده بهوا ومحبتك اهلی در حال بو که انلر راضی اولدیلر
بنم عارمه وکسر ننك وناموسمه وطیب ومقبول عد ایلدیلر بنم رسوالغمی قطعه

این طائفه است اهل توحید باقی همه خویشتن پرستند
فانی زخود وبدوست باقی وین طرفه که نیستند وهستند

وبو بیتده حضرت ناظم مرتبه ملامتیه اشارت بیورر لر
و ملامیه اول طائفه علیه یه دیرلر که نظر اغیاردن استار احوال
و اسرار ایچون سلامت او زره ملامیتی اختیار ایدوب اعتبار
ظاهری ترك ایلمشلردر وحضرت شیخ سهروردی عوارف المعارفده
بیورر لرکه الملامتی هو الذی لا یظهر خیرا ولا یضمر شرا ایمدی بونلرك
دهان جانی شراب اخلاصی نوش ایدوب عار وناموس ومرتبه
معقول ومحسوسی فراموش قلمشلردر

خراباتی شدن از خود رهاییست خودی کفرست اگر خود پارساییست
نشانی داده اند از خرابات که التوحید اسقاط الاضافات
خرابات از جهان بی مثالیست مقام عاشقان لاابالیست

وحضرت شیخ فتوحاتده بیورر لر که حق تعالی ملامیه یه بیك
ایکیوز قوت ویرمشدر اگر بر قوتن بو عالمه مسلط ایلسه
جمیع عالم مضمحل ومتلاشی اولیدی وخلق کندولی سزه قادر

اولمه سبب اول قوتدندر ملائکه مهیمین و روحانیان مقربین انکر
مقامندن بر مقام بولمغه آرزو ایدرلر بیت

ببین چه فرکدایان عشق اکبین قوم شهان بی کمر و خسروان بی کلاهند

لمن شاء فلیغضب سواك فلا اذی اذا رضیت عنی کرام عشیرة

اللغات عشیرت برکسه نك قوم و قبیله سی در انکله متکثر اولور
و بو محلده مراد عاشقان خدا و عارفان سر هدادر الاعراب
فمن شاء ده فا یا شرط محذوفه جواب اوله و یا سببیه اوله من
کلمه شرطدر شاء فعل شرط فلیغضب جواب شرط اوله فلا
اذاده فا تعلیل ایجون و یا شرط محذوفه جواب اوله و یا خود
فمن شاء فلیغضب سواك جمله شرطیه اوله فلا اذا کا جواب
اوله اذا انك جوابی محذوفدر قرینه حذف فلا اذا در شرط اوزره
جزانی تقدیم ابنه یی جایز کورن طائفه نك قتنده فلا اذا
اذا انك جوابیدر و رضیتك فاعلی کرام عشیرتی در المعنی
اکر فا جواب شرط محذوف اولورسه تقدیر الکلام بو درکه چونکه
طائفه مترسمه و جماعه متوسمه بنم قومم اولمیوب بکا اظهار عداوت
ایدوب سنك حبکده بکا جفایی مستحسن و مندوب کوردیلرسه
و حال بو منوال اوزره اولدیسه پس هرکم دلرسه غضب ایلسون
سندن غیرسی ای محبوب حقیقی هیچ اذا و ضرر یوقدر انلرك
خشم و غضبندن بکا چونکم بندن کرام عشیرم که اهل توحید

عرفا

عرفاندر راضی اوله لر رسوم و عادندن خروج ایدوب مرتبه ملامت
و خراباته عروج ایلدوکدن او تری فلیکن هولاء القوم من اهل
اللوم غضبا علی مضمونی جواب شرط اولور اکر فمن شاءده
فا سببیه اولورسه دیمك اولور که طریق محبنده استمرارم و سبیل
موندده استقرارم اولدیغی سببیله هرکم دلرسه سندن غیرسی
غضب ایلسون اذا و آزار یوق در هیچ

وان فتن الناسك بعض محاسن لدیك فکل منك موضع فتنتی

اللغات فتن فعل ماضی برکسه یی فتنه یه برقمق فتنه بلا و امتحان ناسك
جمع ناسك عابده دیرلر مصدری نسك در عبادت معناسنه در حسن
مکارم اخلاق الاعراب ان حرف شرط فتن فعل شرط الناسك
مفعولیدر فتن نك بعض لفظا مرفوع فاعلیدر فکل منك ای
ابتداؤه و انتهاؤه منك کل مبتدا موضع خبریدر و بو جمله جوابیدر
شرطك المعنی اکر عابدان و پارسایانی فتنه و بلایه براقدیسه سنك
قتکده اولان اخلاق کریمه و صفات علیه دن بعضیسی پس سندن
جمیع اشیا و صفات و اسمایمه نه ایسه بنم فتنه و بلامك موضعیدر خلاصه
کلام اولدرکه بر مقتضای ومن الناس من یعبد الله علی حرف فان
اصابه خیر اطمأن به وان اصابته فتنه انقلب علی وجهه الایه هرکس
جناب عزته مشغول جانب دن عبادت ایدرکه ذاتنده متجلی اولان
اسما و صفاتك مقتضاسیدر و غلبه سیدر من غیراصی ب الکمال زیرا انلر تخلقوا

باخلاق الله فحواسنجه جمیع اخلاق الله ایله متصف و متخلق اولمشلردر
وسائر کمسه‌لر هر بری بعض صفات و اخلاقک محکوم و مغلوبی
اولمشلردر پس کندولرده مؤثر و ظاهر اولان اسمانک احکامنه و اثارنه
مقر اولوب غیری اسمانک مظهرنه منکر اولوب باطل عد ایدرلر
اما عارف کامل جمیع اسرار اسما و صفاتی قهریه و لطفیه و جمالیه و جلالیه
و سلبیه و ایجابیه هر نه ایسه جامع و شامل اولدیغیچون هیچ بر شیئی انکار
ایتمیوب قل کل من عند الله مصداقنجه کل ما یفعل المحبوب محبوب دیوب
هر شیئی موقع و موضعنده مستحب و مستحسن مشاهده ایدرلر انکیچون
هر نه که حقدن صادر اولورسه اهل توحیده موضع فتنه اولور

وما حرت حتی اخترت حبیک مذهبا فواحیرتی لولم تکن فیک حیرتی

اللغات احترت ای ترددت و تحیرت فی الامر بحیث لم اهتد الی
حقیقته و صوابه الاعراب ما نافیه حتی لانتهای غایت ایچون و ابله
متفجع اولان کمسه ندا ایدر متفجع علیه المعنی بن متحیر و متردد اولمدم
حتی سنک محبتکی اختیار ایدنجه یه دک همان دم که محبتک اختیار
قلالدن برو متحیرم فواحیرتی ای احضری فهذا وقتک یعنی حاضر
اول که ای حیرت وقتکدر اگر سنک عشقکده بنم حیرتم اولمزسه
پس بیل که حیرت ایکی قسمدر بری محموده و بری ممدوحه و بری دخی
مذمومه در محموده اولدر که مشاهدهٔ آلاء نعما و مولا و معاینهٔ اسما
و صفات خدادن حاصل اوله و حیرت مذمومه دنیا و مافیهادن

و محبت ماسوی دن و مقتضای نفس و هوادن حاصل اوله پس شول
انسانه که عنایت ربانی و سعادت یزدانی دلیل و هادی اوله اول کمسه
بو حیرت محموده ایله متحیر اولوب دائما ورد زبانی اللهم زدنی فیک
تحیرا حدیثی اولور و اما اضلال شیطانی و اغوای نفسانی شول
انسانی که مقتضیات و مشتهیات جسمانی‌یه مشتغل قلوب حیرت
مذمومه ایله متحیر قله انک مذکر احوالی ومن یضلل الله فلن تجد له ولیا
مرشدا اولور پس اول کمسه‌یه لازمدر که کالذاب المتفجع بتحسر
و یتفجع علی المتفجع تلهف و تحسر ایدوب واحیرتا دیه نتکم
حضرت ناظم بو بیتده حیرت مذمومه‌یه محموده‌یه اشارت بیورر
فواحیرتی لولم تکن فیک حیرتی دیمکله

فقالت هو غیری قصدت و دونه اقتصدت عمیا عن سوا المحجة

اللغات الاقتصاد اخذ الوسط بین الافراط والتفریط العمی علی وزن
فعیل بمعنی فاعل المحجة جادة الطریق الاعراب قالتک فاعلی حضرت
محبوبدر دونه بمعنی عنده ضمیر هو یه راجعدر و یا قصدت به
عمیا حالدر اقتصدت دن المعنی سابقا حضرت ناظم ایمان غلاظ
ایدوب تأکید محبت و تشدید اشتیاق و مودت قلوب بنم سندن
غیری محبوب و مطلوبم یوقدر دمش ایدی پس حضرت محبوبک
کندویه اولان خطابنی مترجم اولوب بو عبارتله اکا اشارت ایدوب
دیرلر که بن که اول حضرته کمال عشقمی قسم مؤکد ایله اثبات ایلدکده

پس اول حضرت بکا دیدکیه بندن غیرینک هوا و محبتنه قصد ایلدک
و بو قصدک و یا بو هوانک قتنده اقتصاد ایلدک یعنی بو اثناده توسط
و توقف ایلدک عامی اولدیغک حالده حقیقت طریق محبتمدن و بنم
کمال محبتم باکلیه اعراض نفسانیه دن و مرادات جسمانیه دن تخلص
و تفرد ایلمکدر پس بکا محبتک حظوظ نفسله مشوب اولیجق هنوز
دخی طریق محبتده مقتصدسن سابق دکلسن

وغرک حتی قلت ما قلت لابسا　　به شین هین لبس نفس تمنت

اللغات غر غروردن مشتقدر ای غفلک شین عیب هین کذب
لبس حیلت الاعراب غرک فاعلی لبس درمضافدر نفسه تمنت
صفتیدر نفسک لابسا لفظا منصوب حالدر قلت نک تا سندن
شین لفظا منصوب مفعولیدر لابسانک مضاف درهینه به ده ضمیر
ما قلت ده مایه راجعدر و ما قلت مفعولیدر قلت نک المعنی تلبیس
و حیلت نفسک سنی مغرور ایلدی که اول نفس مراد و حظ تمنی
ایدیجیدر حتی دیدک اول نسنه یی که دیدک و دعوا ایلدک اول
نسنه یی که دعوا ایلدک لابس و ساتر اولدیغک حالده اول قوله
کذبک عینی که عدم اخلاصدر سن اخلاص ادعا ایلدک

قطعه

زین سان که بقا خویشتن خواهی　　از خرمن هستیت جوی کی کاهی
تا یک سر موز خویشتن آکاهی　　کر دم زنی از راه فنا کم آهی

وفی

وفی النفس الاوطار امسیت طامعا　　بنفس تعدت طورها فتعدت

اللغات النفس افعل تفضیلدر نفسدن اوطار وطرک جمعیدر وطر
مهم اولان حاجته دیراولکی تعدت بمعنی تجاوزت و ثانیسی بمعنی
ظلمت طور بوراده حد معناسنه در عدا طوره دیرلر ای جاوز حده
دیمکدر الاعراب فی النفس فی متعلقدر طامعا نه تنفرده با بمعنی
مع فتعدت ده فا سببیه در تعدت طورها فتعدت جمله سی
اعرابدن محلا مجرور صفتیدر نفسک المعنی الفس مطالب و الطف
مأرب و اشرف رغایب که بنم جنابمه وصول در طامع اولدک شول
نفسله که تجاوز ایلدی حدندن و حدندن تجاوز ایتمک سببیله ظلم
و تعدی ایلدی سکا بس ها ماللتراب و رب الارباب ان تشتهی
ان تبلغ وصل المحبوب دع نفسک فی الدرب تقدم و تعال ها

وکیف بحبی و هو احسن خلة　　تفوز بدعوی و هی اقبح خلة

اللغات کیف کلمه استفهام در بو نکته سؤال اولنور بر شینک احوال
کیفیتندن و نفس استخبار ده دخی علی سبیل التوبیخ و التنبیه مستقل اولور
الخلة بالضم المحبة و الخلة بالفتح الخصلة الفوز الظفر بالخیر مع السلامة الدعوی
بمعنی الادعا مجازا الاعراب بحبی ده با بمعنی الالصاق و بدعوا ده بمعنی الکیبده
تفوز یه متعلقدر و هو و هی ده واو لر حالیه در عامل تفوزدر المعنی تحقیقا
دعوی صادق اولدیغی حالده بله بر صفت مذمومه در زیرا عجب و انانیتدن
حاصل اولور و اما کاذب اوله جق اولورسه اقبح قبایحدن و اشنع شنایعدن

برصفتدر پس نه حالله بنم خلت ومحبتمه دعوی ایله فائز وحایز اولورسن
حالبوکه احسن خلتدر وحالبوکه دعوی اقبح خصلتدر زیرا عجب وغروری
مستلزمدر پس اقبح خصلتله احسن خلته نیجه وصول میسر اولور

بیت

مدعی خواست که آید بتماشاکه راز   دست غیب آمد وبرسینهٔ محرم زد

واین السها عن اکمه عن مراده   سها عمها لکن امانیک غرة

اللغات این ایله مکاندن استفهام اولنور سها بر کوکب صغیردر
عندبنات النعش کمال خفاسندن حدهٔ بصر انکله امتحان اولنور
اکمه کورمادرزاده دیرلر سها فعل ماضیدر سهودن عمه بالتحریک
برامرده تحیردن متردد وسرکردان اولمغه دیرلر امانی آرزولر
غرت فعل ماضیدر غروردن الاعراب عن اول متعلقدر این یه
بعد معناسن متضمن اولدیغیچون ای بعد مکان السهی عن الاکمه دیمک
اولور وثانیجی عن سها یه متعلقدر غفل معناسن متضمندر وسهانک
فاعلی تحتنده اولان ضمیردرکه اکمه راجعدر عمها یا تمییزدر ویا مفعول له در
علت در سها یه لکن حرفدر حروف مشبهه بالفعل دن اسمی
امانیک وخبری جملهٔ فعلیه یعنی غرت وغرتک فاعلی تحتنده
اولان ضمیردرکه راجعدر امانی یه ومفعولی محذوفدر ای غرتک
المعنی علی طریق الاستبعاد استفهام ایلیوب بیوررلر کورمادرزادک
رؤیتندن نجم سهانه محلده در ایله اکمه که مرادندن غافل

وساهی

وساهی اولدی لاجل العمه والحیرة ویاخود من حیث التردد والحیرة
پس به بین تفاوت راه از کجا تابکجا لکن آرزوی نفسانیه ک
سنی مغرور قلدی حتی دعوای کمال محبت ایدوب اقتضای وصلت
ایدوب قرع باب عزت ایلدک اما واین السر باعن ید المتناول آتس مادام که
بالکلیه وجودک وجودمده محو ایتمیه سن بو مراد میسر اولمز

فقمت مقاما حط قدرک دونه   علی قدم عن حظها ما تخطت

اللغات حط ماضی مجهول درحط دن حط برشئی انزال ایتمکدر محل عالیدن
قدر مال وجاه وشرف وعظمت دن برشینک مبلغنه دیرلر فلان دون
فلان دیرلر فلان کمسنه فلان کمسنه نک مرتبه سندن مالده وجاه ده وشرفده
قاصردر دیمکدر الحظ النصیب المقدر تخطت تفعل بابندن ثلاثیسی خطا
یخطو خطوة آدم آتمق تخطیت عن کذا دیرلر ای تجاوزت یخطو دیمکدر
الاعراب فا حرف عطف ومعطوف علیهی محذوفدر تقدیر کلام
غرتک امانیک حتی طلبت الوصل فقمت دیمکدر مقاما ظرفیت اوزره
محذوفدر ومنصوبدر حط قدرک جمله سی محلا منصوب صفتی در مقامانک
دونه ده ضمیر مقامه راجع علی قدمه متعلق عن حظها ده عن متعلقدر تخطته
وبو جمله محلا مجرور صفتیدر موصوف محذوفک تکلم سیاق کلام اکا دلالت
ایدر واول نفسدر یعنی ما تخطت عن حظ نفس صاحبها دیمک اولور
علی حذف المضاف المعنی امانی نفسک سنی مغرور ایلدی حتی طلب
وصل ایلدک پس قایم وعازم اولدک طلب وصلم ایچون بر مقامده

شول قدم اوزره که حظ نفسدن تجاوز و تباعد ایلمه‌مش ایدی اویله مقامکه
سنک قدمک انک قتنده مخطط و منزل اولمش ایدی بس بر سالککه
روحانی و جسمانی و صوری و معنوی مادامکه حظ نفسندن تجاوز ایلمدوکچه
مقامده و مرتبه‌ده طلب وصل جانان ایلسه البته بو منوال اوزره خطایه
لایق اولور زیرا ...

الدنیا حرام علی اهل الآخرة والآخرة حرام علی اهل الدنیا وهما حرامان
علی اهل الله حدیثی بو معنایه شاهد قویدر

ورمت مراما دونه کم تطاولت — باعناقها قوم الیه فجذة

اللغات رمت رام یروم روم‌دن مشتق در روم طلبه دیرلر
مرام مصدر میمی در تطاولت فلان بعنقه الی فلان دیرلر فلان کمسنه فلان
کمسنه‌یه بوینی اوزاتدی طلبنده دیمکدر اعناق عنقک جمعیدر جذت
ماضی مجهول در مصدری جذ اکلور بمعنی القطع نتکم فجعلهم جذاذا
ای مقطوعا دیمکدر الاعراب تطاولتک فاعلی قوم در باعناقهاده
با تعدیه ایچوندر تطاولتی الیه‌ده ضمیر مرامه راجع در جذتک فاعلی تحتنده
مستتر عاید در اعناقه المعنی محبوب حقیقی دیدیلرکه سن بر مراد
طلب ایدک که نچه قوم اول مراده و مرامه بوینلرین اوزاتدیلر اول مرامک
قتنده عنقلری منقطع اولدی

درین ورطه کشتی فروشد هزار — که پیدا نشد تخته بر کنار
کسی را که سوی گنج قارون برد — وگر برد دست بار بیرون برد

نجه

نجه منصوری بو یولده بر دار قلوب خاکسترن بر باد ایلدیلر و بو آرزوده
نجه عشاقک سرلری بریده اولوب قبای وجودلری دریده اولمشدر
بو راهه او سالک عزم ایلر که جمله وجودندن کچه و بو شاهه اول
عاشق واصل اولور که ساقی موتدن شراب فنایی ایچه

بیت ایبوتا لم تنل من ظهورها — وابوابها عن قرع مثلك سدت

اللغات جمیع بیت بورده مراد تجلیات ذات و صفاتدن حاصل اولان
مقامات عالیات و درجات سامیات در لم تنل نال ینیل دن صیغهٔ
مجهول اوزره در نیل وصول یعنی یتشمکدر ظهور البوت ابوابنک
وراسیدر القرع بر شیئه بر شیئه اورمقدر سدت ماضی مجهول در سددن
بورده غلق ابواب و منع دخول دن کنایه در الاعراب ظهورها و ابوابها
ضمیرلر بیوته راجع در عن قرع عن سدته متعلق در ابوابها مبتدا
سدت خبریدر المعنی اول حضرت دیدیکه ای طالب وصلت سن کلدک
شول خانه‌لره که انک وراسندن اکا نایل و واصل اولمدی یعنی ای
طالب تجلیات شول ابیات اسما و صفات و ابواب مقامات عالیه‌یه کلمکه
قصد ایدک که اول اسما و صفاتک وراسندن اول مقاماته کمسه نایل
اولمدی و اسما و صفاتک وراسندن مراد جناب حق طرفی اولور زیرا بو
وجوده کلمزدن اول بو تجلیاته کمسه بالفعل نایل اولمامشدر و بو ابیات
تجلیاتک ابوابی سنک مثلک اولان طالبلردن منسد اولمشدر
ابیات تجلیاتک ابوابی بندن مراد خلوص کامله و فنای شامله تسلیم تام

عزیمت با اهتمام عبادات وطاعات وریاضات ومجاهده‌لردر وبونلر امثالی شیلردر که ابیات مجلبانه ابواب واسباب کسیدر پس بو ابوابك فرعی ید هواده هوس وهواجس وحظوظ نفسله بیسر اولمز وسینه مکدر نور معرفتله منور ومنشرح اولمیجه بو ابوابدن بر باب براحده منفتح اولمز بلکه هوا وارزوی نفسله دخی زیاده سد ومغلق اولور

دوش از سر مشتاقی رفتم بدر ساقی
گفتم که درم بگشا ربی او سخت درم بربست

وبین یدی نجویک قدمت زخرفا تروم به عزا مرامیه عزت

اللغات بین زمانده ومکانده استعمال اولنور زمانده معناسی اوّل مقدار حالك ومکانده معناسی اوّل قدامك وقریبا منك مکانده گرك صوری اولسون وگرك معنوی اولسون بورده مراد معنویدر نجویك مصدردر ناجیه ای ساریه دیمکدر یعنی بن سوزی گزلدم زخرف زینت مموّه یعنی ظاهری یلدزلو وزینتلو وایچروسی قلب اولان شیئه مزخرفه دیرلر تروم رومدن مشتقدر بمعنی تطلب مرامی مرامك جمعیدر مرمی مقصد ومطلب معناسنه عزت فعل ماضی بمعنی امتنعت الاعراب بین یدی نجویك ظرف در زخرفه به ده با استعانت ایچون ضمیر زخرفه راجع در مرامیه ده ضمیر عزا نه رجع در المعنی حضرت محبوب دیدی که ای مدعی تمنا ایدوگك سرك قدامنده یعنی اولنده تقدیم ایدك شول کلام

مزخرفی

مزخرفی ودعوای مزوری که انکله طلب ایلرسن شول عزتی ومرتبه سی که بنم قرب ووصلمدر که انك مقاصدی عزیز ومنیع اولمشدر ادراك ووصولدن بحکم ؛؛ سبحان من لا یوصل الیه الآیه ؛؛ وحوالیسی عالی وحصین اولمشدر بنص ؛؛ وما قدروا الله حق قدره ؛؛ پس عاشق صادقه لایق اولان بوایدی که بذل وایثارده جمله‌دن سابق اولوب بعده اسرار خاطرینی ومضمون ومکنون باطنی وظاهرینی معشوقه ابراز واظهار ایده یدی نتکم قرآن عظیم دخی بو معنایه شهادت ایدر

یا ایها الذین آمنوا اذا ناجیتم الرسول فقدموا بین یدی نجویکم صدقة

ومعنای صدقه ترك ایثاردر وترك وایثار عوامدن بذل مال ونان در وخواصی ترك وجاندر

نان دهی کز بهر حق نانت دهند جان دهی کز بهر حق جانت دهند

پس بو بیتدن منفهم اولان بودر که فصاحتله مزخرف وبلاغتله مموّه اولان کلامك قرب ووصاله فائده سی یوق ایمش

وجئت بوجه ابیض غیر مسقط بجاهك فی داریك خاطب صفوتی

اللغات بیاض لون باسطه در وسواد لون قابض در وغیریدر لرکه البیاض افضل الالوان والسواد اهولها والحمرة احملها والصفرة اشکلها پس بوندك قتنده بیاض افضل الوان اولدیه فحین بر کمسه علوم وفضایل ایله مزین ومحلّی ومعایب ورزایلدن مبرا ومعرّا اوسه اول کمسه ایچون فلان ابیض الوجه بین قومه درلر وآنا شول کمسه

فضایل صوری ومعنوی وخصایل دنیوی واخرویدن عاری وبری اولاکا سواد وجهله تعبیر ایدرلر انکیچون ٭ الفقر سواد الوجه فی الدارین ٭ بو باشدر پس حقیقتده فقر اولدرکه فضایل ظاهر وباطنه واوصاف دینیه ودنیویه دن برشیله متصف اولمیه بلکه وجودنی وجمله وجود وموجوداتی مالک الملک وواجب الوجودک بله تتکم بعض کبار بیورر لر

فقر بکانکی است از بد ونیک   برخود ازلی خودی رقم زدنیست
باز رستن زتنکنای حدوث   خیمه بر بارهٔ قدم زدنیست
درکشیدن دم از دو عالم وبس   برتر از هر دو کون دم زدنیست

خطبه ومخاطبه وتخاطب کلامده مراجعت دیرلر وموعظه نکاحده دخی کثره تراجع کلام اولدیغیچون خطبه وخطبه دیدیلر بالضم والکسر ضم خا موعظه یه مختص وکسرله نکاحه وتحقیق ضم خا ایله اولورسه نعتی خاطب وخطیب کلور وکسر خا ایله انجق خاطب کلور لاغیر صفوت فتح صادله وکسر وضم صادله هر شیئک خلاصه سنه درلر الاعراب غیر مسقط وخاطب صفوتی ایکیسی بله حالیت اوزره منصوبدر ذو الحال تا خطابدر المعنی سن که الان دخی فضائل ذاتیه ووجاهت وجودیه ایله مانوس ومبتلای منصب وجاه معقول ومحسوس سنی هرنه که عقلی وحسی وروحانی وجسمانی ودنیوی واخرویدن سانکده بر حظ اولهبقیهٔ وجوددن واقتضای نفسدن ناشیدر پس عروس

اصطفا اجنام که مرتبهٔ ولایت وقربت ودرجهٔ وصلت ومحبتدر انکا کابین واسقاط جاه ومنزلین وازاله حب کونین وسواد الوجه فی الدارین در پس بو خواص دخی سنده موجود اولمدین مع بقیة الوجود وحظ النفس المردود طالب وراغب مقصود اولوب نیچه جنابیمه کلدک وجا ایبض له غیر مسقط اولدوغک حالده دنیوی واخرویکا اولان جاهکی وراغب اولدوغک حالده ازدواج صفوته وخاطب وطالب اولدوغک حالده عروس قربت ووصلته مع هذا دنلیمشدر الدنیا حرام علی اهل الاخرة والاخرة حرام علی اهل الدنیا وهما حرامان علی اهل الله

شنکولیان که راه قلندر همی دوند   در اتش بلا چو سمندر همی دوند
همچون خضر در طلب چشمهٔ حیات   در ظلمت عدم چو سکندر همی دوند
غواص وار تا بکف ارند در دود   در بحر لی خودی زره سر همی دوند

ولو کنت بی من نقطة البا خفضة   رفعت الی مالم تنله بحیلة

اللغات خفضة بر وزن رحمت الحق لی تنله نال ینیل دن جزمله یا ساقط اولدی الاعراب لی ده با بمعنی مع ویا سببیه وبا استعانت ایچون اوله علی تقدیر المضاف ای بسببی مجنی ویا بمواسطه توفیقی وعنایتی دیمک اوله من نقطة البا ده من خفضة لفظنه متعلقدر تا کنت نک خبریدر ویا کان نک خبری بی در ای کنت قائمًا لی تقدیرنه وخفضة یا حالدر ویا تمییزدر توکت جوابی رفعت درکه فعل ماضی مجهول مخاطبدر

تا مای موصول درای الی المقام الذی لم تنله بحیلة دیمکدر المعنی
اکر سنی ای عاشق بنمله لی ده که بانک نقطه سندن محفوض اولیدک
ویاخود معنی بر وجه تالی اکر سنی بنمله قائم اولیدک لی نک نقطه سندن
محفوظ اولدیغک حالده ویا بانک نقطه سندن محفوض اولدیغک
جهتدن معنی مصرع تالی مرفوع اولیدک شول مرتبه یه که اکا حیله
وسعی ومجاهده ایله نائل اولمدک ایدی و تو بیت ده تواضع ومسکنته
اشارت وار در نتکم حدیثده وارد اولمشدر من تواضع
رفعه الله ومن تکبر خفضه الله

چلیست توحید خدا اموختن   خویشتن را پیش واحد سوختن

وخفضی وتواضعی نقطه بایه نسبت ایدوب با حرفنی ارد ایلمسنده نکته
لطیف واردر مثلا الف وجود مطلقه مثابه در هیچ بر حرفه تعلقی
اولمدوغی جهتدن ومبدا کل حروف اولدوغی حیثیتدن واصل جمله
حروف اولوب حرکات وسکناتی قبول ایلمدوکی ونقطه سی اولمدوغی
وقائم بالذات اولوب سائر حروف آنکله قائم اولدیغی وجهدن
والله الغنی وانتم الفقراء والف اقرب اولان حروف بادرکه بدایت
حروف وکلماندر وعدد ده ومرتبه ده تالی در ومرتبه احدیتدن وعالم
غیب هویتدن ابتدا ظهوره کلان ومعین اولان عقل کل درکه حقیقت
محمدیه درکه حرف بایه مشابه در بدایت جمله حروف حقایق موجودات
اولوب ومرتبه ثانیده واقع اولدوغی وجمیع موجوداتدن مرتبه احدیته قریب

اولدیغی

اولدیغی جهتدن ومرتبه احدیتدن عقل کلک تمیز اولنمه سی تعینی
سببیله در کذلک هر شینک وجود مطلقدن تمیز اولنمه سی تعینی
جهتیله در پس بانک دخی الفدن تمیزی نقطه ایله در معلوم اولدیکه
نقطه بایی الفدن تمیز ایلدیکی حیثیتدن تعینی وعبودیت صفتیدر
نتکم حضرت شیخ اکبر قدس سره بو معنایه اشارت بیورررلر
بالباء ظهر الوجود وبالنقطة تمیز العابد عن المعبود ونقطه کرچه
بایی الفدن تمیز ایلمشدر اما ضمن باده هیچ آندن غیری وجودی
یوقدر کذلک نقطه وجود عابدی معبوددن تمیز ایلر واما بو وجودک
عند تجلی وغلبه واجب الوجود هیچ وجودی یوقدر وحضرت سنبلی
انا النقطة التی تحت الباء بیورمه لری بو معنایه اشارتدر پس
نقطه دن مراد تحت الباء بانک عبودیتی وتعینی صورتیدر بیک
معناسی دیمک اولور که اکر سن بنم عنایت وهدایتم سببیله بلیه
ومحبت واستیاقم واسطه سیله حقیقت تعینی وعبودیتدن محفوظ محفوض
ومتواضع ومسکین وحقیر ومتخاضع اولیدک مقصود که اولان مقام
وصلت ومرتبه قربته نائل اولیدک که اکا حیله نفسانی ایله
واصل اولمدک ایدی

باکه ازبسمله است حرف نخست   بر بوائی ازان ز رفع جبیست
کر ز رفعت کذشت وخفض کزید   بجهان رفعتی ز خفض رسید
پست شو پست تا بلند شوی   بهره نفکن که بهره مند شوی

٥ وقال سلطان العارفين

بحيث ترى ان لا ترى ما عددته   وان الذى اعددته غير عدة

اللغات اولکی ترى بمعنى العرفان واليقين وثانجی ترى بمعنى الابصار
عدد بمعنى احصيت يعنی سن صيدك اعددت بمعنى هيئت يعنى مهيا
واحضار ايلدك العدة بضم العين سلاح والت حربدر الاعراب
بحيث ده با يا رفعنه متعلقدر و ياخود فعل محذوفه متعلقدر كه
معطوفدر رفعت اوزره تقديرى وصرت پس ترى تعرف
وتعين معناسنه اولبحق ايكى مفعوله تعديه ايلمز ان لا ترى معمولى اولور
اما ترى تعلم معناسنه اولبحق بر مفعولى ان لا ترى و برى ما عددته
اولور وان لا ترى نك ايكى مفعولى بله محذوف اولور تقديرى
ان لا تراه معتبراً وان ده واو عطفه ايچون در ان الذى معطوفدر
تركيبه موصول مع صلة محلا منصوب اسميدر ان نك و غير لفظ
مرفوع خبريدر المعنى رفعت بولدن و واصل اولدسن شول مرتبه يه
اكا نائل اولمه دن حيله وجهللكله و اولدسن شول حيثيتده كه بلدسن
و يقين ايله سن بلدسن   بلمه مكى وكورمه مكى شول عملى
كورمه مكلكى كه سن الى وصول عدا ايلدك و دخى بلدسن تحقيق شو شيلرى
مهيا واحضار ايلدك ايدى وصلت وقربه آلت سلاح ايچون
غيرى كوره سن و اعمال صالحه و افعال حسنه و زهد و عبادات
و جهد و طاعات و فقر و رياضات هر نه كه تقرب ايچون اعدا ايدرسه

ايلر

هبا هبا ايدرسن زيرا كل شيء من الحدوث حدوث ليس حدوث
قديمه نجه وسيله اولور پس بو جنابك وصولنه وسيله جمله وسائلى و فضائلى و جهلى
ترك ايدوب فقر محض و فناى صرف مقرر اولبحق سبحان من لا يوصل اليه الا به سرى
سرى ظهور ايدوب ربى بربى احوالنى مشاهده ايدرسن

ونهج سبيلى واضح لمن اهتدى   ولكنها الاهوا عمت فاعمت

اللغات نهج ومنهاج طريق مبين ومستقيمه ديرلر و سبيل مطلق طريقه ديرلر
ونهجك سبيله اضافتى خاصك عامه اضافتى قبيلندندر اهوا هوانك
جمعيدر هوا نفسك شهوته ميل اتمه سيدر بورده عمت شمول ديمكدر عم الشيء عموما
اى شمل شمولا و اعمت الريح طريقا اى سترته حتى اشتبه على سالكيه و
اعمت باب الافعال اعمى كور ايتمك لك الاعراب نهج مبتدا او
واضح خبريدر اهتدا انك فاعلى ضميريدر كه منه عائددر و لكنها ده ها كافه در
لكن بى عملدن قطع ايدر و بعض نسخده لكنها واقع اولمش بو تقديرجه
ضمير ضمير قصه اولور يعنى لكن القصة عمت ديمك اولور و اعمتك
و اعمتك فاعلرى تحتنده اولان ضميرلريدر كه اهوا به عائددر
المعنى بنم طريق مستقيم واضح و مبين در شول كمسه يه كه اصل فطرتده
قبول هدايت ايدى ولكن شان قصه بودر كه هوالر بصر بصيرته
شامل اولدى و الى راست بيندن اولمه دن اعمال
ايدى ٩

ميل شهوت مرد را احول كند   ز استقامت روح را مبدل كند

افت این در هوا و شهوتست ورنه اینجا شربت اندر شربتست
با هوا و آرزو کم باش دوست چون یضلک عن سبیل الله اوست

ومهتدی اول کمسه در که ازل آزالده اکا نور الهی اصابت ایتمش اوله
نتکم حضرت رسالتپناه عم بیورر لر

ان الله خلق الخلق فی ظلمة ثم رش علیهم من نوره فمن اصابه من ذلک النور فقد اهتدا ومن لم یصبه فقد ضل عن سواء السبیل پس مهتدی اولنلر اصابت نور له مشرف اولنلردر و اول کمسه لر که نور الهی اصابت ایلمدی بو دنیاده مبتلای آفت هوا و شهوات اولوب راه سداد و طریق نجاتدن محروم قالنلردر

وقدآن ان ابدی هواک ومن به ضناک بما ینفی ادعاک محبتی

اللغات ان یئین ایناً مثل حان یحین حیناً وزناً ومعناً ابدی من باب الافعال نفس متکلم فعل مضارع در بمعنی اظهر ضنا نحافت و نزاری ینفی فعل مضارع در ایتفا نفی دن انفا یوق ایتمکه دیرلر ادعا دعوی ایتمک لک الاعراب ان فعل ماضی ان مصدریه ابدا هواک تأویل مصدر ده اعرابدن محلا مجرور مضاف الیه در فاعل محذوف تقدیری وقدان وقت اظهاری نحنک ومن به ده من موصول ایچون با سببیه ضمیر منه راجع و ینفی نک ضمیری فاعلیدر ما یه راجع در المعنی حضرت محبوب حقیقی دیه یکه تحقیقاً قریب اولدی سنک هوا و محنتکی اظهار ایتمک لکم وقتی و دخی شول کمسه یه اظهار ایتمک لکم وقتی قریب اولدیکه انک

بسیله

سببیله اولدی سنک نحافت ضعفک شول جهت ویباندکه بکا محبتک خالص دکلدر بلکه غرض نفسانیه مشوبدر و سن خلوص ادعا ایدرسن پس وقتی کلدیکه سنک هوا انکی اظهار ایدم تا ادعاکی ازاله ایده

حلیف غرام انت لکن بنفسه وابقاک وصفا منک بعض ادلتی

اللغات الحلیف معاهده و یمین ایدیجیه درلر و اکثر موضعده ملازم معناسنه استعمال اولنور کذا ههنا غرام اصلنده انسانه اصابت ایلیان شدت و مصیبته دیرلر ولوع و شغفت معناسنده استعمال اولنور و عشق معناسنه ده استعمال اولنور نتکم عاشقه مغرم دیرلر و ذا غرام دیرلر وصف بورده صفت معناسنه در الاعراب بنفسه ده با تقدیریه ایچوندر غرامی بنفسه ده ضمیر صاحب غرامه راجعدر زیرا تقدیری مغرم انت لکن مغرم بنفسه دیمکدر ابقاک ده کاف خطاب ایچون ابقا تقدیراً مرفوع مبتدا بعض لفظاً مرفوع خبریدر المعنی حضرت محبوب بیورر دیدکه سن بو دعواده صادق سن و معترف و عاشق سن لکن نفسکه بکا دکل و بنم کلذوذ اته مغرم سن دیدوکم دعوانک صحتی ادله و شاهدم چوقدر اول دلائل دن بعض ادلم سنک لذیذن صفة ابقا ایلمکدر وجودکدن بقیة ما اظهار ایلمکدر نتکم کذولک نکله بالاعتراف تصریح ایدوب دیدک که بیت

انعام وازاله ایله ایکاه نیت ادعا ایلمکی
خلاصه کلام دیمکله کیسنک صح

مبی قبل یغنی الحب منی　　بقیة ارك بها لی نظرة المتلفت

پس بو قوللك سنك دخی کندو نفسنه مغرم و عاشق اولمسنی مشعردر
زیرا انم اثر جسم اولدرکه مغایرت و مباینت فیمابینی دبلك مرتفع اولور
علی کل حال سنك وجودك مضمحل و متلاشی اولوب سن
سنلکندن بالکلیه فانی اوله سن تا انم وجود وحدتی بحمله مشاهده قلکن
و الا ما دامکه اثنیت باقی اولدقچه فراقدن خالی اولمز ۹

عشق ان شعله ست کوچون بر فروخت　　هرکه جز معشوق باقی جمله سوخت
تیغ لا در غیر قتل حق براند　　در نکر زان پس که بعد غیر حق چه ماند
ماند الا الله باقی جمله رفت　　شاد باش ای عشق شرکت سوز زفت

فلم تهونی مالم تکن فی فانیا　　ولم تفن مالم تجتلی فیك صورتی

اللغات تهوی هوی یهوی دندر بمعنی لم تجتلی لم تفن فنا یفنی دندر فنا
بو قلعه دیرلر بورده مراد سالکك افعال و صفات و ذاتی افعال
و صفات ذات حقده اضمحلال و استهلاکندن عبارتدر تجلی اوجتلا معنای
واحدی متضمندر و تجلی و اجتلا اسما و صفات و ذات حقك غلبه و ظهورندن
عبارتدر　الاعراب　فلم ده فا شرط محذوفك جوابیدر
مالم تکن ده ما و مالم تجتلی ده اولان ما ایکیسی بله دوام
معناسنی متضمندر　المعنی فاذا کان کذلك سنك و صفك سنده
باقی و حظ نفسك دعوای محبته ملاقی اولدیسه پس سن بکا
محبت ایده مزسن مادامکه بنم ذات و صفات و ارادتمده ذات

وصفات و ارادتکی فنا ایلمیه سن و فانی دخی اولمزسن مادامکه
سنده بنم صورتم تجلی ایتمه دکجه صورتدن مراد اسما و صفاتدر
و اسما و صفاته صورت اطلاقی اتکسن ظاهر و متعین اولمز
الا صورتله لذلك جناب حق دخی ظاهر و معین اولمدی
الا اسما و صفاتله انکیچون بیورلدی ان الله خلق ادم علی صورته
ای علی اسمائه و صفاته خلاصه کلام و نتیجه مرام اولدرکه مادامکه
اوصاف و حظوظ و حصول امال و امانی و مطالب و مقاصد و تعلقات
و تشوقات عقلی و روحانی و نفسانی بالکلیه سندن متلاشی
و فانی اولمیه

کفنا القطره فی البحار و زوال نور المصباح عند طلوع الشمس النوار
بنم جناب ذاتمه وصول و ملاقاته قابل دکلدر و بو فنا لمسیه حاصل
اولمز الا انم اکذه تجلی اسما و صفاتمدن صکره　بیت

ز قعر بحر فنا کو هر بقا یابی　　وکرنه غوطه خوری کوهر از کجا یابی
فدع عنك دعوی الحب وادع لغیره　　فؤادك وادفع عنك غیك بالتی

اللغات دع امردر و دع یدع دن بمعنی اترك لکن بعض علما
ماضیسی اسم فاعلی یوقدر دیرلر اما مادعك یله تخفیف ایله قرائت
ایتمشدر بو تقدیرجه ماضیسی ثبت اولور ادع امردر دعا یدعو دن ادفع
امردر دفع یدفع دن التی ده حذف واردر اعتماد الفهم الی معین و صنعت
اقتباس و تضمیندر بو ایدن که بیورلدی و لا تستوی الحسنة و لا السیئة

ادفع بالتی هی احسن عنی اعتقاد فاسددن اولان جهلدر الاعراب الحب ده الف لام مضاف الیه دن عوض در ای دعوی حبی لغیره ده لام بمعنی الی در فؤادک لفظا منصوب مفعولبدر ادفع عنک وکذلک عنک مفعولبدر ادفعک المعنی چونکم سن دخی محب هوای ذاتک وعاشق مقتضای صفاتک اولەسن وکمال فنا و اضمحلال ایلە متصف اولمیەسن پس ترک ایلە و دور ایلە سندن محبتم دعواسنی و دعوت ایلە فؤادکی حبم دن غیریە کە او حظوظ نفسانیە ومرادات روحانیەکدر ودخی دفع وازالە سندن شول اعتقاد فاسددن اولان جهالت و غوایتی کە اول ادعای محبتدر مع حظ الوجود وشول خصلت حسنە ایلە دفع ایلە کە اول ادعای محبتدر مع حظ الوجود وشول خصلت حسنە ایلە دفع ایلە کە اول صداقت وکمال فنادر زیرا محب ومرید اولدرکە مرادک مرادندە مرادنی ترک ایلیە

ای سالک رە سخن زهرباب مگوی　　جز راه وصول رب ارباب مپوی
چون علت تفرقه است اسباب جهان　　جمعیت دل ز جمع اسباب مجوی

وجانب جناب الوصل هیهات لم یکن　　وها انت حی ان تکن صادقا مت

اللغات جانب امردر من المجانبة ای باعد الجناب الفناء یعنی دارک

جوابندن

جوابندن ممنداولان حوالی هیهات اسماء افعالدن بمعنی بعد لم یکن بمعنی لم یحصل زیرا اکا اکثر مواضعده حصل معناسنی متضمن اولور الاعراب جناب مفعولبدر جانبک لم یکن فعلنک فاعلی تحتندە اولان ضمیر یدرکە عاید درو صلە وها انت دە واو حالیە ها تنبیه ایچون انت مبتدا حی خبری ان تکن دە ان حرف شرط تکن فعل شرط مت امردر مات یموت دن جزای شرطدر المعنی مجانبت ومباعدە ایلە بنم جناب وصلم دن ای مدعی هیهات کە اول وصل سکا حاصل اولمزحالا بوکە سن حی سن اکر سن بنم طلب وصلم دە صادق ایسک موتوا قبل ان تموتوا مقتضاسنجە اول یعنی کمال فنا وانقطاع دە مردە یە مشابە اول تا حیات ابدیە وسعادت سرمدیە ایلە زندە وپایندە اولەسن بیت

ای حیاة عاشقان در مردەگی　　دل دنیابی جز کە در دل بردەگی

وعشاق دن بریسی محبوب حقیقی یە خطابا بو بیتی بیوررلر بیت

فان قلت مت مت سمعا وطاعة　　وقلت لداعی الموت اهلا ومرحبا

هو الحب ان لم تقض لم تقض مأربا　　من الحب فاختر ذاک او خل خلتی

اللغات الحب بالضم المحبة وبالکسر اسم المحبوب اولکی لم تقض بمعنی الموت اولان قضادر یعنی لم تمت وثانیجی لم تقض قضای حاجت واداء مراد اتمکدر مأرب مصدر میمی در بمعنی الحاجت خل امردر بمعنی ترک خلت بضم الخا دوستلق ومحبت الاعراب هو ضمیر شاندر الحب الف لام مضاف الیه دن عوض در ای هو حبی دیمک اولور

آن حرف شرط لم تقض فعل شرط وثانیجی لم تقض جزای شرط ذاکرك

نك مشار الیهی اولکی لم تقض درخلقی مفعولیدر خل نك المعنی حال

وشان بودر بنم جسم شول حیدر که مجرد تو وتمنی ایله اکا وصول میسر اولمز

ومحضا دعوی وتشهی ایله اکا قرب مقرر اولمز بلکه انك حواصندن کر

اکر بو حیات نفسانیه‌ك دن اولمیه‌سن قضای حاجت ایتمیه‌سن

وصل محبوبدن فاذا کان کذلك لیتك سن مجرسن بینهما ده یا موتی

اختیار ایله و یا موتی اختیار ایتمزسن خلقی ترك ایله

ای فرد عاشق تنکین نمد	کوز نزبس جان زجانان می مد
الصلای لطف بینان افرحوا	البلای قهر بینان اترحوا
الصلای حشر بینان سارعوا	البلای مرك بینان بارعوا
فقلت لها روحی لدیك وقبضها	الیك ومالی ان تکون تقبضنی

اللغات لدن ولدی عندکبی درقربی متضمن اولمه ده الا بو قدر وارکه

عند قرب عامی مقتضی در ولدی ولدن قرب خاصی مقتضی در مثلا

دیرلرکه عندی مال انتضا ایدرکه اول مال سنك حکمکده اوله کرسه

قنکده حاضر اولسون کرکه اولمسون اما لدی مال دیسك حاضر اولمه‌دن

غیریه اطلاق اولنمز الاعراب فا شرط محذوفك جوابیدر وما لیده

ما استفهامیه در ویکونك تحته‌ده کی ضمیر مای استفهامیه‌یه عاید در

المعنی جونکه خطاب وعتاب حضرت محبوب غایته یتدکده بندن اول

دیدمکه ای سلطان حقیقت بنم روحم سنك حضرتکده در داول روحك

قبضی

قبضی سکا مفوض ومسلدر زیرا لا قابض ولا باسط الا انت ونیم ایچون

نه شی واردرکه اول شی بنم قبضمده و تصرفمده اوله حتی انك تسلیمنده

اختیار وارادتم اوله

ای بو صنعت ماهمه هیچ	همه ان تو ان ماهمه هیچ
همه عالم برازنشانه تو	بی نشانان ماهمه هیچ

وبو بیتده مرتبه تسلیم ورضایه اشارت وار در بیت

چه کند بنده که کردن ننهد فرمان را	چه کند کوی که دل درندمید چوکان را
وما انا بالشانی الوفاة علی الهوی	وشانی الوفا تأبی سواه سجیتی

اللغات اولکی شانی مهموز اللام درشنیت شنأ وشنأ دیرلر

بالحرکات الثلث بمعنی البغضة بعضا دیمکدر وایکنجی شانی مهموز

العین درشأن دن بمعنی الحال والامر بوراده صفت معناسن

متضمندر وفات موتك اسمیدر وفا غدرك ضدیدر سجیتی شول

خلق ذاتیدرکه مبتدل ومتغیر اولمیه تأبی ابادن در بمعنی الامتناع

الاعراب ما مای نافیه بمعنی لیس اسمی انا وخبری بالشانی در اسم

فاعل درفعلنك عملی کبی عمل ایدر الوفات مفعولیدر وشانیده واو

حالیه شانی مضاف دریای متکلمه محلا مرفوع مبتدا و فالتقدیر امرفوع

خبریدر مبتدانك اصلنده ممدوده در ضرورة شعردن اونوری

مقصوره اولدی تأبی نك فاعلی سجیه در ومفعولی سواه در ضمیر

عاید در وفایه وعلی الهواده علی بمعنی فی در الف لام مضاف الیه دن

عوض در ای فی هواک دیمکدر المعنی ودیدمکه ای محبوب حقیقی بن منقبض
موت دکلم سنک هواکده حاآل بوکه بنم صفتم وحالم وفادر عهدمده وخدمتمده
وبنم خلق ذاتم امتناع ایلر وفادن غیربدن وبنم جان وتنومی طریق هواکده
فدا ایتمک جانمه منت در بیت

عاشقی دانی چه باشد جان و دل بکدختن | غیر مهر دوست راز دل برون انداختن
وما ذا عسی عنی یقال سوی قضی | فلان هوی من لی نداوهو بغیتی

اللغات قضی فلان ای مات دیمکدر البغیة المطلوب الاعراب ما بمعنی
ای شیء ذا اسم اشارتدر بمعنی الذی وبو ما ذا لفظی اعرابدن محلا مرفوع
مبتدا خبری محذوف در تقدیر کلام ای ما ذا اشرف و اعظم دیمکدر وعسی
فعل در افعال مقاربه دن موضوع در انشاء رجا ایچون ومقارنت
امید ایچون اسمیله وخبریله صله سیدر ما ذا نک عنی متعلقدر یقال
به تقدیری ان یقال دیمکدر لکن ان حرف اولدی کا دمعناسنه حمل
اولدیغندن یقال جمله سی خبریدر عسی نک واسمی تحتنده مستتر عایددر
موصول معناسنده اولان ذا یه وسوی قضی قول مرجودن استثنا
اولنور فلان لفظا مرفوع فاعلی در قضی نک هوی یا تمییز اوزره
ویا مفعول له اولمق اوزره منصوبدر من لی ده من استفهامیه در
لام حرف جر در متعلقی فعل محذوف در ومن لی ده من بو صلنی
ومن بدلنی معنالرن متضمندر بندا ده کی با دخی لی نک متعلقی اولان
فعله متعلقدر ذا اشارتدر موته وهو ده واو حالیه در المعنی قتقی

لن

شیدر اول شی که قریب ولقین اوله بنم بندن رجا ایتمه که دینله دخبر
ویرکه اندن غیری دینلیه که فلان عشق وهوا جهتندن اولدی کاشکی
بندن دینله که فلان هوا ایچون اولدی دینلیه کد ربنی ایصال ایلر
وبنی دلالت ایلر اول موته حاآل بوکه اول بنم مطلوبمدر مرکز ارکسی
بجان فروشدهی خرم مفهومی منوی دمرغوبدر رجس رضاکه مهرنه ایسه
براث رنکه مفوضندر بیت

کذری کن سوی ما راز دو عالم کذریم | نظری کن که زتو منتظر یک نظریم
اجل اجلی ارضی القضاه صبابة | ولا وصل ان صحت لحبک نسبتی

اللغات اجل نعم کبی در تصدیق ده الا اجلک استعمالی تصدیقده نعمدن
احسن در ونعمنک استعمالی جواب استفهامده اجود در واجل مهرشینک
مدتنه دیرلر القضا کجک لک الاعراب اجل بر حرفدر که تصدیق خبر
ایچون موضوعدر ما بعدی الی مفسر اولور اجلی محلا مرفوع مبتدا ارض
نفس متکلم القضاه مفعولیدر ضمیر اجله راجعدر صبابت تمییزیت
اوزره منصوبدر ولا وصل ده واو حالیه در ان صحنده ان حرف
شرط صحت فعل شرط جوابی محذوف در مقدم اولان ارضی القضا
قرینه سیله ویا خود جوابی مقدم ارضی اوله جزانک شرط اوزره
تقدیمی جایز کورن مذهب اوزره تحبک ده لام بمعنی الی در
وصحنک فاعلی نسبتی در المعنی مشغول نسنه لیکه بن مقدم ایدم کم
فلان کمه محبت دن اولدی دینلمک بکا عین سعادتدر

دیمشدم نغم بو سوز محقق ومصدقدر اگر سنك حبکه بنم نسبتم
صحیح اولورسه بن راضیم که بنم مدة عمرم متقضی اوله صبابت یوندن
وصبابت ایچون حال بوکه بکا وصلت اولمیه بهمان بکا سنك
محبتکه منسوب اولدیغم سعادت کفایت ایدر نه سعادتدر که
سنك کبی پادشاهك محبت عشقیله مذکور ومشهور اولم

بس بکا بو فخر دبو منفعت دولت یتر   بیت

قوم یخالجام زمؤسید بهم   والعبد یزهی علی مقدار مولاه
ولم افز حقا الیك بنسبته   لعزتها حسبی افتخار ابتهمی

اللغات واضح الاعراب حقا حال درمبین هیئة مفعول درکه
اول بنسبته در والیك متعلقدر نسبته مضاف مقدر درای
الی حبك دیمکدر لعزتده لام برای تعلیل در ضمیری بنسبته راجعدر
حسبی مبتدا افتخارا تمیزیت اوزره منصوبدر بستهمنی ده با
متعلقدر خبر محذوفدر که اول فوزی ویا وصولی ویا بونلره مناسب
شیلردر پس تقدیر بیت وان لم افز بنسبة الی حبك حال کون
تلك النسبة حقا ای حقیقة لعزة تلك النسبة حسبی من افتخار
فوزی بتهمته وبو جمله اسمیه که حسبی دن اخرنه دك جواب شرطدر
معنای بیت ای محبوب حقیقی اگر بن فایز وحایز اوله مزسم
بر نسبتله سنك محبتکه اول نسبت محقق اولدیغی حالده که اول
نسبتك کمال عزة وشرفی اولدیغیچون پس بکا کفایت ایدر

بالله

من جهة الافتخار واصل اولم تهمت حبه   بیت

مرا بس ست که کویند در میانهٔ خلق   که ان فلان بدل وجان کمینه ابندهٔ تست

ودون اتهامی ان قضیت اسئ فما   اساة بنفس بالشهادة سرت

اللغات دون برشیك قتی دفری اتهام تهمت ایتمك لك یعنی برکمسنه یی
برشیئه نسبت ایلیه سن که انده اول شی اولمیه اتسی حزن اسنت
کلمك سرت سرور دن مشتقدر الاعراب دون اتهامی ابتداییه
اوزره محلا مرفوع مابعدی خبریدر ان قضیتده ان حرف
شرط قضیت فعل شرط اسی تمیزیت اوزره ویا مفعول له اولمق
اوزره منصوبدر فما اسات جوابید رشرطك اساته تك
تاسی تای مخاطب اولمقده جایزدر ونفس متکلم تاسی اولمقده
جایزدر اما مخاطبه اولمسی اولیدر سرتك فاعلی ضمیری نفسه
راجعدر المعنی سنك عشق ومحبتکله متهم اولمقتنده اگر بن
اولورسم من حیث الحزن والغم لعدم الوصول الی الجمال المحبة
پس بن اسات ایتمزسن شول نفسه که شرف شهادتله
مسرور اوله واحادیث نبویه ثابتدرکه من قتل دون ماله
فهو شهید پس مال احسن مطالب وارزل رغایب دنیویه
ایکن قتنده مقتول اولان لامحاله شرف شهادته واصل اولیجق
سنك محبت عزیزك ومودت لذیذك خود اشرف طالب
والطف مارب در پس بطریق الاولی مرتبهٔ شهادته وصولی

مفرددر ننگم احادیث غریبه دندرکه بیوررلر من عشق وعف
وکتم ومات فقد مات شهیدا بآخصوص حدیث قدسیده
بیوررکه من احبنی قتلته ومن قتلته فعلی دیته فانا دیته پس

بیت

ای جان جانم وای روح روانم اعز سلطانم
زاندازه بگذشت ارزو طاقت ندارم بیش ازین

همیشه ای جان جهان در انتظارم بیش ازین

پس اکر سن بکا موتی حکم ایدرسک ظلم واساءت ایتمش اولمزسن
بلکه کمال انعام واحسان ایله معزز ومشرف قلمش اولورسن

دلی منک کافان هدرت دمی ولم اعد شهیدا علم داعی منیتی

اللغات هدر السلطان دم فلان دیرلر ای آباحه وابطله یعنی بلا
عوض ولا دیت قان دوکمکه دیرلر شهید بوراده عند مفارقته
الروح من البدن مع الله حاضر اولمغه دیرلر المنیة بالتشدید
الموت الاعراب علم مبتدا کاف مقدم خبرلی متعلق درکافنه
جمله سی مع خبره جوابیدر شرطک المعنی ای محبوب حقیقی اکر
بنم خونم مباح ایدوب ودیتم ابطال وتباه قلوب بنی اولدرد کدن
صکره مقابله سنده اجر وعوض قلمزسک وبن بین العشاق
محبته منسوب اولوب عشق وهوا کله منهم اولمزسم وبونام
نیک وفخر ومنقبتله اشتهار بولمزسم وحال بوکه زمره شهدادن
دخی عد اولنمزسم پس بنم موتمه داعی وباعث اولنه علمک

سندن

سندن بکا کفایت ایدر زیرا مقصود سنک بلکدر بوخسه غیری
کمسه لر کرک بنم سکا انتسابمی بلسون دکرک سه بلمه سون ۹

چون جان نومی ستانی چون نشد ست مردن با تو زجان شیرین تر است مردان
از جان چرا کریزم جون هست جان شیرین با کان جرا ستیزم کان زارست مردن

ولم تسو روحی فی وصالک بذلها لدی لبون بین صون وبذلتی

اللغات تسو سوی یسوی سوادن مشتقدر بمعنی لم تعادل یعنی
برابر ایلمک لکه دیرلر ولم تسو اصلنده مفاعله اولمغله جایزدر
تساده اولر الف غیر القیاس کثرة استعمالندن اوتوری ساقط
اولمش اوله بون بعده ودورلکه دیرلر صون صیان یصون
صونادندن صون بر شئ حفظ وصیانت ایتمکه دیرلر بوراده
صون مصون ومحفوظ معناسنه در البذلة بکسر الباء اسکی قفتان
الاعراب روحی فاعلی در لم تسونک بذلها مفعولیدر ضمیر روحه
راجعدر لبون ده لام تعلیل ایچون در وتسو بر الاعراب واضح
المعنی ای سلطان هدی و پادشاه اسفل وعلا هزار جان مقدس
ترا فدی بن کمکه بنم روحم سنک یولکده فنا اولمغه لایق اوله
بنم روحم بنم قتمده سنک وصالکده بذل ایتمکه برابر اولمز دیولکده
خرج اولمغه دکمز کمال بعدندن اوتوری مصون وعزیز
اولان شیله حقیر وناچیز اولان شیله حقیر وناچیز اولان
شیلک مابینی که اول عزیز ومصون اولان سنک وصالکدر

واول حقیر و دون اولان بنم روحمدر کاشکی بوکهنه و فرسوده
اولان روحم بوسودا له فائدهمند اولیدی   بیت
سرکه نه پای عزیزان دود   بار کرانست کشیدن بدوش
وبو بیتده صون وصال حضرت محبوبدن استعاره اولور دیو بذکر
حضرت ناظمک روحندن عبارت اولورکه وصال جانانی مصون
ومحفوظ اولان عزیز شیئه تشبیه ایدوب کندو روحنی حقیر وکهنه
واسکی قفتانه تشبیه ایلدی
وانی الی التهدید بالموت راکن   ومن هوله ارکان غیری هده
اللغات التهدید التخویف بالوعید وبوراده وعید معناسنهدر
راکن اسم فاعلدر رکن یرکن رکوندن میل ایلمک کک هول
قورقو ارکان بوراده اعضا معناسن متضمندر هدت صیغهٔ
مجهولدر یدم وشکسته اولمق معناسنه الاعراب ان نک اسمی
یای متکلم راکن لفظا مرفوع خبریدر الی التهدید راکن نه متعلق
ومن هوله ده واو حالیه ارکان مبتدا هدت جمله فعلیه اعرابدن
محلا مرفوع خبریدر مبتدانک من هوله هدته متعلقدر المعنی
وتحقیقا بن مونله تخویف وتهدید اولنمغه طالب وما یلم حال
بوکه اول موتک هولندن بندن غیری نک اعضاسی منهدم
ومنکسر اولمشدر لکن اول بکا تحفهدر ننکم بیورلمشدر الموت
تحفة المؤمن وجسر یوصل الحبیب الی الحبیب   بیت

هرک

هرکست که دوست را رساند دست   ان کیست که او برک وشاهوان بنود
ولم تعسفی بالقتل نفسی بل لها به   تسعفی ان انت اتلفت مهجتی
اللغات تعسفی اعتسافدندر عسف یعسفدن بروزن ضرب یضرب
ظلم ایتمک وبغیر طریق عدل اخذ ایتمک الاسعاف قضای حاجة
ایتمکدر تکلم دیرلر اسعفت الرجل بحاجة ای قضیتها واسعفته
ای اعنته علی امره المهجة دم القلب وروح حیوانی معناسنه
دخی استعمال اولنور اکا سویدا اولمق ملابسه سیله الاعراب
بالقتل ده الف لام مضاف الیه دن عوض در ای بقتلی لکه
لهاده لام لام مؤخر تسعفی یه متعلقدر به ده ضمیر قتله عاید در
وجزا دشرط محذوف قدر تسعفی اکا دلالت ایدیکی الجون وتقدیر
بیت ان انت اتلفت مهجتی لم تعسف علی نفسی بقتلها بل
تسعفی بالقتل المعنی ای معدن الطاف واعطاف اکرسن بنم
روحمی افنا واتلاف ایدرسن بنی قتل ایتمکله ظلم واعتساف
ایتمزسن بنم نفسمه اوزره بلکه اول نفسمی قتل سبیله حاجتمی
قضا ومرادمی ادا ایدوب انی احیا ایدرسن   بیت
کر بشمشیر غمت کشته شوم باکی نیست   کشتکان ره تو زنده جاوید انند
فان صح هذا الفال منک رفعتنی   واعلیت مقداری واغلیت قیمتی
اللغات هذا الفال مونه اشارتدر اعلیت اعلا ایلدک یعنی
بلند ایلدک اغلیت قحط وغلادندر اغلا ایلدک یعنی بهالو

ایلدک الاعراب هذا الفال صح نک فاعلی در اعلیت واغلیت
رنعنیه یه معطوفدر المعنی ای جان جهانی مفقد مابنم لب تمدن
جاری وضمیرم او زره طاری اولمش ایدی که اکر بنم روحمی
افنا واتلاف ایلدسک بکاظلم واعساف دکل بلکه کمال احسان
واسعاف ایلمش اولورسن پس بن کندو مه سندن بو اتلاف
وافنای فال قلدم اکر بو فال سندن بکا صحیح اوله جق اولورسه
سن بنی رفیع قدر سن و مقدارمی سامی وعالی وقیمتم کران
وغالی قلدرسن
بیت
هرکرا تیغ محبت سر برید ۝ در فضای اوج اوادنی رسید
وها انا مستدع قضاك وما به ۝ رضاك ولا اختار تاخیر مدتی
اللغات ها تنبیه ایچون قضا بمعنی الحکم الاعراب انا مبتدا
مستدع خبردر قضاك مفعولیدر مستدعینك ما ای موصولیه
به ده با بمعنی فی ضمیر ما یه راجع ولا اختار نفس متکلم تاخیر مفعولیدر
مدتی مضافی محذوف ای مدة عمری تقدیریده در المعنی اشته
بن ای محبوب حقیقی طالب ومستدعی ام سنك حکمکی
بنم موتمه ودخی اول شیء مستدعی وطالبمکه انده رضاك واردر
و بن مدة عمرمك تاخیرین اختیار ایتمزم بلکه سنك رضاك
هر نه ایسه بنم اختیارم اولدر
بیت
وارند هرکس از تو مرادی ومطلبی ۝ مقصود ما ز دنیی وعقبی رضای تست

قوله

وعیدك وعد وانجازه منی ۝ ولی بغیر البعد ان یرم ثبت
اللغات وعد خیرده وشرده استعمال اولنور اما خیرده استعمالی
اکثردر وعید خاصة شرده استعمال اولنور خیرده استعمال اولنمز
انجاز وعدیه وفا ایتمکه دیرلر منی جمع منیة منیه ارزویه دیرلردکی
دوست وقریب معناسنه یرم فعل مضارع مجهولدر رمی یرمی دن
الاعراب وعیدك مبتدا وعد خبریدر وانجازه مبتدا ضمیر وعده
راجع منی تقدیر امر نوع خبریدر مضافدر ولیه بغیرده یتبینه متعلقدر
ان یرم ده ان حرف شرط یرم فعل شرط ثبت جزای شرط ثبتك
فاعلی تحتنده اولان ضمیر درکه ولیه راجعدر المعنی ای سلطان
حقیقت سنك قتل وافنا واهلاك ایله بنی تخویف وتحذیر ایلمك
اکر بالنسبة الی سایر الخلق شردر ومرغوب منه ومخوف عنه
بر وعیددر لکن بکا وعد وبشارت ومژده سعادتدر واول
وعده یه وفا ایتمك لك بنم کبی محبت صادق وولی عاشقك
ارزو ومرادیدرکه اکر اکا سهام بلا وتیر قضا رمی اولنسه بعدن
غیری یه ثابت قدم اولور اکر او اتلورسه یا خلقك نظرندن
و تلمق اوله ویا برجای بلنددن اتلوب پاره پاره اولمق اوله لکن
الا اول اولی نتکم کندو قصیدهٔ عینیه ده بو که مناسب بیورر که بیت
صبرت علی اهواله صبر شاکر ۝ وما انا فی شیء سوی البعد جازع
اما بو راده سؤال وارد اولورکه حضرت ناظم مقدما بیوردیلر

ابدکه ولو ابعدت بالصد والهجر والقلی وقطع الرجا عن خلقی
ماتخلف وکذلک الحکم فی امری فما شئت فاصنع وکذا قال فی محل
اخر ارید وصاله ونرید هجری فاترک ما ارید لما ترید پس بورده
بعددن غیریه صابر و ثابت اولور الابعده صابر و ثابت اولمز
دیمک مقام رضایه واول اولان ابیاتک مفهومی نه مخالف اولور
جواب بودرکه بعد ایکی نوع اوزره در بری محبوب عاشقی بعید
ایلمبوب و رضاسی دخی بعد اولمقدر و بری دخی عاشق کندو
هواسنه ونفسنه اویمقله محبوبدن بعید اولمقدر بورده بغیر
البعد دیدوکی کندو طرفندن اولان بعد در والا محبوب طرفندن
اولان بعده عارف باالله اولنلر بینه صابر و راضی اولورلر زیرا
بر بعدی که حق مراد ایلیه هزار وصولدن اولی در

نقد صرت ارجو ما یخاف فاسعدی به روح میت للحیاة استعدت

اللغات الاسعاد الاعانة بمعنی معاونت و سعادت لندرمک
الاعراب فا شرط محذوفک جوابی ویاخود برای تعلیل ایچون
اوله صرت افعال ناقصه دن اسمی تحتنده مستتر انا خبری ارجوا
ما مای موصول ویا مای موصوف یخاف فعل مضارع مجهول
صله سی ویا صفتیدر مانک اسعدینک فاعلی تحتنده اولان
ضمیر درکه حضرت محبوبه یه راجعدر به ده ضمیر ما یه راجع در استعدتک
فاعلی تحتنده اولان ضمیر درکه میته راجعدر للحیاة ده لام استعدته

متعلقدر

متعلقدر المعنی فاذا کان کذلک تحقیقا بن راجی اولدم شول موندی که
اندن خوف اولنور ولقاسندن حذر قلنوردی پس راجی و طالب
اولدیغم سببیله معاونت ایله و سعادتلندر اول مونله شول
میتک روحنه که اول حیاته مستعد اولمشدر کان میت عاشق
زنده اولوب حیاتدن مراد فنا ممات اولمش اولور و فی الحقیقه
سالک بو حیات جسمانیدن موتوا قبل ان تموتوا فحوا سنجه اولمه
نیجه حیات ابدیه و صفات سرمدیه ایله متصف اولمز زیرا لا حیاة
الا فی الموت دینلمشدر انکیچون عشاق الهی افنای وجود طالبلردر
اولم خم شکست و سر که بریخت بانک کردم که بهی زبانم کرد
صد خم شهد صافی از پی ان در خورم داد و شادمانم کرد
حقا بودرکه بو بلا ضمننده اولان حیات وصفانک مقابله سنده
هزار روح جوانی و لذاید جسمانی فانی اولسه انک بر ذره ذوقنه
معادل و مساوی اولمیه بیت
بامید انکه روزی بعبادت من ایسه
چه خوشست همچو چشمت همه عمر ناتوانی
و بو موت و فنادن مراد اولان مودت ارادیدر که مقابله سنده
حیات حیات طیبه و صال ذات احدیت حاصل اولور والا اگر
بو فنا حاصل اولمیوب موت طبیعیه برسالکک قبل موت الارادی
اولورسه دنیادن اخرته ناقص و اعما کتمش اولور کما قال الله تعالی

من كان فى هذه اعمى فهو فى الاخرة اعمى و اضل سبيلا بيت

هر كه امروز عيانا رخ دلدار نديد طفل راهست كه او منتظر فردا شد

وبى من بهانا فست فى الحب سالكا سبيل الالى قبلى ابوا غير شرعتى

اللغات تنافست منافسه دندر منافسه برشى على سبيل المسابقه رغبت ايتمكه ديرلر ويا خود بمعنى المحادثه اوله شول جهتدن كه محادثه ارسال نفس وار در متكلم دن كوش سامعه الالى بمعنى الذى ابوا ابا يابى دن فعل ماضينك جمع مذكرى در شرعت وشريعت وطريقه ديرلر الاعراب فى ده باء تعديه متعلقدر فعل محذوفه اى فديت نفسى نتكم بابى وامى ديرلر اى فداك ابى وامى ديمكدر من موصوله در بها ده باء سببيه در ضمير ذات محبوبه به راجع در سالكا حاليت اوزره اى من غير شرعتى المعنى وبن فدا ايلدم روح ونفسمى شول محبوبه كه انك مدد وهدايتى سببيله بن رغبت قلدم طريق محبنده اولان فنايه سالك اولدبغم حالده شول كه لكرك بولنه بندن اول انلر اباو امتناع ايتمشلردى بنم طريقم دن غيريدن يعنى انلر اول عاشقان وصادقان ايديلر كه هر طريقدن امتناع ايدوب بنم طريقه سلوك ايتمشلردى كه بنم طريقم امانة روح جوانى قلوب بوافناى لذات جسمانى وازالهٔ حظوظ نفسانى ووجدانى قلمقدر

مثنوى

چيست معراج فلك اين نيستى عاشقان را مذهب ودين نيستى

86

كارگاه

Süleymaniye U. Kütüphanesi
Kısmı: Hacı Mahmud Ef.
Yeni Kayıt No: 3318